

Täysistunto

Keskiviikko 5.10.2022 klo 13.59—20.14

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 20.14.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (13.59—15.57), toinen varapuhemies Juho Eerola (15.57—17.04) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.04—20.14).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 189/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto on 4.10.2022 ehdottanut, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto. Keskustelu asiasta päättyi 4.10.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Päivi Räsänen on edustaja Mari Rantasen kannattamana vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ehdottanut, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemiesneuvoston ehdotus ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 42; poissa 43 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

3. Välikysymys energiamarkkinoiden toiminnasta, sähkön hinnasta ja hallituksen Fortum-politiikasta

Välikysymys VK 3/2022 vp

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt annetaan vastaus edustaja Riikka Purran ym. välikysymykseen VK 3/2022 vp energia-markkinoiden toiminnasta, sähkön hinnasta ja hallituksen Fortum-politiikasta.

Pääministeri Sanna Marinin vastauksen ja edustaja Riikka Purran puheenvuoron jälkeen välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu, pääministeri Marin.

Keskustelu

14.03 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Venäjä on murentanut eurooppalaisen turvallisuusjärjestyksen aggressiivisella hyökkäyssodallaan Ukrainaa vastaan. Samalla se on paljastanut Euroopan perustavanlaatuisen riippuvuuden unionin ulkopuolelta tuodusta fossiilienergiasta. Tämän haavoittuvuuden hyväksikäyttämisen seurauksia ovat niin energian kuin muiden hyödykkeiden hintojen nousu. Heijastevaikutuksiin lukeutuvat myös Suomen valtion enemmistöomistaman Fortumin tytäryhtiön Uniperin tänä vuonna kohtaamat vakavat vaikeudet. Kotitalouksien kohtaamat sähkön kallistuminen ja ostovoiman heikentyminen eivät siis pohjimmiltaan palaudu välikysymyksessä esiin nostettuihin EU:n toimivaltakysymyksiin, hiilineutraalisuustavoitteisiin tai hallituksen omistajaohjauksessaan tekemiin viimeaikaisiin päätöksiin.

Suomen ja Euroopan kiristäminen energiatoimitusten kautta on tietoinen tapa murentaa yhtenäistä tukeamme Ukrainalle sekä aiheuttaa levottomuutta.

Arvoisa puhemies! Estääkseen Venäjää saavuttamasta tavoitteitaan ja turvatakseen ihmisten pärjäämistä talven yli hallitus on tehnyt päätöksiä energiakriisin vaikutusten lieventämiseksi. Koska tilanne on poikkeuksellisen epävarma, on hallituksella myös valmius päättää uusista toimista.

Jo päätettyihin toimiin lukeutuvat ylimääräiset indeksikorotukset sekä pienituloisille kotitalouksille suunnattu uusi sähkötuki. Lapsiperheiden ostovoimaa turvaavat päätökset joulukuussa kaksinkertaisena maksettavasta lapsilisästä sekä määräaikaisista parannuksista lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen, työttömyysturvan lapsikorotukseen ja toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaan. Lisäksi hallitus on päättänyt pysyvästi alentaa varhaiskasvatusmaksuja ja korottaa yksityisen tuen hoitolisää. Hallitus on päättänyt myös väliaikaisesta sähköenergiakustojen perusteella myönnettävästä verovähennyksestä, sähkön arvonlisäveron väliaikaisesta alentamisesta kymmeneen prosenttiin, henkilökuljetusten väliaikaisesta verovapaudesta, matkakuluvähennyksen korotuksesta sekä maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotuesta.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomen tärkein arvo- ja turvallisuusyhteisö. Sen jäsenenä meillä on ollut kokoamme suurempi mahdollisuus vastata sotaan mittavilla Venäjä-pakotteilla. Myös energian osalta Venäjän asettamaan haasteeseen voidaan vastata vain yhdessä eurooppalaisella tasolla. Siksi hallitus on valmis tarkastelemaan kaikkia yh-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

teiseurooppalaisia keinoja energian hinnannousun maltillistamiseksi ja autoritäärisistä maista tuodusta fossiilienergiasta irtautumiseksi.

Energian kallistumiseen vastaamiseksi komissio on ehdottanut niin kutsuttuun ansiotto- maan arvonnousuun puuttumista rajoittamalla tuottoja niiltä sähköntuottajilta, joiden tuo- tantokustannukset ovat sähkön hinnan asettavan kaasun- ja hiilivoiman kustannuksia alhai- sempia. Tuottojen rajoittamisesta saadut tulot ohjattaisiin sähkön loppukäyttäjille. Tämä windfall-veron kaltainen järjestely toimeenpantaisiin kansallisella tasolla ilman EU:lle siirrettävää uutta toimivaltaa. Suomi suhtautuu tähän ehdotukseen avoimesti.

Nopeasti kohonnut sähköjohdannaisten hinta on johtanut ennennäkemättömän suuriin vakuusvaatimuksiin. Suomi onkin vaatinut, että komission tulisi välittömästi tarkastella johdannaismarkkinoiden sääntöjä etenkin johdannaisten hinnoittelumekanismin luotetta- vuuden palauttamisen ja markkinoiden erittäin merkittäviksi kasvaneiden vakuusvaati- musten näkökulmasta. Ratkaisut tulee toteuttaa johdannaismarkkinoiden vakautta heiken- tämättä.

Päästökaupan tauottaminen puolestaan olisi tehoton keino vastata sähkölaskujen kallis- tumiseen, sillä päästökauppa ei ole hintojen nousun juurisyy. Päästökauppaan puuttumi- nen saattaisi vaarantaa järjestelmän vakauden ja ennakoitavuuden, joita tarvitaan kipeästi fossiilittoman energian investointeihin.

Suomen kaltaiselle pienelle ja vientivetoiselle maalle sähkön yhteismarkkinoista koitu- vat hyödyt ovat korvaamattomia, vaikka nopeasti lisääntyvän tuulivoimakapasiteetin ja Olkiluodon kolmannen ydinvoimalayksikön valmistumisen myötä Suomi voi saavuttaa sähköomavaraisuuden vuositasolla.

Yhteismarkkinaa tarvitaan myös tulevaisuudessa sähkön tuontiin huippukulutushetkinä ja toisaalta sähkön vientiin tilanteissa, joissa tuotantoa on yli oman kulutuksen. Irrottaut- minen yhteismarkkinasta johtaisi siihen, että Suomessa ei pystyttäisi kaikkina hetkinä toi- mittamaan sähköä kotitalouksille, yrityksille ja muille yhteiskunnan toimijoille.

Arvoisa puhemies! Käsillä olevan energiakriisin keskeisin syy on Venäjän toimista joh- tuva fossiilisten polttoaineiden voimakas hinnannousu globaaleilla markkinoilla. Siksi ai- noa keino taata suomalaisten ihmisten ja yritysten kohtuuhintaisen energian saatavuus sekä toimitusvarmuus tulevaisuudessa on irtautua riippuvuussuhteista investoimalla päästöttö- mään energiaan. Työtä siirtymän edistämiseksi on jo tehty kattavasti muun muassa Suo- men kestävän kasvun ohjelmalla ja vihreän siirtymän investointipaketilla.

Hallitusohjelman tavoitteena on rakentaa Suomesta ensimmäinen fossiilivapaa hyvin- vointiyhteiskunta ja varmistaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Näistä tavoitteista pidetään kiinni. Energiakriisin oloissa on kuitenkin voitava tarkastella kaikkia mahdollisia energiamuotoja ja ratkaisuja lyhyellä aikavälillä. Esimerkiksi mahdollisuus turpeen käyt- töön huoltovarmuuspolttoaineena on varmistettu.

Säätövoimavelvoitteen osalta markkinoiden on katsottu ohjaavan parhaiten investoin- tien toteuttamista eri tarpeisiin. Jos esimerkiksi tuulivoiman tuottaja ei kykene ennusta- maan tuotantoaan täsmällisesti, joutuu tuottaja maksamaan erotuksesta kantaverkkoyhtiöl- le. Ainoan tehoreservitarjouksen jättänyt Fortum on ilmoittanut ryhtyvänsä valmistele- maan Meri-Porin voimalaitosta kaupalliseen käyttöön. Näin ollen tehoreservi on jo siirty- mässä tuotantokäyttöön ilman lakimuutoksia.

Hallitus on linjannut ydinenergiasta kesäkuussa antamassaan kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa. Strategian mukaan ydinenergian tärkeä rooli päästöttömänä energian- lähteenä huomioidaan kansallisesti ja EU-säännöstöä kehitettäessä. Työ ydinenergiain

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

uudistamiseksi on parhaillaan käynnissä. Tavoitteena on mahdollistaa lain päivittäminen seuraavan hallituskauden aikana. Uusien teknologioiden, kuten niin sanottujen pienten ja modulaaristen reaktoreiden, mahdollistaminen tulee tässä työssä arvioida.

Energiakysymysten tilannekuvaa seurataan aktiivisesti huoltovarmuusorganisaation puitteissa sekä erillisessä TEMin, Huoltovarmuuskeskuksen, Energiaviraston ja Fingridin tilannekuvatyöryhmässä. Myös EU-tason tilannekuvaa luodaan komission sähkö- ja kaasukoordinaatioryhmässä.

Arvoisa puhemies! Omistajapoliittinen periaatepäätös, osakeyhtiölaki, hyvä hallintotapa sekä OECD:n suositukset ohjaavat omistajaohjaustyötä sekä asettavat omistajaohjauksen rajat. Periaatepäätöksen mukaisesti valtio jatkaa pitkäjänteistä ja sen strategiset intressit turvaavaa omistajapolitiikkaa. Omistajaohjaus pyrkii varmistamaan, että valtio-omistajan periaatteet tunnetaan niissä pöydissä, joissa strategisia liiketoimintapäätöksiä tehdään. Omistajalla, yhtiön hallituksella ja toimivalla johdolla on kullakin omat osakeyhtiölakiin perustuvat tehtävänsä, vastuunsa ja oikeutensa. Operatiiviset ja liikkeenjohdolliset päätökset kuuluvat yhtiön johdolle ja hallitukselle.

Fortumin hallituksella on yleistoimivalta päättää Fortumin liiketoimintaan liittyvistä kysymyksistä, myös yrityshankinnoista ja -myynneistä. Fortumin hallitus on myös toimivaltainen päättämään tytäryhtiönsä liittyvistä tytäryhtiölainoista ja sen puolesta annettavista vakuuksista.

Fortumin hallitus ja johto tekivät aikanaan valintoja. Jälkikäteen katsottuna osa näistä strategisista valinnoista on osoittautunut virheiksi. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Venäläiseen kaasuun perustuvan liiketoiminnan johdosta Uniper ajautui ulkopuolista tukea edellyttäviin vakaviin vaikeuksiin vain kuukausia Ukrainan sodan alkamisen jälkeen. Neuvotteluosapuolina kesän keskusteluissa olivat Fortum, Uniper ja Saksan valtio. Valtio-omistajan edustaja on ollut jatkuvasti tietoinen neuvotteluprosessista ja -strategiasta. Lisäksi valtio-omistajan edustaja on ollut yhdessä Fortumin ja sen neuvonantajien kanssa sovitun neuvottelustrategian mukaisesti läsnä tietyissä neuvotteluissa. Yhteyttä on pidetty myös poliittisella tasolla. Kontaktointien ajoitusta ja sisältöä on valmisteltu yhdessä omistajaohjauksen, yhtiön sekä sen neuvonantajien kanssa.

Syyskuun loppupuolella Fortum, Saksan hallitus ja Uniper ovat allekirjoittaneet periaatesopimuksen ratkaisusta, jonka seurauksena Saksan valtiosta tulee Uniperin enemmistöomistaja. Valtio-omistaja asetti neuvotteluille selkeitä tavoitteita. Yksi niistä oli, että Fortumin tai Suomen valtion oman pääoman ehtoista lisärahoitusta ei tule myöntää osana ratkaisua ja että Uniperille annetut lainat sekä takaukset palautuvat vahvistaen Fortumin tasetta ja likviditeettiä. Ratkaisu mahdollistaa Fortumille sodan aiheuttamien tappioriskien rajauksen sekä keskittymisen ydinliiketoimintaansa.

Fortumin omistukseen kohdistuu strateginen intressi. Valtion omistajuudella yhtiössä pyritään varmistamaan, että sähköntuotanto on Suomessa riittävää kaikissa oloissa ja että yhtiö pystyy toteuttamaan huoltovarmuustehtävänsä myös pidemmällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva kriisi johtuu fossiilisten polttoaineiden hinnan rajusta noususta ja saatavuuden heikentymisestä. Akuutin tilanteen hoitamisen lisäksi meidän tulee kasvattaa omavaraisuuttamme ja puhtaan energian tuotantoa. Kotimaiseen päästöttömään energiaan panostaminen on ollut Suomen pitkäaikainen linja jo vuosia. Voimme pitää sitä onnistuneena politiikkana, josta kiitos kuuluu myös edeltäneille hallituksille.

Haavoittuvuuksia ja niistä irrottautumista tulee tarkastella yhdessä myös eurooppalaisella tasolla. Jo pian akuutin kriisin jälkeen Euroopan unionin on oltava nykyistä omava-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

raisempi ja kyvykkäämpi toimimaan riippumatta sellaisten maiden vaikutusvallasta, jotka eivät jaa yhteisiä arvojamme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

14.13 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia pääministerille vastauksesta. Siinä ei juuri käsitelty niitä ongelmakohtia, joita me välikysymyksessämme nostamme esille.

Kyse on sähkön hinnoista. Katsotaan esimerkiksi viime perjantaita: Olkiluodon kolmosreaktori kävi iloksemme maksimiteholla. Silti sähkö maksoi Suomessa enemmän kuin Saksassa, 43,4 senttiä kilowattitunnilta. Samalla Saksan sähköntuotannon päästöt ovat lähes 13-kertaiset Suomen päästöihin nähden. Kun suomalainen katsoo sähkölaskuaan, hän oikeutetusti ihmettelee, miksi mainostettu vähäpäästöisyys ei lainkaan näy hinnassa. Mistä te itseänne onnittelette, hyvä hallitus? Perjantaina jouduimme jälleen tuomaan sähköä Suomeen, vaikka te mainostatte, kuinka pitkälti omavaraisia jo olemme. Olemme energiakriisissä, ettekä te, hyvä hallitus, ole tilanteen tasalla. Kuurupiilo Euroopan komission selän takana jatkuu, vaikka EU-tasolla on järjestetty kriisikokouksia tämän tästä. Siltä suunnalta apua on turha haikailla. Hallitukselta tuntuu uupuvan tilannekuva, strategia ja halu korjata tilanne.

Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen katastrofi nojaa paikoillaan jököttäviin tuulimyllyihin. Liekö visio se, että työväki katselee iltaisin tulevan aamun sääennusteesta tuulen määrää tietääkseen, onko työpaikalla aamulla sähkö käytössä vai ei. Yhteiskuntamme ei voi pyöriä tai olla pyörimättä riippuen siitä, sattuuko kohdalle tuulinen vai tyyni päivä. Sähkön varastointi on vielä lapsenkengissä, joten tarvitsemme säätövoimaa vastaamaan kulutuksen vaihteluihin. Energiapolitiikan pitää perustua fysiikkaan, ei uskomiseen tai ideologiaan. Kaikkeen rakennettavaan tuulivoimaan pitää sitoa säätövoimavaroja, joka huolehtii siitä, että sattumasähkölle on varmistaja niissä tuotantomuodoissa, jotka eivät riipu säästä.

Hyvä hallitus, te syvensitte energiakriisiä lahjomalla turvetuottajia ensin romuttamaan koneensa. Tuiki tarpeelliset energiamuodot, omat energiamuotomme, ovat jääneet tuulivoiman jalkoihin. Joudumme turvautumaan tuontisähköön niinä hetkinä, kun tuulivoimapuistot lojuvat joutilaina. Tuonnin hintatasoon vaikuttaa se, kuinka paljon joudumme tarjouskilpailuihin.

Vasemmistohallituksen tavoitteena näyttää olevan tehdä kaikista tukiriippuvaisia ja yhtä köyhiä ankaralla verotuksella, jotta kansalaisilla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin turvautua lisää politbyroonne kautta tuleviin almuihin. Mutta tämäkin toimintanne on kyllä jo maailmanennätysluokkaa. Olette ajaneet kansalaiset jo siihen pisteeseen, että sähkökin on teidän lukkojenne takana.

Arvoisa puhemies! Mussalo, Kristiina, Tahkoluoto, Inkoo, Kymijärvi. Siinä muutama suljettu voimalaitos viime vuosilta. Arvatkaapa, olisiko käyttöä nyt. Hanasaaren ja Salmisaaren kimpussa ovat Helsingin valtapuolueet, joiden maailmassa riittää, kun on kauramaitoa ja sähköä markkinoidaan vihreäksi. Täysin itseaiheutettua säätö- ja varavoiman alasajoa. Ja miksi? No koska ilmastopolitiikka. Koska Suomen on pakko sahata omaa oksaansa entistä kunnianhimoisemmin. Itse ilmastonmuutos ei siitä toki muuksi muutu, mutta saattaisihan ilmastohallituksen arvovalta muuten murentua.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Kun energiapolitiikka on päästetty hallituksen toimesta näin järkyttävään tilaan, ei asian korjaamisessa ole enää mukavia vaihtoehtoja. Suunnitelmissa onkin kiertäviä sähkökatkoja, joita sähköjakeluyhtiöt tekevät kahden tunnin jaksoissa. Kun vuonna 2023 Suomessa aletaan katkoa ihmisten sähköjä, voidaan todeta, että ilmastopolitiikka on konkurssissa. Mahtipontiset ilmastopuheet tuskin lämmittävät teitä äänestäneitä näiden kiertävien sähkökatkojen aikana. Vielä kun päätätte, että toivotteko te nyt niitä kylmiä talvia vai leutoja talvia.

Kansalaiset ovat huolissaan ja arvatenkin myös vihaisia. Suomessa tuotetaan lähes päästötöntä sähköä, ja silti me Euroopan yhteismarkkinoiden vuoksi maksamme sähköstämme samoja laskuja, tai enemmän, kuin monin verroin pahemmin saastuttavat eurooppalaiset kilpailijamaamme. Tällaisesta sähkömarkkinamallista on irtauduttava, kunnes myös muualla Euroopassa on korjattu tehty virheet.

Hintakaton pudottaminen on kannustin suomalaisille, jotka ovat omaehtoisesti alkaneet suitsia sähkön kulutusta. Kyllä suomalaiset ymmärtävät, että hintakaton alentamisella ei ole tarkoitus mahdollistaa sähkön tuhlausta. Kuka täällä muutenkaan tuhlaa sähköä? Sähkön hinta pitää saada alas, jolloin emme tarvitse myöskään monimutkaisia sähkötukimalleja. Samalla korjaamme suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä sekä poistamme sähkön johdannaismarkkinoilla esiintyneet vakavat häiriötilat.

Arvoisa puhemies! Monet EU-maat ovat luoneet viime syksystä lähtien kansallisia energiatukitoimia, hyvin massiivisiakin tukitoimia. Me kaikki tiedämme, että muiden maiden velkaralli ja energiatuet päätyvät joko maiden ylivelkaisuuden pakottamana tai eurooppalaisen solidaarisuuden nimissä myös Suomen maksettavaksi. Suomi on pelkästään tämän hallituskauden päätöksillä lahjoittanut muille EU-maille ainakin kuusi miljardia euroa erilaisten tulonsiirtopakettien myötä, eikä tässä edes ole mukana Fortumin kautta tapahtunut saksalaisten tukeminen. Sama arvoton ja isänmaaton meno jatkuu. Kohta EU:sta tulee taas uusi ainutlaatuinen, tarkkarajainen, kertaluonteinen paketti yksinkertaisille allekirjoitettavaksi. Kuinka paljon, arvoisa hallitus — ja kokoomus — ajattelitte tällä kertaa lahjoittaa suomalaisten veronmaksajien piikkiin menevää velkarahaa muille, meitä vauraammille maille?

Arvoisa puhemies! Valtion omistajaohjauksen räikeät puutteet tulivat ilmi järkyttävällä tavalla. Koko järjestelmä on mietittävä uudelleen. On mietittävä, mikä rooli valtiolla on luonnollisissa monopoleissa sekä huoltovarmuuden kannalta oleellisilla toimialoilla. Meidän tulee huolehtia kansallisesta edusta. Omistajaohjauksen tarkoituksena ei ole, että autamme kilpailijamaitamme vuotaen samalla omat varamme kuiviin. Tämän ala-arvoisen omistajaohjauksen myötä Fortumille on muodostunut miljarditappiot, joista puolet on valtion. Hallituksen kesät käyvät meille kalliiksi. Osasyys voi olla siinäkin, että Fortumin neuvotteluissa hallituksen vastuuministeri pitää ”oma kansa ensin” -ajattelua vahingollisena, tai jonka mielestä eurot ovat vain euroja, mutta yhtenäisyys — vai sittenkin myötäily — on tärkeintä. Hyvänen aika, ministerit, ne ovat Suomen ja suomalaisten euroja. Te olette EU:n paras hallitus olemaan pitämättä puolianne.

Arvoisa puhemies! Saksan käyttämä taktiikka pusertaa Uniper kannattamattomaksi yhtiöksi Saksan valtion toimesta ei kestä päivänvaloa. Suomen olisi pitänyt haastaa Saksan päätös EU-tuomioistuimeen. On syytä tarkistaa, kenelle valtion omistajaohjaus sopii. Fortum pyysi apua neuvotteluihin, vaikkakin yhtiön johto sai omistajaohjauksen nukkuvien silmien alla toteuttaa Uniperille tammikuussa epäedulliset rahoituspäätökset. Siten myös yhtiön johdon asema tulisi tarkistaa uudelleen, kun valtio on yhtiön suurin omistaja. Miten

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Fortumin pyyntöön reagoitiin? Lähettämällä pari tekstiviestiä. Omistajaohjaus ei edes yrittänyt näyttää uskottavalta. Avoin päätöksenteko on hallitukselle kirosana. Ryhmäpuheenjohtaja Tavio on joutunut turvautumaan tietopyyntöön tekstiviestien annista. Toivottavasti esittämäämme omistajaohjauksen täysremonttiin on eduskunnassa laaja tuki.

Arvoisa puhemies! Sähkölaskut ovat jo ajaneet monet kansalaiset ahdinkoon — jo nyt. Saan joka päivä sydäntäriipaisevia viestejä uusimmista sähkölaskuista: ”Rahat on loppu, ei ole, eikä tule.” Energian korkea hinta nostaa kaikkia hintoja. Tutkimuslaitos arveli, että ruoan hinta tulee vielä nousemaan nykyistäkin rajummin. Ruoan, lämmön ja sähkön kallistuminen kurittaa suomalaisia. Inflaatio lannistaa työväen. Palkansaajien ostovoima murenee rajusti. Sähkötuilla ja indeksikorotuksilla työmarkkinoille luodaan yhä uusia kannustinloukkuja. Mitä tällä haetaan? Sitäkö, että kaikki heittävät rukkaset naulaan ja siirtyvät Kelan luukulle hakemaan sähkötukia?

Hallitus ei ole ensimmäistä kertaa selittämässä energiapolitiikkansa seurauksia. Keinonne olivat viime talvena kovin vähissä, kun esitimme työkaluja polttoaineiden hintojen mataltamiseksi. Lopulta hallitus ymmärsi tekojensa seuraukset ja otti käyttöön esittamiämme korjauskeinoja, joista jakeluvuorituksen lasku näkyi suoraan polttoaineiden hintatasossa.

Viivyttelylle on rajansa. On vastenmielistä huomata, että vihervimmainen ideologinen palo estää toimivien ratkaisujen muodostamista. Hallitus pelaa kovin kovilla panoksilla rulettia huoltovarmuutemme kannalta aivan keskeisissä asioissa.

Lisäksi omistajaohjauksen tarkoitus on, että veronmaksajien rahoja käytetään vastuullisesti. Hallituksen omistajaohjauksen laatu on luokatonta.

Arvoisa puhemies! Teen seuraavan epäluottamusesityksen:

Koska hallitus ei ole huolehtinut Suomen energiahuoltovarmuudesta eikä tehnyt riittäviä toimia energian saatavuuden ja kohtuuhintaisuuden varmistamiseksi, ja koska hallituksen omistajaohjauksen tila on tuntuvasti heikentänyt Suomen rahoitusasemaa, esitän, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkinen.

14.24 **Matias Mäkinen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maksamme Putinin Euroopalle lähettämää laskua. [Perussuomalaisten ryhmästä: Demarien!] Se näkyy Fortumin Uniper-riskien toteutumisena ja suomalaisten energiakuluissa, vaikka edustaja Purra Venäjän roolista vaikenekin.

Putins mål är att finländarnas stöd för Ukraina ska försvagas i och med att energipriset stiger. Stödet till Ukraina ska fortsätta vara starkt.

Arvoisa puhemies! Fortum on tärkeä yhtiö Suomen energiantuotannon huoltovarmuudelle. Samaa voi sanoa Saksan osalta Uniperista. Sen kaatuminen sekoittaisi energiamarkkinat sekä Euroopan talouden. Vielä heinäkuussa kokoomuksen edustaja Mykkänen esitti, että Uniper pitäisi päästää konkurssiin. Tämä olisi johtanut Fortumin velkojen erääntymiseen ja ajanut yhtiön konkurssin partaalle. Uniper-sopimus on parasta, mitä tässä tapauksessa pystyttiin odottamaan, kuten Varman Risto Murto totesi. Myös markkinoiden on nähty arvostaneen ratkaisua, sillä ratkaisun myötä Fortumin markkina-arvo kasvoi kahdella miljardilla eurolla.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Omistajaohjauksen uudistusta on jatkettava nimeämällä kaikkiin valtionyhtiöihin valtion edustaja. Omistajaohjauksen resurssit on koottava eri ministeriöistä yhteen ohjauksen vahvistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Perehtymällä perussuomalaisten energiapolitiikkaan huomaa nopeasti, että linjallanne olisimme syvällä suossa. [Toimi Kankaanniemi: Ei tätä syvemmälle voi mennä!] Uusiutuvan energian vastustamisella ja fossiilisiin takertumisella olisimme Venäjästä riippuvaisia Keski-Euroopan maiden tavoin. Esitys, että irtoaisimme eurooppalaisesta sähkömarkkinasta, on Suomelle vahingollinen. Onneksi energiapalettimme on monipuolinen ja esimerkiksi kotitalouksia on tuettu energiaremonteissa koko vaalikauden ajan. Ne kotitaloudet, jotka ovat remontit nyt tehneet, ovat paremmassa asemassa ottamassa kriisiä vastaan. Ne maat, jotka ovat satsanneet uusiutuviin, ovat paljon paremmassa asemassa kuin ne, jotka ovat jättäneet sen syystä tai toisesta tekemättä.

Arvoisa puhemies! SDP on esittänyt useita keinoja energiakriisiin vastaamiseksi. Pidemmällä aikavälillä kestävätkin ratkaisut sähkön hinnan merkittävän nousun estämiseksi koskevat puhtaan sähköntuotannon kasvattamista, siirtoyhteyksien lisäämistä sekä uutta teknologiaa hyödyntäviä keinoja sähkön säästämiseksi ja varastoimiseksi.

Sähkön korkea hinta johtuu maakaasun korkeasta hinnasta. Tärkeänä sähköntuotannon polttoaineena Euroopassa se nostaa myös meidän hintojamme. Suomessa ongelma on liian vähäinen tuotanto suhteessa kysyntään, jolloin joudumme tuomaan sähköä muualta. Koska tuotantoinvestoinnit vievät aikaa, on tehokkain vastaus energiakriisiin kulutuksen pienentäminen. Tarvitsemme lisää kysyntäjoustoa. On oleellista, että tukkumarkkinan tilanne välittyy hintana sähkönkäyttäjille. Pääasia on, että sähkönkäyttäjä hyötyy kulutuksen ajoittamisesta huipputuntien ulkopuolelle. Yksi tehokkaimmista lisäkeinoista olisi, että valtio ostaisi huutokaupalla yrityksiltä kysyntäjoustoa. Yritykset sitoutuisivat vähentämään sähkönkulutustaan tunteina, jolloin hinta on korkeimmillaan. Tämä hyödyttäisi kaikkia sähkönkäyttäjiä alemmina hintoina. Tehokkainta olisi hankkia kysyntäjoustoa yhdessä Ruotsin ja Viron kanssa — Norja on jo liikkeellä. Työ- ja elinkeinoministeriössä on varmistettava, ettei kulutusjoustojen lisäämiselle ole esteitä lainsäädännössä, ja tehtävä lisätoimia kulutusjoustojen saamiseksi.

Arvoisa puhemies! On onni, ettei Suomessa tehdä kokoomuksen omistajapolitiikkaa tai perussuomalaisten energiapolitiikkaa. Meidän on samaan aikaan ratkottava akuuttia kriisiä ja pystyttävä katsomaan kauemmas. Vihreä siirtymä, fossiilisista luopuminen kokonaan, hiilen sitominen ja vetytalous ovat kaikki tunnelin päässä jo näkyvissä. Ilmastavoitteista ei olla joustamassa.

On selvää, että kotitalouksia on tuettava kriisissä. Hallitus päätti syyskuussa toimista, joilla kuluttajille kompensoidaan energian hinnannousun vaikutuksia. Tukitoimia ovat muun muassa sähkön arvonlisäveron lasku, suora sähkötuki ja verotuksen sähkövähennys sekä korotukset erilaisiin etuuksiin. [Mika Niikko: Nimellisiä!] Palkansaajat hyötyvät esimerkiksi työmatkavähennyksen korotuksesta. Jakeluvelvoitteen väliaikainen alentaminen on jo laskenut liikennepolttoaineiden hintoja ja jatkuu ensi vuodelle.

Tukitoimet on nyt saatava nopeasti käyttöön. Olemmeko varmoja, että toimet riittävät? Emme voi olla, ja on oltava jatkuvasti valmius tehdä lisää. Tilanne on edelleen arvaamaton, ja talvesta povataan kylmää. — Kiitos. [Timo Heinonen: Ei sanaakaan pääministerin urakoinnista Uniperin kanssa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

14.29 **Jani Mäkelä ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiakriisi ei ole yllätys. Venäjä on käyttänyt kaasua geopolittisena aseena ainakin jo vuodesta 2008 lähtien. Perussuomalaiset näkivät energiasodan leimahtaneen viimeistään syksyllä 21, kun Venäjä rajoitti maakaasun myyntiään ja jätti Euroopan energiavarastot tavanomaista tyhjemmiksi. Me ehdotimme lukuisia toimia energianhinnan alentamiseksi.

Te hallituksessa ette halunneet nähdä, että epärealistisiin talouskasvun odotuksiin ja nol-lakorkoihin nojaava hallitusohjelmanne oli ajamassa karille, vaan piditte siitä kiinni väki-sin. Jos hallitus olisi vastuullisesti valvonut kansallista etua, se olisi ymmärtänyt tilanteen, luopunut liian tiukoista hiilineutraaliustavoitteista, keskeyttänyt ylimääräiset hankkeensa ja kieltäytynyt osallistumasta elpymispaketin kaltaisiin tulonsiirtoihin.

Ette voi puolustautua syyttämällä edeltäjiänne virheistä. Kyllä, aiemmat hallitukset ovat laiminlyöneet omistajaohjauspolitiikan, mutta niin olette tekin.

Uniper on kirjannut Nord Stream -kaasuputken omistusosuutensa arvottomaksi. Lisää alaskirjauksia tulee Venäjältä. Uniper ja Fortum lypsettiin Saksan poliittisella päätöksellä tyhjäksi ja rahalla tuettiin saksalaisia kaasun kuluttajia — suomalaisille kuuluvilla rahoilla.

Monien maiden poliitikoilla, erityisesti sosiaalidemokraateilla on vielä Venäjä-kanansa kynimättä. Olipa kerran strategia, joka johti lopulta Venäjän rahoittamiseen ja Euroopan Venäjä-riippuvuuteen. Piti tulla vaurautta ja rauhaa, tulikin Eurooppaan sota, kenties kyl-myyttä, nälkää ja köyhyyttä.

Voimmeko luottaa sellaisiin puolueisiin, jotka ovat antaneet merkkihenkilöidensä ra-hastaa tätä kehityskulkua edistämällä puuttumatta asiaan ajoissa? Tehkää nyt jo pesäero ri-veissänne olevaan viidenteen kolonnaan.

Kun perussuomalaiset ovat arvostelleet vihreää siirtymää sen epäkohdista — eli kivihii-len korvaamista maakaasulla, liikenteen pakkotahtista sähköistämistä, ydinvoiman lisära-kentamisen vastustamista ja satsauksia tuotannoltaan epävakaiseen uusiutuvaan energi-aan — hallituksen riveistä tämä perusteltu kritiikki on rinnastettu Putinin asian ajamiseen eli suomeksi sanoen maanpetturuuteen.

Te syytätte muita siitä, mitä te olette itse tehneet. Te olette tehneet sitä, mitä Putin toi-voi, ja nyt kylvätte eripuraa syyttelemällä omista teoistanne muita. [Sebastian Tynkkynen: Hyvin sanottu!]

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti varoittaneet Venäjä-riippu-vuudesta ja korostaneet huoltovarmuuden ja omavaraisuuden tärkeyttä. Olemme johdon-mukaisesti puolustaneet suomalaisen uusiutuvan energian, polttopuun ja turpeen käyttöä.

Onneksi Suomi ei ole kansallisessa energiapolitiikassaan sortunut yhtä syvään Venäjä-riippuvuuteen kuin moni muu. Ydinvoima ja vesivoima pitävät Suomea pinnalla tuulimyl-lyjen seisoessa tyynenä pakkasaamuna. Mutta se ei riitä. Meidän on välttämätöntä päästä eroon hinnoittelumallista, joissa kallein energiamuoto Euroopassa määrää meidän hintam-me — yhteisin päätöksiin tai tarvittaessa omin päätöksiin.

Kansalaiset tarvitsevat nimenomaan suoraa tukea energialaskuunsa. Sähkön arvonlisä-veron väliaikainen alennus ei riitä. Kansaneläkelaitoksen ruuhkauttaminen tukihakemuk-silla ei ole mielekästä. Sähkön verovähennys auttaa vielä heikommin, koska tukea tarvi-taan tässä ja nyt — ensi talvena, tulevassa kuussa.

Tässä kaikessa Suomi on taas kerran jäljessä verrokkimaitaan. Niin EU:ssa kuin etenkin sen ulkopuolella Norjassa maat turvaavat kansalaistensa kohtuuhintaisen energian paljon Suomea tehokkaammin. Maat myöskin valmistautuvat sähköverkkonsa sulkemiseen hätä-tilanteessa. Kuinka käy Suomen silloin, kun emme ole sähkön suhteen omavaraisia?

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Luottakaa vähemmän eurooppalaisen solidaarisuuden ilosanomaan. Siellä lymyävät ahneiden suurempien valtioiden edunvalvonta ja taakanjakopolitiikka. Suomea hyväksikäytetään varmasti, jos sen sallimme.

Todistamme tässä omin silmin hyväuskoisen globalisaation ja globalismin konkurssia ajassamme. Tämä vaurauden kupla on rakennettu riippuvaisuudella Venäjästä ja Kiinasta. Molemmista on nyt päästävä eroon, ja se tulee valtavan kalliiksi. Ylikireästä ilmastopolitiikasta on nyt viimeistään pakko luopua.

Arvoisa puhemies! Miten saisimme hallituksen, jota kiinnostaisi aivan ensimmäisenä Suomen ja suomalaisten hätä ennen muun maailman parantamista? Hallitus ei vastauksellaan tähän välikysymykseen tai muilla toimillaan ole osoittanut kykyä tai haluakaan hoitaa suomalaisille kohtuuhintaista energiaa luotettavasti tulevan talven tarpeisiin. Hallitus on tehnyt miljardiluokan epäonnistumisen Fortumin omistajaohjauksessa.

Aloitan tämän suomalaisille suotuisamman hallituksen hankkimisen sillä, että kannatan edustaja Purran tekemää epäluottamuslause-esitystä hallitukselle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Isänmaallinen puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

14.34 Pia Kauma kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkön hinta on nousut rajusti. Vaikein tilanne on niissä kodeissa, jotka lämpiävät suoralla sähkölämmityksellä, sekä perheissä, joiden sähkösopimus on katkolla ja uusi sopimus joudutaan tekemään moninkertaiseksi kohonneilla hinnoilla. Nyt monissa perheissä joudutaan vakavasti pohtimaan, miten hintojen heilahteluista ja kasvavista kustannuksista selvitään.

Koko Eurooppa kärsii Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan. Euroopan Venäjä-riippuvuudelle rakennettu energiapolitiikka kostaatuu ja nostaa energian hintoja koko mantereella. On oikein, että fossiilienergian tuonti Venäjältä loppuu. Emme halua olla rahoittamassa Putinin johtamaa kansanmurhaa Ukrainassa. Meidän on sopeuduttava maailmaan, jossa itänaapurin tuontien energia ei lämmitä talojamme. Suomen ja Euroopan on vahvistettava omavaraisuutta ja huoltovarmuutta monipuolisella energiapaletilla.

Arvoisa puhemies! Kokoomus haluaa, että suomalaisille kodeille ja yrityksille riittää kohtuuhintaista sähköä myös ensi talven paukkupakkasilla. Haluamme, että suomalaiset selviävät sähkölaskuistaan. Siksi on löydettävä keinot saada sähkön hintaa kestävästi alas. Energiakriisi voi kestää pitkään, joten avustusten ja veroetujen varaan emme voi laskea ikuisesti.

Hallitus on ollut energiakriisin hoitamisessa reaktiivinen ja jopa passiivinen. Ennakointi on jälleen kerran puuttunut. Esimerkiksi tehoreservin lakkauttamisen suhteen hallitus ei kyennyt päätöksiin, vaan viranomainen ratkaisi asian hallituksen puolesta. Hallituksen omat ratkaisut ovat olleet laastarimaisia, eivätkä ole puuttuneet ongelmien juurisyihin. Samoin hallituksen EU-vaikuttaminen on ollut ponnetonta, kun käyttöön otettaviksi suunnitellut työkalut eivät monin paikoin ole Suomen intressien mukaisia.

Kokoomus on valmistellut oman keinovalikoimansa sähkömarkkinoiden uudistamiseksi. Mukana on kuusi lyhyen aikavälin ja kuusi pidemmän aikavälin ratkaisua. Nopeat kriisitoimet antaisivat helpotusta kotien ja yritysten sähkölaskuihin jo ensi talveksi. Pidemmän aikavälin ratkaisuilla rakentaisimme Suomesta puhtaan energian suurvallan.

Sähkön ja kaasun hinnat tulisi ripeästi irrottaa toisistaan sekä asettaa sähkölle hintakatto. Kysyntäpiikkejä tulisi tasata tarjoamalla kotitalouksille ja yrityksille rahallisia kannus-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

timia siirtää sähkönkulutusta huipputuntien ulkopuolelle. Sähkön kulutuspiikeistä tulisi myös varoittaa ennakkoon esimerkiksi tekstiviesteillä.

Kokoomukselle on myös tärkeää, että kallein tuotantomuoto ei jatkossa yksin määrittäisi sähkön hintaa niin vahvasti. Siksi haluamme selvittää sähkön markkinamallin muutostarpeet. Pidemmällä aikavälillä toivomme myös investointeja ydinvoimaan ja muihin puh-taisiin energiamuotoihin sekä vetytalouden ja sähkön varastoinnin kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Kokoomus ei allekirjoittanut perussuomalaisten laatimaa välikysymystä. Meidän mielestämme se ei valitettavasti keskity olennaiseen. Kokoomus haluaa puhua keinoista, jotka aidosti vaikuttavat sähkön hintaan ja jotka ovat realistisia toteuttaa tuhoamatta kuitenkaan eurooppalaisia energiamarkkinoita. [Mika Niikon välihuuto]

Perussuomalaisten välikysymyksestä paistaa EU-vastaisuus ja ajatus yhteisten markkinoiden rikkomisesta. Suomalaiset eivät pärjää paremmin, jos suljemme sähkönsiirtoyhteydet Eurooppaan. Suomi on ollut ja tulee jatkossakin olemaan riippuvainen sähkön tuonnista kylminä pakkaspäivinä. Suomi hyötyy muun muassa norjalaisesta vesivoimasta säätövoimana.

Arvoisa puhemies! Me kokoomuslaiset emme ole vakuuttuneita, että hallitus ja pääministeri Marin tekivät kesällä kaikkensa suomalaisten kansallisvarallisuuden puolustamiseksi Uniperin kriisissä. Miksi pääministeri tyytyi hoitamaan asioita tekstiviesteillä, eikä hän hyödyntänyt arvovaltaansa matkustamalla Berliiniin puolustamaan suomalaisten veronmaksajien ja sijoittajien etua? Pääministeri ei keskeyttänyt kesälomaansa, vaikka Uniperin tilanteen ratkaisussa oli kyse miljardien kansallisesta intressistä.

Kesän tapahtumista syntyi vaikutelma, että Saksan puolelta neuvottelemassa olivat maan parhaat voimat, mutta Suomen puolelta ei. Suomalaisten veronmaksajien ja sijoittajien rahaa paloi miljoonia joka päivä, kun Saksan hallitus ja viranomaiset estivät Uniperia nostamasta kaasun hintaa tilanteessa, jossa kaasun markkinahinta oli noussut jo moninkertaiseksi. Surullisen tarinan lopputuloksena Suomen valtio, suomalaiset yksityissijoittajat ja eläkeyhtiöt menettivät miljarditolkulla rahaa.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee hallituksen, joka pystyy puolustamaan Suomen ja suomalaisten etuja energiakriisissä sekä hoitamaan valtion omaisuutta vastuullisesti. Meidän mielestämme hallituksen näyttöjen perusteella näin ei nyt ole. Siksi esitän, että eduskunta toteaa, ettei hallitus enää nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kulmuni.

14.39 Katri Kulmuni kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Fortum listattiin pörssiin 1998. Ruotsi Vattenfallin ja Norja Statkraftin osalta toimi toisin. Nuo yhtiöt ovat puhtaasti valtion omistamia, eikä niitä ole tänäkään päivänä listattu.

Valtio omistaa enemmistön Fortumin osakkeista, mutta valtion omistajuus ei ole ollut tosiasiallisesti määräävää. Pörssilistattua yhtiötä on johdettu ilman suurimman omistajan merkittävää puuttumista. Näin oli Fortumin optioista päätettäessä 2000-luvun alussa, 2008 Fortumin ostaessa ensimmäiset osuudet venäläisestä sähköntuotannosta, 2013 Fortumin ilmoittaessa luopuvansa sähkönsiirrosta ensin Suomessa ja vuosi tuon jälkeen Ruotsissa, ja näin oli myös 2017, kun Fortumin johto kertoi aikeistaan ostaa saksalaisen Uniperin. Jälkikäteen on helppo todeta, että omistajan olisi tullut jo vuosikymmeniä sitten selkeästi ohjeistaa Fortumia kaikissa oloissa pitäytymään valtion näkökulman mukaisessa ytimessä: turvata sähköntuotanto pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

On hyvä tunnistaa, että valtion voi olla vaikea turvata intressejään pörssiyhtiössä. Se, että yhdellä — vaikkakin suurella — omistajalla on yhtiölle erityistehtäviä ja vaatimuksia, ei lähtökohtaisesti sovi pörssiyhtiölle. Sinänsä pidän perusteltuna, että meillä on merkittävä määrä kunnallista ja valtion Fortumin kautta enemmistöomisteista energiantuotantoa. Oikeastaan ylivoimainen valtaosa Suomen sähköntuotannosta on joko julkisomisteista tai kotimaisten vientiteollisuusyritysten omistamaa. Molempiin liittyy vahva intressi pitää sähkön hinta kohtuullisena ja edistää omaa tuotantoa. Jotta voimme todella keskittyä meille strategisesti tärkeisiin yrityksiin, vahvistetaan niiden omistajuutta, pohditaan, onko niiden paikka todella pörssissä, ja vastaavasti luovutaan jostain, mikä ei ole meille niin strategista.

Arvoisa puhemies! Euroopassa ei uskottu Venäjän riskien realisoitumiseen, vaikka tiedettiin energian olevan vaikuttava ase. Nyt sekä EU-komissio että Saksa neuvottelevat USA:n ja Lähi-idän lukuisten ei-demokratioiden kanssa merkittävistä nesteytetyn maakaasun toimituksista. Samaan aikaan Euroopassa on vaikeutettu omien raaka-aineiden hyödyntämistä energiantuotannossa. Ulkoa ostettava maakaasu on monin paikoin tuotettu säilytyksellä, tekniikalla, jonka käytön hyvin monet Euroopan maat ovat itse kieltäneet.

Toinen esimerkki on ydinvoima. Vaikka Euroopan uraanin tuotanto on vähäistä, on ydinvoima sähkön omavaraisuuden kannalta keskeinen ja luotettava tuotantomuoto. Tämäkään ei monelle Euroopan maalle käy. Saksan energiakriisi ei ole niin kova, että maa ottaisi ydinvoimassa uutta linjaa.

Edes uusiutuva energia ei tunnu täysin kelpaavan, kun EU-komissio katsoo asiakseen esittää edelleen useita metsien energia- tai muuta käyttöä vaikeuttavaa säädöstä. Eurooppa ei ole vielä tosiasiallisesti herännyt siihen tosiseikkaan, että sekä sähkön että muun energian osalta pysyvä ratkaisu löytyy oikeastaan vain lisäkapasiteetista ja omasta energiasta.

Arvoisa puhemies! Myös tässä salissa on vuosien saatossa kritisoitu milloin omaa ydinvoimaa, omaa metsäenergiaa, omaa turvetuotantoa tai omaa tuulivoimaa. Keskusta on aina kannattanut omavaraisuutta, mutta risupaketeista meitäkin on haukuttu. [Ben Zyskowicz: Ettekös te aina kannattaneet ydinvoimaa?]

Suomen energiaomavaraisuus on parantunut ja riippuvuus tuodusta fossiilienergiasta vähentynyt merkittävästi viimeisen 20 vuoden aikana. Tämä ei ole tapahtunut vahingossa tai itsestään, vaan määrätietoisen politiikan ja tietojen valintojen seurauksena. Etenkin sähköntuotannon osalta pystymme omavaraisuutta vielä nostamaan, kiitos ydin- ja tuuli-voiman, mutta kulutushuippujen aikaan olemme vielä pitkään kiinni Ruotsin tuonnissa. Onneksi Norjassa hurjimmat suunnitelmat uusien siirtoyhteysien rakentamisesta muuhun Eurooppaan on laitettu jäihin. Samaan aikaan näissä oloissa meille taas keskeistä on turvata markkinat ja yhteydet Ruotsiin ja Norjaan pohjoismaisessa hengessä.

Arvoisa puhemies! Huolestuneena seuraan käytävää keskustelua sähkömarkkinoista. Toimimme kuitenkin sähkönkin osalta markkinataloudessa, emme enää suljetussa suunnitelmataloudessa. Jos väittää markkinamekanismin olevan rikki, on velvollisuus kertoa, mitä tilalle. Toivon, että esitettyjen erilaisten hintasäätelyjen vaikutuksia arvioidaan myös tuleville investoinneille aiheutuvan haitan näkökulmasta. Etenkin, kun kestävä ratkaisu Euroopan energiakriisiin, vapauteen ja riippumattomuuteen löytyy lopulta vain omasta energiasta mittavien uusien investointien kautta. [Välihuutoja — Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu. [Ben Zyskowicz: Vieläköhän vihreät ajavat maakaasua ydinvoiman tilalle?]

14.45 **Inka Hopsu vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme keskellä energiakriisiä. Putin käyttää energiaa yhtenä sodankäynnin välineenä. Energiasodallaan Putin tavoittelee läntisen Euroopan yhtenäisyyden murentamista, joka toimisi Venäjän tavoitteiden hyväksi. Siksikin on tärkeää, että EU hakee myös yhdessä keinoja energiakriisin selättämiseen.

Vihreä siirtymä on pitkäjänteinen ratkaisu energiakriisiin. Suomi on monia muita maita paremmassa asemassa, koska meillä on jo pitkälti päästy eroon fossiilisista energialähteistä sähköntuotannossa. [Ben Zyskowicz: Ja koska vihreitä ei aikanaan uskottu!] Tämä näkyy muun muassa siinä, että sähkönhinnat ovat pysyneet pääsääntöisesti alempana kuin monissa muissa Euroopan maissa. Tuleva talvi voi olla vaikea, mutta etenkin tuulivoiman voimakas lisärakentaminen tulee tulevina vuosina parantamaan tilannetta. Myös aurinkovoiman rakentaminen on hyvässä vauhdissa. Vihreät tavoittelevat aurinkosähkön moninkertaistamista lähivuosina sekä hajautetulla pientuotannolla että teollisen mittakaavan tuotannolla verkkoon. Tulevana talvena sähkönsaannin turvaamiseksi joudutaan todennäköisesti käyttämään myös hiili- ja turvevoimaa, mutta pitkäkestoisempaa paluuta näihin sähköntuotantotapoihin ei ole. Kestävä puhdas energia on tulevaisuuden ratkaisu, koska se on paitsi ekologista myös edullisempaa.

Arvoisa puhemies! Nykyisessä tilanteessa on helppo sanoa, että Fortumin Uniper-seikkailu ja Venäjä-investoinnit ovat olleet vakava virhe. Fortum otti Uniper-kaupoissaan mitavan riskin sekä suhteessa Venäjä-riippuvuuteen että riippuvuuteen fossiilisista polttoaineista. Molemmat riskit realisoituivat täydessä mitassaan. Suomalaisen omistuksen vahvistaminen fossiilibisneksessä herätti kritiikkiä ja ihmetystä heti tuoreeltaan — ja ei ihan syyttä: Uniperin päästöt olivat suurempia kuin koko Suomen.

Fortumin kauppojen lähtösystejä löytyy luonnononnettomuudesta. Tapaninpäivän myrskyt vuonna 2011 saivat elinkeinoministerin aloittamaan sähkömarkkinalain valmistelun. Laki velvoitti rakentamaan säävarmaa verkkoa syrjäseuduille ja lupasi, että jokaisesta metristä sai laskuttaa entistä enemmän siirtohintaa. Fortumin jakeluverkkojen arvo kasvoi valtavasti. Voiton maksimoiminen arvopaperimarkkinalain edellyttämällä tavalla olisi edellyttänyt investointeja sähköverkkoon ja sen myötä nostanut sähkön siirtohintoja, aivan kuten sitten tapahtuikin. Lopputuloksena verkot myytiin Carunalle. Fortumille jäi sievoisesti rahaa investoitavaksi Uniperiin, Carunalle haukut ja tulot.

Pääomalla Fortumilla haluttiin tehdä suomalaisesta yhtiöstä yksi Euroopan suurimmista, haluttiin kasvaa ja nähtiin myös visio yhtiöstä puhtaamman energian eurooppalaisena ykkösenä. Hyväksyttiin pitkä siirtymävaihe luottaen venäläisiin fossiilisiin polttoaineisiin — ehkä luotettiin, kun Saksakin luotti?

Fennovoima-hankkeeseen osallistumispäätösten aikaan taas erinäisten käänteiden jälkeen tavoiteltiin vahvempaa jalansijaa Venäjän vesivoimasta. Tällöin varoitelimme Venäjän tuomasta turvallisuusriskistä. Tehtyjä virheitä ei saa enää tekemättömäksi, mutta tulevaisuuden virheet voidaan välttää.

Arvoisa puhemies! Nyt on syytä laajasti pohtia omistajaohjauksen linjaa. Yhtiöt ovat kasvuhakuisia, mutta valtion tulee olla myös turvallisuushakuinen ja pitää huolta siitä, että omistuksessa olevat yhtiöt tukevat valtion strategisia tavoitteita, kuten irtautumista fossiilisista polttoaineista. Omistajapolitiikan on oltava tarvittaessa riittävän vahvaa, jotta tämä toteutuu. Uniper-kauppojen kaltaisia strategisia linjanmuutoksia ei kuitata jatkossa vartin varoitusajalla. Mikromanageerausta valtion taholta tuskin kukaan kaipaa, mutta valmius huolehtia valtion intressien toteutumisesta isossa kuvassa täytyy säilyttää. Fortum on suo-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

malaisessa energiakentässä iso toimija ja myös hyvä osingonmaksaja. Valtio-omistajalla on Fortumissa myös suuri strateginen intressi. Hallituksen toimille Fortumin pelastamiseksi on nähtävissä selkeät perusteet. On pidettävä huolta, että valtion strategiset intressit ja omistajaohjauksen periaatteet todella ohjaavat omistamista.

Vihreille oli tärkeää, että hallituksen omistajapolitiikan periaatepäätökseen saatiin vahvat ilmastovelvoitteet. Kaikki panokset on syytä laittaa päästöttömän energian edistämiseen. Jollei ilmastomuutosta ja luontokatoa oteta yhtiöissä tosissaan, käy se vielä kalliiksi, kun bisnekseltä menee pohja alta. Valtio-omisteisten yritysten ei tulisi jatkossa laittaa yhtäkään uutta euroa kiinni fossiiliteollisuuteen, vaan suunnan on oltava fossiilisista irtautumiseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

14.50 **Mai Kivelä vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me elämme nyt fossiilienergian kriisiä. Tämä kriisi on ollut olemassa jo vuosikymmeniä, ja Venäjän hyökkäyssota toi sen erittäin konkreettisesti esille. Sota ajoi Euroopan energiakriisiin, joka on myös poikkeuksellisen inflaation merkittävin juurisyy. Fossiilienergia on lähtökohtaisen konfliktiherkkää ja pitkään käytetty geopoliittinen ase. Itämeren kaasuputkien räjähdykset viime viikolla ovat tästä tuorein esimerkki.

Ilmastotoimet ovat tie ulos fossiiliriippuvuudesta ja sen tuomista riskeistä. Siteeraan edustaja Halla-aho: "Jos 'vihreän siirtymän' on tapahduttava, se tapahtukoon sitten tässä kohdassa, pakon edessä. [Jussi Halla-aho: Unohditte lainausmerkit!] Tämä on se taitekohhta historiassa, jossa on sekä välttämätöntä että poliittisesti mahdollista vapautua öljystä, hiilestä ja kaasusta." Toivottavasti tämä oppimiskokemus välittyy jossain vaiheessa myös muille perussuomalaisille, eikä tällaisia välikysymyskeskusteluja tarvitse enää käydä. [Juha Mäenpää: Entä turve?]

Lisäksi kiihtyvä ilmastokriisi pahentaa energiapulaa. Ilmastokriisi on siis yksi syy nouseviin energian hintoihin. Jos energian hinnat kiinnostavat, luulisi kiinnostavan myös ne juurisyyt, jotka kallistuvaan energiaan johtavat. Aidosti energian hintoja hillitsevä strategia on rakentaa lisää uusiutuvaa energiantuotantoa. Tämä edellyttää investointeja nyt, mutta takaa lyhyen ja pitkän aikavälin huoltovarmuutemme, turvallisuutemme ja omavaraisuutemme. Omavarainen energiajärjestelmä luo myös uutta, turvallisuutta ja kestävää huomista rakentavaa työtä Suomeen. [Juha Mäenpää: Turve!] Ei ole vastuullista tai viisasta olla tekemättä vihreän siirtymän vaatimia energiainvestointeja. Meidän on korjattava haavoittuvuutemme. Tästä korjausliikkeestä hyödynnämme heti ja pitkäaikaisesti.

Arvoisa puhemies! Uusiutuvien kapasiteetin lisäämisen lisäksi toinen keskeinen ratkaisu tilanteeseen on energian kulutuksen vähentäminen. Jo ilmastokriisin hillitseminen vaatii pysyvää energiansäästöä. Nyt myös hintojen nousu ohjaa säästämään ja tehostamaan energian käyttöä. Energiansäästöä on tehtävä systemaattisesti pysyvä normi läpi yhteiskunnan. Erityisen aiheellista on tasata kulutuspiikkejä ja puuttua turhaan ylikulutukseen. Viime viikon EU:n energianeuvostossa sovittiinkin pakollisesta viiden prosentin sähkön kulutuksen vähentämistavoitteesta sähkönkulutuksen huipputunneille sekä vapaaehtoisesta kymmenen prosentin vähentämistavoitteesta sähkön kokonaiskulutukselle.

Lisäksi, kun hinnat nousevat kohtuuttomasti, on hintojen noususta kärsiviä ihmisiä autettava. Budjettiriihessä päätettiin sähköpaketista, jolla ihmisiä tuetaan ylisuurten sähkölaskujen kanssa. Me vasemmistossa edelleen vaadimme, että jos kompensatiot pienitulo-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

sille eivät riitä, niitä lisätään. Varakkaiden ylikulutusta ei sen sijaan pidä tukea, eikä tukien pitäisi kannustaa kulutuksen lisäämiseen. Lisätoimina vasemmistoliitto kannattaa ainakin energiayhtiöiden ylisuurten voittojen verotusta ja EU-tason hintakattoa sähkölle.

Arvoisa puhemies! Fortum myi sähköverkkonsa ulkomaisille pääomasijoittajille. Myynnistä saadut varat käytettiin Uniperin ostamiseen. Vasemmistoliitto vastusti hallituksessa sähköverkkojen myyntiä ja viime kaudella eduskunnassa Uniper-kauppoja. Vastustimme Uniper-kauppoja Venäjä-riskin ja yhtiön fossiilisiin pohjautuvan tuotannon vuoksi.

Fortum tulisi lunastaa pois pörssistä kokonaan valtion omistukseen. Pörssi-yhtiöiden kohdalla valtion on vaikeaa toimia laajempien yhteiskunnallisten intressien ajajana, kun vastassa ovat osakkeenomistajien kapeammat taloudelliset intressit. Myös sähköverkot tulee lunastaa valtiolle. Luonnollisten monopolien pitäisi lähtökohtaisesti olla julkisessa omistuksessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vastaus välikysymyksen toiveeseen ilmastotoimien lykkäämisestä on selkeä ei. Investoinnit uusiutuvaan energiaan eivät ole osoittautuneet kestäväksi, vaan aidosti kestäväksi ratkaisuksi. Ja vastaus myös hiilineutraaliustavoitteen uudelleenarvioimiseen on kirkas ei. Meidän on rakennettava tie kriisinkestävään, huoltovarmaan energiajärjestelmään horjumatta ja matkalla tuettava kansalaisia kriisin yli.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Strand.

14.55 Joakim Strand r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Vi befinner oss i ett exceptionellt läge. Elpriserna har kraftigt höjts, vilket till överväldigande del beror på att priset på naturgas har flerdubblats i Europa. Spåren leder till Rysslands brutala attack i Ukraina och det grymma kriget som pågår. Det är viktigt att vi inom EU fortsätter stå enade och inte ger vika för utpressningsmetoder. Därför måste vi så fort som möjligt göra oss oberoende av rysk energi. Svenska riksdagsgruppen och SFP fördömer starkt kriget och visar sitt fulla stöd till Ukraina.

Det är helt förståeligt att flera finländare känner oro över hur elräkningen kommer att se ut under den kommande vintern. Svenska riksdagsgruppen och SFP betonar att regeringen har gjort viktiga satsningar på åtgärder för att skapa trygghet i vardagen. Alla finländare ska kunna hålla sina hem varma under vintern och ha pengar över till nödvändiga utgifter. Från och med december sänks moms på el tillfälligt till 10 procent — en åtgärd som SFP förespråkade och nu blir verklighet. Dessutom utformas ett system med skatteavdrag för förhöjda elkostnader och ett elstöd för de privathushåll som inte kan göra skatteavdrag. Vi bör ha en beredskap att agera och reagera också snabbt här senare under vintern och ta till åtgärder för att hjälpa hushållen.

Arvoisa puhemies! Sekä energiamarkkinoiden että ilmaston takia meidän on nyt pidettävä katse tulevassa ja löydettävä pitkän tähtäimen ratkaisuja. Hallitus esitteli jo viime keväänä kunnianhimoisen toimenpidepaketinsä, jolla vauhditetaan energiainvestointeja ja fossiilista polttoaineista luopumista. Pakettiin kuului esimerkiksi valtion tutkimus- ja kehitysrahoituksen 350 miljoonan euron suuruinen korotus, ja lisäksi otettiin käyttöön pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettu, tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskeva verovähennys. Ainoastaan määrätietoisilla panostuksilla tutkimukseen tulemme löytämään kestävä tien eteenpäin, ja tämä tarjoaa myös maamme elinkeinoelämälle ja työmarkkinoille suuria

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

mahdollisuuksia. Myös Inkooseen suunniteltu LNG-terminaali tulee olemaan tärkeä energianlähde Suomen teollisuudelle pitkäksi aikaa.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on hyvin tyytyväinen päätökseen nopeuttaa käsittelyä vihreän siirtymän lupahakemusten osalta sekä aluehallintovirastoissa että hallinto-oikeuksissa. Esimerkiksi tuulivoimahankkeet ja vedyn hyödyntämistä koskevat hankkeet ovat tärkeitä tulevaisuuden ratkaisujen kannalta, ja siksi niiden mahdollisimman nopea käynnistäminen on tarpeen. Suomella ja suomalaisilla yrityksillä on hyvät mahdollisuudet auttaa muita maita energiamurroksessa ja luoda samalla uusia työpaikkoja tänne Suomeen. Muun muassa talousvaliokunta ja tulevaisuusvaliokunta ovat eri yhteyksissä korostaneet, että Suomen on määrätietoisesti pyrittävä johtavaksi kestäväen tulevaisuuden tekijäksi kehittämällä erityisesti energia- ja ympäristöteknologian systeemitason suunnittelu-, kehitys-, tutkimus- ja liiketoimintaosaamista. Yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä on syytä vahvistaa entisestään.

Ärade talman! I Finland har vi, till följd av landets historia, tidigt insett betydelsen av en god beredskap och försörjningsgrad. Därför har vi sedan länge gjort målmedvetna satsningar i dessa. I december planeras kärnkraftverket Olkiluoto 3 producera el på full effekt och den senaste provkörningen har gett positiva signaler. När anläggningen är i full gång kommer det att ytterligare stärka vår självförsörjningsgrad.

Nykyään sähkömarkkinat ovat rajat ylittävät, mikä on pitkällä aikavälillä hyödyttänyt kuluttajia ja parantanut toimitusvarmuutta. Suomen tulee olla vahva toimija myös EU:ssa ja valvoa, että unionin tasolla tehtävät päätökset sopivat myös Suomelle. On tärkeää, ettemme päätöksillä esimerkiksi vaikeuta kuntien omistamien sähköyhtiöiden toimintaa, koska silloin on vaarana, että kuluttajien sähköstä maksama hinta nousee. Tämän haluamme ehdottomasti välttää.

Ärade talman! Regeringens målmedvetna åtgärder för att försnabba grön omställning, frigöra sig från rysk energi och hjälpen till hushållen på grund av elens prishöjning kommer att bära frukt. Vi har alla förutsättningar att tillsammans klara vintern och se fram emot ljusare tider.

Svenska riksdagsgruppen har fullt förtroende för regeringen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Östman.

15.00 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tänä syksynä palanneet perusasioiden pariin: Riittääkö kotiin lämpöä? Miten varautua sähkökatkoksiin? Saako kaupasta kotimaista ruokaa?

Denna höst har vi mera än tidigare orsak att dryfta grundläggande ärenden som att räcker energin till, vilken beredskap har vi inför elavbrott och kommer det att finnas tillgång på inhemska livsmedel.

Kansalaisilla on oikeus saada tietää, mikä Suomen ja Euroopan energiapolitiikassa sekä omistajaohjauksessa on mennyt metsään, kun sähkön hinta on järjetön ja lisäbudjetissa pu-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

hutaan kymmenestä miljardista. Miksi Fortumin pelastamiseen tarvitaan miljardeja yhteistä rahaa? Ja miksi ratkaiseviin neuvotteluihin Saksan kanssa lähdettiin virkamiesvoimin?

Euroopan energiapolitiikan riskiratkaisut, maiden riippuvuus venäläisestä fossiilienergiasta ja ydinvoiman alasajo, ovat lauenneet käsiin. Itämeren pohjassa metaania ilmakhään pulppuavat kaasuputket ovat tämän muistomerkki. Tällä hetkellä näyttää, että digivihreän siirtymän nimissä riippuvuus venäläisestä fossiilienergiasta vaihdetaan riippuvuuteen sähköverkkojen häiriöttömästä toiminnasta, tuulen voimakkuudesta ja kiinalaisesta teknologiasta. Tämä on väärin. Meidän, jotka olemme hoitaneet oman energiantuotantomme kohtuullisen hyvin, ei pidä joutua maksamaan toisten virheistä. KD edellyttää, että hallituksen on kyettävä kaikissa tilanteissa puolustamaan ensi sijassa kotimaamme etua ja huoltovarmuutta.

Muut EU-maat osaavat pitää puolensa ja myös tukevat kansalaisia ja yrityksiä. Saksa julkisti juuri kahden sadan miljardin euron tukipaketin kansalaisilleen ja yrityksilleen energian hintojen nousun takia. Suhteellisesti eniten energiatukia on jakanut tai luvannut jakaa EU-maista velkaisin: Kreikka.

Tosipaikan tullen jokainen maa on energiatuotannossa omillaan. Tässä valossa hallituksen päätös jouduttaa turpeen alasajoa oli virhe.

Suunta näyttää siltä, että velkaisemmat ja suuremmat EU-maat pian taas vaativat uusia energiasolidaarisuusrahastoja, jotka me sitten kiltisti maksamme.

Erityisen haavoittuvaisia energian hinnannousulle ovat maatilat. Hallituksen keväinen apupaketti tiloille oli aivan liian pieni, ja tilanne vaatii uusia toimenpiteitä. Maatiloja ei saa jättää talveksi oman onnensa nojaan.

Värderade talman! Regeringens stödpaket till jordbruket senaste vår räcker inte till för att kompensera de skenande kostnaderna. Kristdemokraterna förväntar sig att regeringen vidtar snabba åtgärder så att de krisdrabbade bönderna inte lämnas åt sitt öde.

Hallituksen kärkitavoite on, että Suomi on ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. Tavoite hiilineutraaliudesta 2035 on erittäin kunnianhimoinen. Tavoite on hyvä niin kauan kuin se mahdollistaa kansalaisten pärjäämisen arjessa. Jos päästövähennystavoitteet eivät ole kiinni reaalityodellisuudessa, yhtälön tuloksena on krooninen energiapula. Tärkeämpää kuin vuosiluku on suunta, ja se on selkeä: Suomi irtautuu fossiilisista polttoaineista. Mutta tämä ei tapahdu ilman merkittävää energiatuotannon lisärakentamista, mikä tarkoittanee myös ydinvoiman lisärakentamista.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattien mielestä hallitus on ollut kyvytön, keskenään riitainen ja myös haluton puolustamaan Suomelle tärkeää uusiutuvaa bioenergiaa EU-pöydissä. Vuosi 35 on energiarakentamisen näkökulmasta jo ovella. Hallituksen on kerrottava kansalaisille, mitä lisäuhrauksia hiilineutraaliustavoite käytännössä tarkoittaa. Globaalisti fossiilisten osuus energiatuotannosta on ollut samalla tasolla viimeiset kaksikymmentä vuotta. Energiainvestoinnit maailmalla ovat yhä pääsääntöisesti investointeja fossiilienergiaan. Hallituksen on siis nopeasti lisättävä kotimaista ja luotettavaa energian tarjontaa, jotta tämä talvi jää poikkeukseksi.

Kannatan edustaja Purran tekemää epäluottamuslausetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

15.05 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ei suomalaisten kuluttajien ja yritysten pidä maksaa saksalaisten sähkö- ja kaasulaskuja. Nyt suomalaiset maksavat sähkölaskuissaan saksalaisten uima-altaiden lämmityksen.

EU:n järjestelmä perustuu siihen, että energiasta maksetaan korkeimman eli kaasun hinnan perusteella. Tämä malli pitää purkaa joko kokonaan tai väliaikaisesti, kunnes energiakriisi on ohi. Muussa sähkössä tuotantokustannukset ovat säilyneet ennallaan, eli nyt koko EU maksaa siitä, että Saksa ja muut Keski-Euroopan maat ovat liian riippuvaisia Venäjän kaasusta — ja Saksa vielä erityisesti, kun se vihreiden painostuksessa hätiköi ja sulki ydinvoimalansa ennen aikojaan. Ja kaiken päälle Saksan valtio on nyt koonnut yhteensä 300 miljardin euron tukipaketin kuluttajille ja yrityksille sähkön korkean hinnan takia, eli Saksa pitää hintoja korkealla ja me maksamme. Eihän tässä ole mitään järkeä.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen pitää pyrkiä sähkössä omavaraiseksi. Myös yhteistyötä muiden Pohjoismaiden kanssa pitää tiivistää. Niiden kesken tarvitaan riittävät ja toimivat siirtoverkot kulutushuippujen tasaamiseksi. Tuuli- ja aurinkovoiman lisärakentaminen ei pelkästään riitä, vaan ne tarvitsevat tuekseen säätövoimaa. Sitä varten meidän pitää suoraviivaistaa lupakäytäntöjämme esimerkiksi pienydinvoimaloita varten. Voi hyvin olla, ettei enää rakenneta yhtä suurta ydinvoimalaa, ei ainakaan semmoista kuin Olkiluoto, jota kestää ikuiset ajat rakentaa, vaan meille syntyy 15—20 pienempää reaktoria. Ne tuottavat lämpöä lähelle ja sähköä valtakunnan verkkoon. Samalla ne tuovat tarvittavaa säätövoimaa.

Tässä hetkessä tuntuu totta kai kuin löisi lyötyä, mutta meidän pitää selvittää myös Uniperin Ruotsin vesi- ja ydinvoimaloiden hankinta tulevaisuudessa. Ensimmäin ostetaan kalliilla, ja saksalaiset vievät ilmaiseksi, mutta ei auta: kyllä Ruotsin kymmenet vesivoimalat ja omistukset kolmessa ydinvoimalassa Fortumille kelpaisivat.

Vanhassa vara parempi: Fortum myi aikanaan sähkön siirtoverkot Carunalle tunnetuin seurauksin, kun tuotto oli sinänsä varmaa mutta liian pientä spekulatioille.

Liike Nytin mielestä siirtoverkot pitäisi ostaa takaisin huoltovarmuuden takia.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Pidän alusta asti Fortumin Uniper-kauppaa erittäin huonona. Julkisesti arvostelin kauppaa, kun Fortum vuonna 2019 maksoi 2,3 miljardia euroa ja lisäsi omistussuuttaan Uniperistä yli 70 prosenttiin. Puhuin tästä samana vuonna eduskunnassa ja kirjoitin siitä bloginkin ja Kauppalehdessä kritisoin sitä tyhmiimpänä kauppana ikinä. Kukaan ei kuunnellut. Nyt ovat kaikki Uniperiin sijoitetut rahat melkein menneitä.

Fortumin kohdalla on myös Venäjän omistusten kohtalo vielä auki. On selvää, että sieltä on tulossa miljarditappiot. Kovin vähän puhetta on ollut myös Uniperin sijoituksista Nord Stream -kaasuputkiin. Sadat miljoonat menivät, eikä kaasua näy mailla eikä halmeilla.

Suomalaisten on turha ilkkua liikaa saksalaisille. On hyvä muistaa, että vielä tänä vuonna meille oltiin Pyhäjoelle rakentamassa venäläistä ydinreaktoria.

Ilmaston kannalta Uniper oli yhtiö, jonka tiedettiin lisäävän päästöjä, ja siitä huolimatta olimme Suomeen ostamassa sen, vaikka meillä oli kovimmat ilmastotavoitteet.

Ja nyt on selvinnyt, miten kauppa tehtiin: Fortumin toimiva johto ja yhtiön hallitus tekivät miljardikaupat ja käyttivät tietolähteenään osakeantia varten yli vuotta aiemmin tehtyä myyntiesitettä. Toimitusjohtaja Markus Rauramo on ollut kaikissa käänteissä keskeinen päätöksentekijä tässä Suomen taloushistorian suurimmassa sotkussa, ja siitä hyvästä hänel-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

le on maksettu tuntuvat bonukset. Kuka, ketkä ja miten tästä Fortumin miljardiseikkailusta kantavat vastuun?

Arvoisa puhemies, ärade talman! Omistajaohjaus on Fortumin tapauksessa ollut pelkkä vitsi. Ministeri Tuppurainen ei ole kertonut, informoitiinko häntä kahdeksan miljardin euron tukipaketista Uniperille ennen vai jälkeen yhtiön hallituksen päätöksen.

Toisaalta ei sillä tiedolla ole mitään merkitystä. Omistajaohjaus on ollut pelkkä kumileimasin. Opetus on se, että valtiolla ei ole mitään mieltä eikä syytä pitää enemmistöomistusta pörssiyhtiössä. Se ei vain toimi. Valtio voi olla merkittävänä omistajana pörssiyhtiössä esimerkiksi vakaan osinkotuoton takia. Enemmistöomistusta se ei vaadi, kun omistajaohjauksen ääni ei kuitenkaan kuulu. Valtionyhtiössä omistajan ääni kuuluu.

Yhdyn perussuomalaisten välikysymykseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä. Kolme minuuttia.

15.11 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ryhmille puheenvuoroista. Mielestäni tämä aika hyvin kuvastaa tätä tilannetta ja tunnelmaa, joka tällä hetkellä vallitsee, ei vain meillä Suomessa vaan Euroopassa, kautta Euroopan. Tuskaa ei varmasti yhtään lievitä, että meidän energiahinnat ovat tällä hetkellä reilusti alle EU:n keskiarvojen — mutta kaikissa ne ovat kovat ja sen vaikutukset tulevat näkymään. Ne näkyvät yksityistalouksissa, ne näkyvät yrityksissä, teollisuudessa, ja ne näkyvät inflaation kehityksessä. Tietysti tämä on se iso kuva, joka tulee pitkään vallitsemaan Euroopassa.

Pitää muistaa, että taustalla ovat keskeisesti Venäjän toimet. Alkujaan tämä lähti siitä, että Venäjä rupesi rajoittamaan kaasuntoimitusta Keski-Eurooppaan, mikä lähti nostamaan kaikkien energioitten hintoja.

Suomessa on tehty hyvää energiapolitiikkaa yli hallituskausien, siinä ovat olleet kaikki puolueet mukana. Viime kaudella tehtiin hyvää: Meillä kotimaisuus on ollut aina lähtevä idea energiatuotantoon. Meillä on haluttu pois fossiilisista uusiutuviin, on ollut risupaketteja, joita on välillä vähän kritisoitu, mutta se on ollut kuitenkin se kantava linja, ja se on ehkä se syy, minkä takia me suhteellisesti vähiten tällä hetkellä tästä tilanteesta kärsitään.

Toisaalta meillä on ollut aina energiatehokkuus. Eihän meidän tarvitse mennä kuin rakentamiseen: meillä on moninkertaiset ikkunat ja niin edelleen. Eli kyllä meillä energiatehokkuus on ollut, ja yrityksissä se ollut erittäin merkittävänä osana. Me olemme olleet edelläkävijöitä tehokkuudessa ja teknologiassa, ja tällä hetkellä se on se, mikä meitä on ehkä parhaiten pitänyt pystyssä.

Yksi, joka on jäänyt liian pienelle huomiolle: me olemme pitäneet huolta sähköverkoista. Monessa maassa nimenomaan sähköverkkojakelu on se suuri ongelma. Meillä on sähköverkot hyvässä kunnossa, ja meillä on ollut aina lähtökohtana turvallisuus ja yhdenvertaisuus alueellisesti. Kulutusjoustojen ja energiansäästöjen osalta täytyy jo tässä vaiheessa kiittää: me ollaan viime syyskuusta tultu alas noin seitsemän prosenttia, eli kyllä suomalaiset yritykset ovat ottaneet hyvin vastaan tämän viestin energian säästämisestä.

Sitten minun on pakko nyt puuttua sellaiseen asiaan, kun täällä jotenkin on tullut semmoinen kuva, että energiassa tätä ennen oltiin omavaraisia. Hyvät edustajat, me ei olla oltu kymmeniin vuosiin omavaraisia energiassa, ei kymmeniin vuosiin. Ja tällä näkymällä, joka meillä on tällä hetkellä, ja sillä energiastrategialla, jota useampi hallitus on tehnyt, meillä on potentiaalinen mahdollisuus olla sähkön suhteen ensi vuonna omavarainen, viimeistään seuraavana vuonna. Mutta se, että me tehtäisiin joku suljettu järjestelmä tänne, [Välihuu-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

toja perussuomalaisten ryhmästä] se on täysin jostain muusta maailmasta. Me tulemme tarvitsemaan aina myös sähköä ulkoa päin Suomeen, eli ei pidä antaa harhaista kuvaa tästä tilanteesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen.

15.14 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Minä tervehdin sitä ilolla, että tässä salissa keskustellaan valtion omistajapolitiikasta, koska kun me puhumme meidän valtionyhtiöomistuksista, niin me puhumme monella tavalla meidän kansallisvarallisuudesta. Meidän yhtiöomistustemme arvo on tällä hetkellä noin 40 miljardia euroa. Se on huomattava summa. Ja kun valtio omistaa, niin se omistaa hyvästä syystä. Esimerkiksi moneen yhtiöön liittyy strateginen intressi. Me haluamme huolehtia jostain tietyistä liiketoiminnasta omistajana, vastuullisena omistajana, tai valtio omistaa sen vuoksi, että me haluamme saada yhtiöstä osinkotuloja.

Tästä hyvänä esimerkkinä on Solidium. Solidium on olemassaolonsa aikana tulouttanut valtiolle peräti 7 miljardia euroa vuodesta 2008. Siihen sijoitettiin aikanaan 5,6 miljardia ja 7 miljardia on saatu tuloja. Eli hyvät kollegat, kyllä valtion omistajapolitiikalla on saatu aikaiseksi myös tulosta, mutta tätä pitää hoitaa taiten.

Me noudatamme hyvin tarkoin lakia. Osakeyhtiölaissa annetaan tehtävät ja vastuut yhtiön toimivalle johdolle, sen hallitukselle ja omistajalle. Kun kuuntelee oppositiota, niin joistakin puheenvuoroista kuultaa eräänlainen haikeus siihen, että voisimme elää jonkinlaisessa komentotaloudessa, jossa omistaja itse asiassa sanelisi yritysjohdolle tehtävät operatiiviset päätökset, mutta ei näin ole. [Jani Mäkelän välihuuto] Yhtiöllä on oma johto, yritysjohto, joka kantaa vastuun päätöksestä myös silloin, kun riskit aikanaan voivat realisoitua. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Me noudatamme OECD:n ohjeistusta hyvästä hallintotavasta, ja se edellyttää silloin sitä, että valtio käyttää omistajavaltaa siellä, missä kuuluu, eli yhtiökokouksessa. Me valitsemme yhtiölle hallituksen, joka on tehtäviensä tasalla.

Tällä vaalikaudella on merkittäväällä tavalla tiukennettu omistajaohjauspolitiikkaa. Me olemme ensinnäkin koonneet valtionyhtiöomistuksia valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolle, jotta omistajaohjauspolitiikka ja sen harjoittaminen olisivat entistä ammattimaisempaa. Me olemme huolehtineet siitä, että vastuullisuus kuuluu entistä enemmän valtionyhtiöiden omistajapolitiikassa. Kuten täällä edustaja Hopsu totesi, omistajan tahtotilan ilmastoneutraalista yhteiskunnasta tulee vaikuttaa valtio-omisteisten yhtiöiden toimintaan, ja tässä esimerkiksi Nesteen tuore ilmoitus selvityksen käynnistämisestä Porvoon jalostamon muuttamisesta uusiutuvien biopolttonesteiden jalostamoksi on erittäin tervetullut uudistus.

Ja mikä tärkeintä, me olemme huolehtineet siitä, että kun meidän kautemme päättyy, kaikissa valtio-omisteisissa yhtiöissä on valtio-omistajan kasvollinen edustaja hallituspöydän ympärillä. Tämä päätös on tehty muun muassa Fortumin osalta, se on tehty minun aloitteestani viime kevään aikana. Edellisen kerran Fortumin hallituksessa on ollut virkamiesjäsen vuonna 2006 — vuonna 2006. Oli korkea aika, että siinä pöydässä, jossa yhtiö strategisia päätöksiään tekee, myös valtio-omistajan edustaja, joka tuntee valtio-omistajan tahtotilan, on mukana päätöksiä tekemässä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Enää ei valtio-omistaja tule yllätetyksi, koska tämä virkamies huolehtinee siitä, että valtio-omistajaa informoidaan tärkeistä päätöksistä.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Puhemies! Haluan vielä kommentoida lyhyesti sitä, kun täällä tuotiin esille, että on syntynyt vaikutelma — edustaja Kauma, kerroitte vaikutelmasta — että valtio olisi jotenkin huonosti valmistautunut neuvotteluihin Saksan hallituksen kanssa. Kyseessä olivat neuvottelut, joissa valtio ei ole ollut osapuoli, vaan näitä neuvotteluita käytiin yhtiöiden, kahden pörssiyhtiön, Fortumin ja Uniperin, ja Saksan valtion edustajien kanssa, Saksan valtion nimeämien virkamiesedustajien kanssa, ja kun Fortum näitä neuvotteluita kävi, sillä oli apunaan maailmanluokan neuvonantajia, niin juridisia neuvonantajia kuin taloudellisen yhteistyön neuvonantajia, ja valtiolla myös oli oma neuvonantajansa Borenius, joka antoi ohjeita, neuvoja siitä, miten näihin neuvotteluihin tulisi valtio-omistajan yhtiöitä opastaa. Vaikka poliittisella tasolla annoimme yhtiön pyynnöstä tukea näihin neuvotteluihin, niin varsinaiset sopimusneuvottelut olivat kuitenkin ne, missä yhtiöt olivat sitten pöydässä näitä päätöksiä tekemässä. Ei voida sanoa, että olisimme huonosti valmistautuneet, vaan valtio tunsikin tässäkin omat vastuunsa ja tehtävänsä.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt siirrytään vastauspuheenvuorojen pitämiseen. Pyydän painamaan V-painiketta, ja minuutin vastauspuheenvuorot, ja tässä yhteydessä muut ministerit saavat sitten myös puheenvuoroja. — Edustaja Purra.

15.19 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen vastauksessa annettiin ymmärtää, että tämä äkillisesti noussut hintataso olisi yleisesti riippuvainen siitä, että käyttää fossiilisia polttoaineita. Mutta se johtuu siitä, että tietyt Euroopan maat ovat riippuvaisia venäläisestä maakaasusta — tämä on sen äkillisen hinnannousun ja sen korkealla pysymisen syy, ei se, että käytetään jotakin muuta, esimerkiksi fossiiliseksi luokiteltavaa, kuten vaikkapa turvetta.

Toinen asia: Päästökauppajärjestelmän hintavaikutusta kyseenalaistettiin. Tälläkin hetkellä, kun sähkön hinta huutelee taivaissa, päästökaupan osuus hinnasta on noin kymmenisen prosenttia. Normaalioloissa se on huomattavasti paljon suurempi. Kaiken lisäksi hinta menee kaikkien tuotantomuotojen läpi tässä sähkömarkkinamallissa, mikä aiheuttaa sen, että kaikki, päästötönkin sähkö, maksaa yhtä paljon. Sen lisäksi päästökaupan ohjausvaikutus on heikko, ja se aiheuttaa selvää hiilivuotoa, jolloinka tämä globaali ilmasto ei lainkaan hyödy [Puhemies: Aika!] siitä, että täällä lyödään itsellemme kapuloita rattaisiin. Onko Kiina juuri saamassa 170 uutta hiilivoimalaa [Puhemies: Minuutin aika!] aikaiseksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyinen.

15.20 Matias Mäkyinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että edustaja Purra nyt itsekkin tunnisti, että tässä on kysymys Venäjän toimista, ei niinkään vihreän siirtymän nostamista energiahinnoista. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Päinvastoin, kuten suomalainen teollisuus sanoo, vihreä siirtymä on laskenut meidän energiahintojamme ja tulee tekemään niin tulevaisuudessakin ja tuomaan meille myös työllisyyttä.

Haluaisin ministeri Lintilältä kysyä arviota tästä perussuomalaisten esityksestä, että irtautuisimme eurooppalaisesta sähkömarkkinasta, laittaisimme linjat poikki, toivoisimme, että oma energiakysyntämme ei nouse sille tasolle, mihin tuotantomme ei pysty vastaamaan. Tämähän on suorastaan vastuuton esitys, ja on aivan ihmeellistä, että itseään isänmaallisena pitävä puolue tällaista esittää.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Perussuomalaisten välikysymyksessä on myös sellainen käsitys esitetty, että uusiutuvaa energiaa tuettaisiin Suomessa, sen tuotannon rakentamista tuettaisiin. Tällä hetkellä, tänä vuonna, Suomessa rakennetaan yli 1 800 megawattia tuulivoimaa täysin markkinaehtoisesti yksityisellä rahalla. Sen sijaan tuemme tällä hetkellä uuden teknologian käyttöönottoa, jotta saamme varastoitua vedyllä, metaanilla — uusilla teknologioilla — sähköä ja saamme säättövoimaa. Haluaisin myös ministerin arvion näistä tukimuodoista. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

15.21 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä palata kesän Uniper-tapahtumiin.

Vaikka puhuttiin Fortumista ja Uniperista, niin käytännössähän neuvotteluasetelma on ollut se, että siellä on ollut suuri Saksa ja pieni Suomi. Pienemmän neuvotteluosapuolen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että neuvottelijoiden arvovalta on korkein mahdollinen, neuvottelijoiden osaaminen on korkein mahdollinen ja että neuvottelijoita on myös riittävästi.

Ministeri Tuppurainen, te äsken täällä totesitte, että valtio ei ole ollut osapuoli tässä, mutta olette monissa yhteyksissä kuitenkin korostanut, että valtiolla oli tärkeä oma intressi tässä.

Saksan liittokansleri Scholz otti aktiivisen roolin omalta kannaltaan Saksan etujen puolustamisessa, mutta niin ei tehnyt meidän pääministerimme Marin. Pääministeri Marin, voisitteko vielä kertoa eduskunnalle: miksi teitte sen päätöksen, että vastasitte vain tekstiviesteillä, mutta ette päättäneet matkustaa Berliiniin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kulmuni.

15.22 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nostaa keskusteluun tämän Saksan viime viikolla julkaiseman 200 miljardin euron energianhintaan liittyvän tukipaketin teollisuudelle ja kotitalouksille. Tuo paketti vastaa siis viittä prosenttia Saksan kansantaloudesta ja on erittäin massiivinen tuki saksalaiselle teollisuudelle. Monista Euroopan maista on kuulunut kommentteja, joissa sanotaan tämän tuen vääristävän kilpailua. Saksaa velkaantuneemmat maat Italia ja Ranska ovat tietenkin peräänkuuluttaneet myös itselleen samanlaista mahdollisuutta.

Arvoisa puhemies! Mitenkä Suomi, joka on perinteisesti aina puolustanut avointa taloutta, tasapuolista pelikenttää, nyt näkee tämän tilanteen, ja voiko tämä pahimmillaan johtaa myös siihen, että Saksan esimerkin kirittämänä aletaan keskustelemaan jälleen kerran EU-tasoisista yhteisvastuullisista velkaratkaisuista?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

15.24 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päästökauppa on, toisin kuin välikysymyksessä väitetään, hyvin toimiva mekanismi päästöjen vähentämisessä. Päästökauppajärjestelmää ei pidä edes tilapäisesti romuttaa.

On ehdotettu sieltä puolelta salia myös rajojen sulkemista sähkönsiirrolta. Tämäkään ei ole hyvä idea. Pohjoismaiset sähkömarkkinat ovat pääsääntöisesti toimineet hyvin, ja

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Ruotsista ja Norjasta toimitettu sähkö on ollut suureksi avuksi Suomelle. Toimiva Euroopan laajuinen sähkönsiirto parantaisi mahdollisuuksia turvata myös sähkön saanti.

Lähiaikojen sähkönhintojen kanssa selviämisessä oma, varsin iso roolinsa on myös energian säästöllä ja kysyntäjoustoilla, joiden lisäämisellä sähkökriisin pahimpia vaikutuksia voidaan välttää. Tässä ovat isossa roolissa niin kansalaiset kuin erikokoiset yritykset eri toimialoilla. Kaikilla on mahdollisuuksia vähentää energiankulutustaan ja ajoittaa kulutustaan pahimpien hintapiikkien ulkopuolelle, oli sopimus sitten minkälainen tahansa, ja sähköautotkin voivat toimia kulutusjoustona.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Puisto.

15.25 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo osakeyhtiölain mukaan yhtiön johdon, hallituksen ja toimitusjohtajan on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua ja siten omistajan etua. Nyt Fortumissa valtiolla on omistajaintressi mutta myös strateginen intressi.

Jos ajattelee ylipäättänsäkin yhtiöitä, kunnallisiakin tai yksityisiakin, on mielestäni selvää, että yhtiö käy vuoropuhelua pääomistajan kanssa, koska lopunviimeksi kuitenkin yhtiön johto toimii omistajaluottamuksella. Tätä taustaa vasten kiinnostaa teidän, omistajaohjausministeri, näkemyksenne, miten te itse asiassa näette sen, mikä on syy sille, että tätä vuorovaikutusta ja oikeastaan omistajaohjausta ei ollut siinä Uniper-kaupassa vaan keskeiset ministeritkin saivat aivan varttia ennen tiedon, vaikka kyseessä oli asia, mikä vaikutti hyvin merkittävästi yhtiön liiketoimintaan. Ja kun näin kerran oli tapahtunut, miksi omistajaohjausta ei vahvistettu selvästi sittemmin, vaikka omistajaohjauksen ja edunvalvonnan puute koko tässä tapauksessa, siis alusta loppuun saakka, on kuitenkin keskeinen tekijä siihen, miksi tappioitakin on syntynyt?

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri, minuutti.

15.26 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Noihin kesän neuvotteluihin ja myös syksyn neuvotteluihin liittyen täällä on esitetty huomioita hallituksen rooliin tässä kokonaisuudessa. Alkuun on hyvä toistaa se tärkeä tosiasia, että neuvotteluita on siis käyty yhtiöiden ja Saksan hallituksen välillä. Suomen hallitus ei ole ollut neuvotteluosapuoli, mutta totta kai, kun yhtiöstä on pyydetty, tukea kesän neuvotteluihin on annettu.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt yhtiöomistusten tilannetta kesäkuun lopussa. Sen lisäksi talouspoliittinen ministerivaliokunta on kokoontunut käsittelemään tätä ratkaisua kesällä heinäkuussa. Tässä välissä on toimitettu ministereille lukuisasti informaatiota tähän aiheeseen liittyen omistajaohjausosaston toimesta, eli ministerit on koko ajan pidetty informoituina tästä tilanteesta. Itse olen ollut kesällä kaksi kertaa yhteydessä liittokansleri Scholziin viestein, ja nämä viestit on valmisteltu yhteistyössä omistajaohjausosaston kanssa. Niiden keskeinen sisältö on ollut tukea ministeri Tuppurasta, joka vastaa omistajaohjausministerinä yhtiöiden asioista.

Lisäksi tähän syksyn neuvotteluun: Näidenkin osalta olen ollut yhteydessä liittokansleri Scholziin puhelimitse, ja myös tätä kokonaisuutta talouspoliittinen ministerivaliokunta on useasti käsitellyt. Mielestäni tuo syksyn neuvotteluratkaisu on sellainen, mihin me voimme olla tyytyväisiä erittäin vaikeassa tilanteessa. Sen sijaan siihen, että näitä riskejä aikoon on otettu näinkin mittavasti, siihen kukaan meistä ei voi olla tyytyväinen.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Grahn-Laasonen.

15.27 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väitättekö, pääministeri, todella, että Suomen valtio ei ollut minkäänlainen osapuoli tässä asiassa? Ja vähintäänkin, että olisiko sitten kuitenkin pitänyt olla ja mielellään korkeimmalla tasolla? Tämä Fortumin Uniper-sotku on ja tulee piirtymään surullisena ja kalliina lukuna Suomen taloushistoriaan, ja kokoomuksen mielestä omistajapolitiikan vastuut ja tekemiset siinä on tutkittava riippumattomasti ja perusteellisesti, [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] ja kysynkin, oletteko tähän valmiita.

Tämä poliittisen vastuun kysymys ajoittuu ennen kaikkea viime kesään, jolloin Saksan valtio teki ratkaisuja muun muassa olla ottamatta käyttöön energiahätätila kolmosta, joka heillä oli lainsäädännössä ja joka olisi mahdollistanut sen, että Fortumin tytäryhtiö Uniper voi siirtää hintoja saksalaisille kuluttajille. Nythän kävi siis niin, että Saksa antoi poliittisilla päätöksillä Uniperin arvon sulaa, jolloin se saattoi neuvotella sen itselleen halvalla, lähes ilmaiseksi. Kysymys kuuluu: olisiko toisentyyppisellä neuvottelutaktiikalla voitu pelastaa arvokkaat osat yhtiöstä, Uniperista, eli vesi- ja ydinvoima, jonka takia aikoinaan Fortum ensisijaisesti tähän Uniper-kauppaan lähti?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen.

15.29 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Todellakin Suomen valtiolla oli oma roolinsa, mutta se rooli oli Fortumin enemmistöomistaja, ja Fortum taas puolestaan oli Uniperin enemmistöomistaja. Näitä neuvotteluita käytiin kahden pörssiyhtiön ja Saksan hallituksen, ja tähdennän: Saksan hallituksen virkamiestason kesken. Olaf Scholz käsittääkseni osallistui neuvotteluihin vasta siinä vaiheessa, kun oli aika tiedottaa asiasta julkisuuteen, jolloin päämiestason yhteydet ovat olleet juuri sellaisia kuin niiden pitääkin olla.

On erittäin tärkeää, että pääministeri antoi tukensa asiasta vastaavalle ministerille silloin, kun minä omalta osaltani välitin valtio-omistajan tahtotilan Saksaan. Ja se keskeisin viesti oli: kesällä välitin valtio-omistajan näkökulmana, että me emme enää Fortumin enemmistöomistajana tue sitä, että Fortum pääomittaisi Uniperia. Samalla välitimme Fortumille viestin, että valtio ei omistajana halua veronmaksajien varoin enempäänsä antaa oman pääoman ehtoista tukea Fortumille tämän Uniper-tilanteen vuoksi. Näillä reunaehdoilla Fortum näihin neuvotteluihin meni: meiltä ei enää raha liiku Uniperiin päin, jolloin jonkun tämä lasku piti maksaa. Tässä tilanteessa pääasiallinen laskunmaksaja on Saksa, joka kuittaa miljardien eurojen tuella Uniperille aiheutuneet tappiot. Saksa maksaa.

Luonnollisesti meidän omistuksemme arvo nyt tässä kokonaisuudessa liudentuu, ja nämä kirjataan tappiona. Tämä oli valtavan iso riski, jonka aikanaan Fortumin johto on ottanut, että se on Uniperiin sijoittanut, ja se riski nyt realisoitui. Mutta juurisyy on se, että Venäjä on käynnistänyt sodan, Putin on kiristänyt kaasuhanoja ja Saksan energiapoliittisten ratkaisujen seurauksena halvan maakaasun aika loppui ja loppui tavalla, jonka jäljet pelettavat.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindtman.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

15.31 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen keskeinen kritiikki on se, että tämä tulos, joka ministeri Tuppuraisen tai Fortumin johdolla neuvoteltiin, oli huono. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Katsotaanpa, miten ne toimijat, joiden tehtävänä työkseen on arvioida näitä asioita, ovat sanoneet. Varman toimitusjohtaja Murto: Uniper-sopu oli lähellä parasta mahdollista. Ulkopoliittisen instituutin tutkija Ålander: Suomi oli Saksaa realistisempi näissä neuvotteluissa. Aalto-yliopiston professori Vesa Puttonen, joka nyt yleensä ei ole kovin mairittelevia arvioita tämän hallituksen tekemistä antanut, hänkin sanoi, että torjuntavoitto. OP:n analyytikko: olosuhteet huomioiden hyvin positiivinen lopputulema. [Välihuutoja ja vastauspuheenvuoropyyntöjä] Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen johtaja: ”Onhan tämä nyt aivan” — anteeksi, puhemies — ”jumalattoman hyvä diili”. Aika paljon tuo on sanottu, mutta nyt enää täytyy päättää, kumpaa uskoo: näitä asiantuntijoita vai kokoomusta. [Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

15.32 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien puheenvuorossa käsiteltiin asioita, jotka ovat kaikille tässä salissa täysin päivänselviä. Kukaan ei ole kyseenalaistanut Venäjän roolia tässä tilanteessa. Jos te olette lukeneet välikysymyksen, niin te myös osaatte tulkita sieltä, mitä mieltä me olemme. Mutta tämä ei vapauta teitä siitä, että energiapolitiikassa ja erityisesti ilmastopoliittisessa kunnianhimossa, kiinnittymisessä näihin keinotekoisesti valittuihin aikamääreisiin, tehdään jatkuvasti virheitä, joissa Suomi potkii itseänsä jalkaan.

Te olette esittäneet esimerkiksi lisää tuulivoimaa ratkaisuksi tähän tilanteeseen. Kertokaa nyt sitten, miten tämä tämänhetkinen tilanne olisi erilainen, mikäli meillä olisi enemmän tuulivoimaa. Mikä se tilanne olisi silloin tuulettomina päivinä, kun me joudumme ostamaan ulkoapäin? Mikä se tilanne olisi, vaikka meillä olisi kaksi kertaa enemmän tuulivoimaa ja niitä aurinkopaneeleita, kuten vihreät tai vasemmisto täällä esitti, mikä se ero olisi? Me tarvitaan omaa kansallista säätövoimaa, lisää huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Kukaan ei kyseenalaista sitä, etteikö fossiilisista oltaisi siirtymässä pois, mutta se pitää tehdä järkevästi ja harkitusti silloin, kun se on mahdollista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Turtiainen.

15.33 **Ano Turtiainen vkk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkön hinta on rajussa nousussa. Talvella sähkön hinta voi olla jopa kymmenkertainen vuoden takaiseen verrattuna. Ja koska hallitus ei ole kyennyt toimimaan tässä tilanteessa suomalaisten edun mukaisesti, on välikysymys tietenkin aiheellinen, mutta jälleen kerran välikysymyksellä pelkästään politikoidaan eli kansalaisten ahdingosta puhumalla ja hallitusta haukkumalla vain haetaan itselle kannatusta vaalien alla ja samalla väistellään kokonaan se tosiasia, että energiakriisi on itse aiheutettu ja syyllinen siihen on koko eduskunta oppositiota myöden. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

15.34 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhtä asiaa olen synkästi ihmetellyt, kun tässä on suomalaista veronmaksajaa kylvetetty noin 20 miljardilla eurolla, ja tuntuu, että se ei ole kenenkään vika. No ainakin se, mistä pitäisi aloittaa, on tietysti yhtiön toimiva johto ja hallitus, joka näitä päätöksiä aikanaan teki. Jos ei muuta ole tehty, niin ainakin kovin huonosti on tutustuttu tämän kyseisen Uniper-yhtiön taustapapereihin, että mitä siellä luki. Olen luullut elämäni aikana, että kun jotain ostaa, niin lukee ainakin tuoteselosteen, mutta niitä ei näköjään ole kukaan lkenut.

Toinen asia, tämä nykyinen energiapolitiikka: Todellakin, meillä uskotaan tuulivoimaan ja aurinkovoimaan. Kuvitteleeko joku kansanedustaja, että kun on talvi ja pakkasta, niin joku metallipaja, kauppa tai omakotitalo lämpiää, kun ei tuule, eikä paista aurinko, ja omaa sähköä ei ole kunnolla — mistään sitä ei saa — ja samalla olemme tässä talossa tehneet luonnontieteen vastaisen päätöksen, turpeesta on tehty fossiilinen polttoaine, ja tällä hetkellä maailmalta ajetaan kivihiiltä ja maakaasua ympäri maailmaa, ja omia energioita ei saa käyttää. Pitäähän tähän jotakin järkeä tulla. Ei me näillä keinoilla voida jatkaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

15.35 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Annetaan nyt suoraa palautetta. Tämä välikysymys on sekava, sisältää useita virheellisiä oletuksia, ja siinä yritetään sohia vähän joka suuntaan. [Eduskunnasta: Mikä on väärin?] Ja päinvastoin kuin te annatte ymmärtää, Suomi on energiakriisin ja Venäjä-riippuvuuden osalta paremmassa tilanteessa kuin usea, moni muu maa — aivan niin kuin täällä kuultiin. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja se johtuu siitä, että me olemme tehneet tätä energiasiirtymää ja me olemme tehneet ilmastotoimia, ja ilman tätä työtä me olisimme pahemmassa kriisissä. Onko tämä se, mitä te perussuomalaiset peräänkuulutatte?

Ja tosiasia on, että energiakriisin hillitsemistä ja näitä ilmastotoimia on edelleen jatkettava ja tehtävä yhdessä, ja oli erittäin hyvä kuulla pääministeriltä, että hallitus on tähän työhön nyt sitoutunut. Me vasemmistossa haluamme vielä muistuttaa, että jos näiden jo tehtyjen toimien lisäksi, mitä on tehty pienituloisten tukemiseksi, tarvitaan lisää, niin me olemme siihen valmiita. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

15.36 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet maat ovat massiivisilla tukipaketeillaan olleet tukemassa tässä tilanteessa omia yrityksiään — viimeisimpänä Saksa 200 miljardilla eurolla. Siihen nähden voi sanoa, että nämä hallituksen tukipaketit kansalaisille ovat olleet varsinaista näpertelyä, vaikka tarpeeseen tulevatkin, mutta erityisen huolestunut olen siitä, että meillä yritykset ja maatilat on jätetty tässä sähkökriisissä selviämään täysin yksin. Ihmettelen sitä, että hallituksen politiikka tuntuu olevan, että näitten Fortum-seikkailujen ja EU-pöydässä tehtävien tukipakettien kautta ollaan paljon valmiimpia tukemaan muitten maitten veronmaksajia kuin suomalaisia veronmaksajia, ja samalla vaarannetaan näitten meidän yritysten ja maatilojen tulevaisuus. Nämä yritykset ja maatilat ovat oikeasti maksuvalmiuskriisissä näitten suurten sähkölaskujensa kanssa. Millä tavalla näette ministerinä, ministeri Lintilä, sen, että nämä isot tukipaketit vääristävät kilpailua EU:n sisällä? Onko teillä kanttia EU-pöydissä lähteä vaatimaan kilpailuneutraalisuutta myöskin tässä tilanteessa?

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

15.38 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Det är bra att vår självförsörjningsgrad i energifrågor stiger, men på samma sätt är det inte ändamålsenligt att sträva till en situation där vi i alla situationer exporterar el.

Omavaraisuus sähkön suhteen, eihän se tarkoita sitä, että joka tilanteessa olemme viejän asemassa, mutta on hyvä, että nettotilanne vuoden tasolla on sellainen, että viemme enemmän kuin tuomme. Mutta joka tilanteessa olemme riippuvaisia pohjoismaisesta verkosta. On hyvä, että meillä on käytössä norjalaista ja ruotsalaista säätövoimaa. Me olemme pärjänneet hyvin tähän asti nimenomaan siitä johtuen. Rajoja ei pidä sulkea sähkön viennin ja sähkön tuonninkaan suhteen.

Isossa kuvassa tilanne ratkeaa osittain myöskin sillä, että varmistetaan, että markkinat toimivat paremmin, että sähkö siirtyy paremmin, että meillä on paremmat siirtoyhteydet myöskin Pohjoismaissa. Kysyn pääministeriltä: millä tasolla ovat nyt keskustelut Euroopassa, EU:ssa siitä, että nimenomaan tämä kaasukomponentti saataisiin irrotettua tästä sähkön hinnanmuodostuksesta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

15.39 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! En oikein ymmärrä tätä keskustelua tästä pörssiyhtiöstä ja siihen sekaantumisesta. Ensinnäkin kun nyt ministeri Tuppurainen kertoo, kuinka paljon hän on sekaantunut tämän Uniper-kaupan myynnissä pörssiyhtiön kauppaan ja mitä hän on vaatinut, että pörssiyhtiön pitää saada, kun se tekee sitä kauppaa siellä, niin sehän on ihan selvä sotkeutuminen pörssiyhtiön kauppaan.

Toiseksikin jos yritys on ostamassa isomman yrityksen kuin se itse on, niin voihan se kutsua yhtiökokouksen koolle. Minä olen istunut sadassa yrityksessä ja monessa pörssi-yhtiössä, ja aina selvitetään omistajan tahto silloin, kun tehdään näin isoja kauppajoja. Täällä levitetään semmoista jotain ihmeellistä tietoa, että pörssi-yhtiö ei koskaan voi kysyä omistajilta. Itsehän te sotkeennuutte tähän kauppaan. Ja voihan siellä olla jotkut rajat, jotka kun ylitetään, silloin kutsutaan yhtiökokous koolle. Totta kai tästä pitää informoida omistajia. Nauttivatko yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja teidän luottamustanne näiden sotkujen jälkeen?

Puhemies Matti Vanhanen: Sitten edustaja Ranne.

15.40 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, täällä hallitus väittää toistuvasti, että energian ja muiden hyödykkeiden hinnannousu johtuu niistä Venäjän toimista. Energiakriisin pääsyy on kuitenkin se vakaan ydinvoiman alasajo Euroopassa. Ei kallista kaasusähköäkään tarvittaisi, jos edullista ja vakaata perusvoimaa olisi tarpeeksi. Euroopassa on suljettu pelkästään vuodesta 2019 tähän päivään mennessä kymmenen ydinreaktoria. Ne vastaavat kuutta ja puolta Olkiluoto kolmosta. Vuoden lopussa Saksa sulkee vielä kolme lisää, eli vähennys alkaa olemaan yhdeksän Olkiluoto kolmosen verran. Kun talous alkoi keväällä 21 toipua koronasta, inflatio alkoi ja sähköntuotannon vakaus oli kriisissä. Tämä kriisi on pääosin Euroopan itse aiheuttama.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Oletteko valmis nopeuttamaan pienydinvoimaloiden vaatimaa lainsäädäntöä ja myötävaikuttamaan uuden laitostoimittajan löytymiseen Hanhikiven voimalaan? Te olette aivan liian hitaita.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskinen, Johannes.

15.41 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Omistajapolitiikan opeissa on varmasti tarkistamisen ja kehittämisen varaa, mutta tärkeätä on myös kiinnittää huomiota poliittisen vastuun ajoittamiseen. On kysyttävä myös, kenellä on poliittinen vastuu 2017 tehdyistä Fortumin ratkaisuksista ja Uniperin hankinnasta.

Tätä nykyistä energiakriisiä on vahvasti jyrkentänyt se Saksan energiewende, joka ikään kuin kuilun äärelle pyrkien nopeasti rajoitti ydinvoiman käyttöä ja johdatti sitten tähän suureen riippuvuuteen venäläisestä kaasusta. Tämä Uniper-selkkaus Suomen osalta on osaltaan johtamassa siihen, että me pieneltä siivulta maksamme sitä Saksan poliittista virhettä, mutta on myöskin selvää, että tuon Uniper-kaupan osalta olisi pitänyt tehdä laveammin taustaselvityksiä kaikissa niissä vaiheissa, joissa sitä on ostettu menneinä vuosina.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo.

15.43 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi oleellinen kysymys tämän Uniperin osaltahan on kuitenkin se, olisiko arvovaltaisemmalla miehityksellä siellä neuvotteluissa saatu parempi tulos Suomen kannalta, esimerkiksi näitten ydinvoiman ja vesivoiman osalta. Nythän siellä on niin kuin tuuleen kirjoitettu teksti näitten optioista, ja se ei todennäköisesti tule toteutumaan.

Arvoisa puhemies! Kansalaisia askarruttaa sähkön riittävyys ja tuleva talvi, ja energian kulutushuippujen osalta me olemme omavaraisuuden osalta haasteellisessa tilanteessa. Ministeri Lintilähän tuossa totesi, ettei nyt ennenkään ole asioita oikein hääppöisesti hoidettu, ettei tämä omavaraisuus ole pitkällä aikavälilläkään ollut kunnossa, mutta joka tapauksessa meidän omavaraisuutemme on ollut tällaista optista harhaa, ja tämän johdosta olisi hyvä katsoa välillä ikkunasta ulos.

Kysyisinkin tässä nopeassa tilanteessa kuitenkin tähän sähkön säästämiseen liittyvistä asioista, joista on tullut hyviä tuloksia: mitä me voimme tehdä sähkön säästämisen osalta enemmän?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalli.

15.44 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkein johtopäätös tästä energiakriisistä on se, että oma energia on vapautta, oma energia on vaurautta, oma energia on riippumattomuutta. Ja toisinpäin, riippuvuus fossiilisesta tuontienergiasta voi aiheuttaa erittäin vakavia ongelmia, kuten nyt on nähty. Onneksi Suomessa energiapaletti on pidetty jokseenkin monipuolisena. Olemme vuosien saatossa onnistuneet lisäämään uusiutuvien ja puhtaiden energialähteiden osuutta ja samalla vähentämään riippuvuuttamme fossiilisesta tuontienergiasta.

Kuten edustaja Kulmuni totesi, tämä ei ole tapahtunut mitenkään vahingossa tai itsestään, vaan tämä kehitys on määrätietoisen politiikan ja toimien tulosta. Tätä keskustalaisen energiapolitiikan pitkää, omavaraisuuden parantamista korostavaa linjaa on tosiaan myös

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

risupaketteina matkan varrella ivattu, mutta viimeistään nyt nähdään, että tämä on ollut oikea linja, jota pitää nyt entisestään vauhdittaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hassi.

15.45 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän koko Unipersotkun alkusyyhän on se, että muutama vuosi sitten, kun Fortumin johto, silloinen johto, lähti havittelemaan Uniperin osake-enemmistöä, se viis veisasi fossiilienergiaan liittyvistä riskeistä, vaikka Suomi oli jo silloin sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Tämä oli suuri strateginen virhe.

Olen edustaja Harkimon kanssa samaa mieltä siitä, että valtion omistajaohjausta todella pitää jämäköittää. Kun nyt tämän hallituksen tekemä omistajaohjausperiaatepäätös käskää valtionyhtiöitä asettamaan kunnianhimoisia tavoitteita paitsi ilmastosta myös luonnon monimuotoisuudesta, niin näiden pitää oikeasti näkyä yhtiöiden toiminnassa ja on löydettävä tavat saada yhtiöt sisäistämään nämä tavoitteet. Eikä tämä koske pelkästään Fortumia vaan myös esimerkiksi Kemijoki-yhtiötä, joka on suuri vesivoimaomistaja ja sulkee jokia kalojen kululta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Saramo.

15.46 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on onneksi ottanut oppia edeltäjiensä virheistä. Valitettavasti monia näistä virheistä ei ole voitu perua, vaan on ollut pakko sopeutua ja korjata se, mitä voidaan tehdä.

Edustaja Grahn-Laasonen, näitä virheitä itse asiassa yhdistää yksi puolue: kokoomus. [Sanni Grahn-Laasonen välihuuto] Niin sanotut Caruna-kaupat — sähköverkkojen myynti, jota vastaan vasemmistoliitto yksin ministerivaliokunnassa äänesti — olivat näiden ongelmien alku- ja juurisyy. Kotimaisen monopolin vaihtaminen Saksan ja Venäjän kaasuun ja hiileen on sellaisia ratkaisuja, joita ei enää koskaan pidä toistaa. Toivottavasti tekin olette nyt jotain oppineet.

Arvoisa puhemies! Valtionyhtiöillä on rakennettu vaurautta Suomeen. Esimerkiksi Nesteen kaltaisia timantteja ei olisi yksityisin varoin tähän maahan syntynyt. Ne tuovat vaurautta meille kaikille ihmisille ja valtiolle, veroja voidaan periä vähemmän. Ja tätä ryhtiliikettä, jota omistajaohjauksessa nyt tehdään, on ilo tukea, ja sitä on vietävä määrätietoisesti eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lehto.

15.48 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapahtui maailmalla mitä tahansa, yksi on ja pysyy: hallituksen tavoite pakottaa Suomi hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä. Ja turve onkin teille kirosana omavaraisuudesta välittämättä.

Hyvä hallitus, te ette näe tavoitteiden vihersokaisemana kansamme hätätilaa. Teidän katseenne onkin tiukasti maailman kunnianhimoisimmassa ilmastopolitiikassa, unohtamatta tietysti ilmastokehitysavun kaksinkertaistamista.

Hyvä hallitus, samaan aikaan kun te syötte ministerilounaita ja juotte soijalattejanne, köyhin osa suomalaisista joutuu kohta kylmissä torpissaan turvautumaan pettuleipään ja

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

kahvinkorvikkeisiin — rahat eivät muuhun riitä. Tosin kohta EU varmaan kieltää pettuleivänkin valmistuksen, koska siihen käytetään puuta.

Arvoisa puhemies! Tarkoitus oli kysyä tasa-arvoministeri Blomqvistilta, mutta hän poistui, kun vastauksien aika tuli, joten kysyn pääministeriltä: kohtelevatko hallituksen kunnianhimoiset ilmastotoimet nyt kansalaisiamme tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen.

15.49 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan mielelläni edustaja Sankelon ja eräiden muiden kokoomuslaisten esittämään arvioon siitä, että jollain erilaisella lähetystöllä tai arvovaltaisella edustajalla oltaisiin saatu parempi tulos Saksan neuvotteluista Fortumille. [Välihuutoja] Nyt on hyvä pitää mielessä realismi. Uniper oli käytännössä ajautumassa maksukyvyttömyyteen, käytännössä välittömästi, käytännössä konkurssiin. Ja tämä konkurssi, maksukyvyttömyys, oli seurausta siitä, että se oli tehnyt sitovia voimassa olevia sopimuksia asiakkaidensa kanssa maakaasutoimituksesta alempaan hintaan kuin mitä se markkinoilta joutui hankkimaan Putinin sodan seurauksena. Tämä oli se realismi, missä tilanteessa neuvotteluihin lähdettiin Fortumin toimesta. Uniper oli ajautumassa konkurssiin, jolloinka voimme vain kysyä itseltämme, kuinka realistista olisi ollut Fortumin omistajana vaatia, että me otamme nyt tästä konkurssipesästä itsellemme ne kannattavat osat ja jätämme teille nämä velat, eli voitot meille ja velat teille. Kuinka mahdollista tällainen tempu olisi ollut tehdä? Kokoomuksen talousosaaminen on ainakin joskus tunnettu vähän korkeampitasoisena kuin tämäntyyppisistä väitteistä voisi päätellä.

Tosiasiassa se lopputulema, mihin päästiin — eli että Fortum saa Uniperista sille antamansa neljän miljardin emoyhtiölainan ja neljän miljardin emoyhtiötakauksen takaisin, että Saksa siitä vastaa, ja että Saksa lunastaa Fortumin omistuksessa olleet Uniperin osakkeet tietyllä myyntihinnalla — on näissä olosuhteissa paras mahdollinen saavutettavissa oleva sopu, ei mikään riemuvoitto, tämä on tappio kaikille, koska energiakriisi on todellinen, mutta se on se, mitä tästä oli saavutettavissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

15.51 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oman käsitykseni mukaan tässä vähän väärinkin puhutaan Uniperista ja Fortumista. Suomen valtiolla oli usean miljardin intressi hakeutua Saksan valtion kanssa poliittisiin neuvotteluihin siitä, miksi Saksa ei hyväksy energiahäätätilan kolmatta vaihetta silloin kesällä, kun sehän nähtiin, että se on kriisi. Silloin kun tämä olisi tapahtunut, niin Uniperin taloudellinen asema olisi oleellisesti muuttunut. Nyt tässä, arvoisat ministerit, tulee semmoinen kuva, että Saksan valtio vedätti Fortumia ja Suomea Uniperin avulla, niin kuin tekikin — niinhän se tekikin, ja pisti sinne rahaa, josta se olisi saanut korkoa. Ja se poliittinen neuvottelu olisi pitänyt olla ihan eri asioista kuin Uniperista ja Fortumista. Ministeri Tuppurainen, voitteko te itse nyt vähän miettiä tästä näkökulmasta ja pohtia, olisiko pitänyt neuvotella vähän eri asioista kuin Uniperista ja Fortumista, eli poliittisesta päätöksenteosta? Todennäköisesti Saksa on rikkonut investointisuoja. Sitä en tiedä, onko se rikkonut sitten energiaperuskirjaa ja mitä se on rikkonut, mutta tämä on se ongelma. Saksan valtio tässä on ongelma.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Strand.

15.52 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Mielestäni ministeri Lintilä kuvasi tässä hyvin, kuinka Suomessa ollaan tehty yli hallituskausien ja yli puolue-rajoiden pääosin hyvinkin järkevää energiapolitiikkaa, ja mielestäni nytkin kannattaisi pohdita, miten tästä eteenpäin. Se, että syytellään toisiamme ja muistellaan liikaa vanhoja, ei varmaan ketään lämmitä tämän talven aikana. Voi tietenkin olla niin, että ollaan aika tyytyväisiä hallituksen toimiin kansalaisten näkökulmasta, kun ei hirveästi siitä ole puhetta.

Den här regeringen har visat att man kan reagera väldigt snabbt på olika kriser. Vi tog emot smällen vad gäller ekonomin kring corona. I det här huset har det varit väldigt stark samhörighet under Natoprocessen under våren, och själv skulle jag önska att man också inom energipolitiken nu skulle titta lite mera framåt och se hur man kan utnyttja det här läget till någonting positivt också för Finlands näringsliv, i stället för att skylla på varandra och ibland också försöka konstgjort missförstå varandra.

Jotenkin ehkä tämmöinen yleinen toivomus siitä, että keskityttäisiin tulevaisuuteen ja positiivisiin ratkaisuihin eikä muisteltaisi liikaa vanhoja tai ainakaan väärin ymmärrettäisi toisiamme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

15.53 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hallituspuolueen edustaja Lindtman luetteli talousasiantuntijoita, jotka kehuivat Uniper-kaupan lopputulosta, mutta kysymyshän on heidän kehuissaan syksyn tapahtumista, ja kokoomuksen arvostelun kohteena ovat kesän tapahtumat. Jos palataan 22.7. tehtyyn sopimukseen, niin siinä hintojen siirto 90-prosenttisesti tapahtuisi saksalaisille asiakkaille vasta lokakuussa. Ja aivan kuten edustaja Eestilä ja edustaja Grahn-Laasonen ovat aiemmin todenneet, niin Saksahan olisi voinut laittaa tämän energiahätätilan kolmannen vaiheen aiemmin päälle, jolloin olisi voitu siirtää näitä hintoja jo aiemmin niille saksalaisille asiakkaille, mutta näin ei kuitenkaan tehty, eli ei osattu neuvotella tätä asiaa Suomen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Sitä paitsi mitä tulee tuohon heinäkuun sopimukseen, niin esimerkiksi professori Timo Rothovius on siellä todennut, että Saksan valtio sai Uniperin melkein ilmaiseksi, ostamalla 30 prosentin osuuden.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministereiden vastauspuheenvuorot. — Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

15.55 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat puheenvuoroissa kysyneet, pidämmekö me kiinni tästä hiilineutraalisuustavoitteesta, ja samalla myös kritisoineet irrottautumista fossiilienergiasta. Edustaja Ranne kysyi, mikä on energiakriisin juurisyy. No, juurisyy on juuri se, että me olemme aivan liian riippuvaisia fossiilisesta energiasta, joten kyllä, hallitus pitää kiinni hiilineutraalisuustavoitteesta vuodelle 2035. Me haluamme toteuttaa tämän energiasiirtymän irti fossiilisista, ja onneksi Suomessa myös aiemmat hallitukset ovat olleet määrätietoisella linjalla siinä, että fossiilienergiasta on pyritty eroon, on edetty kohti uusiutuvaa energiaa, ja sen vuoksi

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

tässäkään energiakriisissä me emme ole niin haavoittuvassa tilanteessa kuin monet muut maat, jotka eivät ole tehneet tätä energiasiirtymää tarpeeksi ajoissa. Joten kyllä, me pidämme kiinni hiilineutraalisuustavoitteesta, kyllä, me satsaamme uusiutuvaan energiaan ja kyllä, me irtaudumme venäläisestä fossiilienergiasta ja kaikesta muustakin fossiilienergiasta sen vuoksi, että ihmiskunnan isoin kriisi ilmastokriisi ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen eivät ole, valitettavasti, poistuneet päiväjärjestyksestä edes tämän energiakriisin ajaksi.

Sitten täällä edustaja Adlercreutz kysyi erittäin tärkeän kysymyksen tästä kaasun vaikutuksesta energian hintaan. Valitettavasti vielä tässä vaiheessa tästä ei ole kovin paljon kerrottavaa. Me tiedämme, että komissio on tämän asian osalta työtä tehnyt, mutta meillä on vielä erimielisyyttä jäsenmaiden kesken siinä, mitä tälle kaasukytkökselle pitäisi tehdä. Suomi voi tukea kaikkia sellaisia esityksiä, joilla me saisimme tätä energian hintaa alas päin, ja tämä kaasu on yksi iso komponentti tässä. Me voisimme esimerkiksi tukea, suhtautua avoimesti esitykseen kaasun hintakatosta vaikkapa venäläisen tuontikaasun osalta, mutta valitettavasti yksimielisyyttä jäsenmaiden kesken ei olla vielä saavutettu, mutta on tärkeää, että komissio tämän kysymyksen eteen tekee töitä.

Ja sitten vielä aivan viimeisenä tästä neuvottelusta Fortumin, Uniperin ja Saksan hallituksen välillä ja tästä kritiikistä, mitä tulee kesälle. No, me elämme nyt tätä vaihetta, ja toiset neuvottelut on syksyllä käyty. Tuo sopu on sellainen, mihin me voimme olla näissä olosuhteissa tyytyväisiä, [Puhemies koputtaa] mutta emme tietenkään voi olla tyytyväisiä niihin riskeihin, joita on otettu vuonna 2017, kun on ostettu yhtiö, joka on vahvasti kytköksissä venäläiseen tuontikaasuun, vahvasti kytköksissä fossiilienergiaan. Silloin on otettu kohtuuttomia riskejä, ja nyt ne riskit realisoituvat, eikä ole realistista tässä tilanteessa ikään kuin odottaa, että nämä voitot voisivat vain jatkua ja ne sitten aina sinne hintoihin vain laitettaisiin. Se ei ole tässä energiakriisissä realismia, [Puhemies koputtaa] ja näissä olosuhteissa näitä neuvotteluita on yhtiö joutunut käymään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

15.57 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Käsittääkseni kaikissa Euroopan maitten parlamenteissa käydään samanlaista keskustelua tällä hetkellä. Eli kyllä tämä on yhteinen ongelma varmasti kaikille.

Mutta sitten yksi asia, joka nyt pitäisi minun mielestäni pitää mielessä, on se, että meillä on menossa energian poikkeustila, joka vaatii tietyllä tavalla poikkeuksellisia keinoja, mutta kyllä meillä tällainen energiapaletin kokonaisuus, monimuotoisuus, on se kivijalka, josta meidän ei tule missään nimessä luopua. [Mauri Peltokangas: Ilman turvetta emme selviä!] Eli tämä kaikki tulee pitää nyt mielessä, kun mennään eteenpäin.

Sitten muutamia edustajien kysymyksiä.

Edustaja Mäkynen kysyi tästä ps:n ehdottamasta irtautumisesta yhteisistä energiamarkkinoista — mitä tapahtuisi? Tulisi sähkökatkoja. Täysin selkeä asia, koska meidän tuodaan koko ajan ulkoa sähköä. On selvä, että oltaisiin sähkökatkoissa. Kysyitte myös mahdollisesta tukipuolesta. Eilen olen kirjoittanut 100 miljoonan edestä RRF-tukia, jotka menevät ympäri Suomea. Eli alueellisesti äärettömän tärkeitä, tärkeitä tukia.

Edustaja Kulmunilla äärettömän tärkeä kysymys Saksan 200 miljardin tukipaketista. Herätti viime perjantaina energianeuvostossa erittäin paljon keskustelua, tulee herättämään keskustelua. Tuleeko kansallinen tuki olemaan kilpailukyvyyn kannalta, kilpailuneut-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

raliteetin kannalta, vääristävä tekijä? Veikkaan, että seuraavien viikkojen keskeinen keskustelu tullaan käymään tästä.

Edustaja Essayah ilmoitti, että tukipaketti on näpertelyä. 800 miljoonaa kotitalouksien tukemiseen ei ole näpertelyä. [Sari Essayahin välihuuto] Mutta — viitaten äskeiseen vastaukseen edustaja Kulmunille — me tulemme olemaan tilanteessa, jossa meidän tulee arvioida niin yritysten kuin erityisesti maatalouden osuus, ja siihen tullaan varmasti palamaan.

Edustaja Ranne kysyy pienydinvoimaloista. Meillä on tällä hetkellä valmistelussa uusi ydinvoimaenergalaki, joka tulee valmistumaan seuraavan kauden aikana. Siellä on pienydinvoimalat mukana, ja useammassa tilanteessa olen maailmalla kertonut, [Puhemies koputtaa] että Suomi olisi hyvä paikka uuden ydinvoimalan rakentamiseen ja meillä olisi yksi perusta jo tuolla pohjoisessa olemassakin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.00 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saksa on vakavissa vaikeuksissa, ja niin ovat muutkin Euroopan unionin maat, ja tämä on yhteinen ongelma. Me olemme kaikki tämän kierteen kanssa tekemisissä. Hinnat nousevat, ja on syytä tunnistaa tämän asian juuret ja taustat. Ne ovat siellä Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaa vastaan ja siinä, että Putin on manipuloinut markkinoita jo pidempään. Eli sen sijaan, että syyttelemme täällä toinen toisiamme — sitäkin pitää sallia avoimessa demokratiassa, mutta kuitenkin on syytä pitää tämä mielessä — pitää huolehtia, että Ukraina voittaa sodan, Venäjä pysäytetään ja että me säilytämme itselämme kyvyn investoida uusiutuvaan, puhtaaseen sähköön ja energiaan, koska se on se avain siihen, että Eurooppa ei enää jatkossa ole altis tämänkaltaisille painostusyrityksille, tämänkaltaiselle energiasodalle kuin mitä Putin nyt käy.

Mutta Saksa on vakavissa vaikeuksissa, ja sitä taustaa vasten ajatus siitä, että tässä olisi ollut jonkinlainen maaottelu Suomi vastaan Saksa, jossa iso Saksa vei pientä Suomea, ei ole oikein totuudenmukainen. Tosiasiassa Saksa on vakavissa vaikeuksissa. Sen maan energiahuoltovarmuuden kannalta merkittävä yhtiö, Uniper — jossa sattui olemaan suomalainen omistaja siitä syystä, että suomalaisen omistajan yritysjohto aikanaan on päättänyt tähän investoida — oli ajautumassa tämän energiasodan seurauksena konkurssiin, ja ratkaisuja piti tehdä. Saksa päätti ottaa Uniperille aiheutuneet tappiot maksettavakseen. Se on merkittävä teko. Se vaati miljardien pääomitusta Uniperille — tämä pitää tuki vielä toimeenpanna tämän vuoden aikana — mutta suomalainen enemmistöomistaja lopultakin pääsi tästä kohtuullisen pienin vaurioin ulos.

Kyllä, se oli vakava virhe, niin kuin pääministeri tässä sanoi, että yritysjohto aikanaan Uniperiin investoi. Mitään riskejä ei nähty Keski-Euroopan kivihiilessä tai maakaasu-tradingissa tai Venäjän liiketoimintojen laajentumisessa, vaan tämä investointi aikanaan yritysjohtoon toimivaltuuksilla tehtiin. Nyt ne riskit kostaavat, mutta lopultakin verrattain pienin vaurioin tästä ulos tultiin.

Ja, puhemies, on välttämätöntä korjata se tietynlainen väärinkäsitys, joka liittyy meidän mahdolliseen vaikutusvaltaamme Saksan lainsäädännön soveltamiseen. On täysin selvää, että jokainen suvereeni maa tekee omat kansalliset lainsäädännön päätöksensä itse. [Puhemies koputtaa] Sellaista vipuvartta ei ole, jolla Suomi olisi voinut vääntää Saksan viranomaiset sivuuttamaan yhtiön voimassa olevat sitovat kaasuntoimitussopimukset kotita-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

louksien ja yritysten kanssa. Sellaista vipuvartta meillä ei ole, vaikka Saksalla oli se hätätilalaki siellä pöytälaatikossa. [Puhemies koputtaa] Saksa tekee omat päätöksensä itse, aivan kuten Suomikin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt jatkamme vielä hetken aikaa debattia. — Edustaja Mäenpää.

16.03 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marin totesi äsken, että esimerkiksi mahdollisuus turpeen käyttöön huoltovarmuuspolttoaineena on varmistettu. Viime talvena elinkeinoministeri Mika Lintilä on todennut, että energiaturpeen huoltovarmuus tulee jatkossa turvata. Tämä voisi tapahtua turvetuotantoalueiden reservin perustamisella. Turvetta säilytettäisiin suossa luonnontilaisena kriisitilanteita varten. — Tässä reservissä, joka oikeasti on Luojan meille luoma, on energiaa sadoiksi vuosiksi, ja määrä kasvaa koko ajan.

Arvoisa ministeri! Ketä lämmittää turve luonnontilaisessa suossa? Ja kerrotteko kansalaisille, moneksiko päiväksi varastoidun energiaturpeen huoltovarmuus riittää? Ja vielä yksi kysymys: milloin otatte Turve uusiutuvaksi -kansalaisaloitteen käsittelyyn?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Grahn-Laasonen.

16.04 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aitiiossa tuntuu takuulla epämiellyttävältä, kun vanhoja kaivellaan, mutta se on demokratiassa opposition tehtävä ja myöskin meidän velvollisuutemme veronmaksajille, kun kyse on miljardoista. En minä nyt huvikseni täällä kysele teidän lomienne perään, vaan tosiasia kuitenkin on se, että silloin tapahtui. Silloin olisi pitänyt haastaa Saksa korkealla tasolla ja käydä niitä keskusteluja ja neuvotteluja Saksan valtion suuntaan. Tämä on voimakkaasti politisoitunut kysymys Saksassa, se on ilman muuta kysymys politiikasta. Olisi pitänyt käydä korkeimmalla mahdollisella tasolla niitä neuvotteluja, että Saksan tulisi ottaa käyttöön — kun oltiin sellaisessa tilanteessa niin kuin oltiin — tämä energiahätätila kolmonen ja sitä kautta mahdollistaa se, että hintoja voidaan vyöryttää myöskin sinne kuluttajille.

Tästä haluaisin nyt kyllä pääministeriltä vielä kuulla: Kun me hälytimme hallituksen kesällä, meidän puheenjohtajamme ja meidän ryhmämme puheenjohtaja pyysi pääministeriä keskeyttämään lomansa. Me kutsuimme talousvaliokunnan koolle, että saisimme huomiota tälle asialle, että ymmärtäisitte, että tosi on kyseessä. Jopa hallituksen oma valtiovarainministeri pyysi talouspoliittista ministerivaliokuntaa kokoontumaan, [Puhemies koputtaa] mutta sekään ei pääministerille käynyt, koska oli lomalla. Niin otitteko tämän nyt sillä vakavuudella kuin olisi tässä tilanteessa pitänyt?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindtman.

16.05 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä markkina-kommentit varmaan kertovat puolestaan, mutta joku on sanonut joskus, että jälkiviisaus on se viisauden kaikkein imelin laji. Ja kun minä nyt huomaan, että täällä kokoomuksessa on nyt näihin neuvotteluihin liittyen paljon viisautta ollut, ja jälkiviisautta ilmassa, niin kyllä nyt on pakko kysyä, että missä se teidän viisautenne oli silloin vuonna 2017? [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Missä viisaus oli 2008, kun teidän omistajaohjausministerin aikana Fortum investoi, osti TGC-10-voimalaitokset Venäjältä?

Ja nyt on pakko kysyä, arvoisat kokoomuslaiset, missä on puheenjohtaja Orpo? Häntä ei ole näkynyt tässä keskustelussa, oletteko te muuten huomanneet? Ei ole nyt paljon kuulunut näkemyksiä. [Leena Meri: Eihän kokoomuslaiset ole mukana tässä välikysymyksessä!] Muistanko oikein, että hän oli valtiovarainministeri? Jos Orpo olisi täällä, kysyisin, että oliko tämä 2017 Uniper-kauppa jollakin tavalla esillä [Perussuomalaisten ryhmästä: Missä Lipponen?] talouspoliittisessa ministerivaliokunnan kokouksessa ja oliko silloin viisautta jaossa? Mutta kun Orpo ei ole tässä keskustelussa, [Puhemies koputtaa] niin Sanni Grahn-Laasonen, tähän olitte ministeri silloin, kertokaa te: oliko se silloin esillä tavalla tai toisella?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, edustaja Grahn-Laasonen nimi mainittu, niin saatte vastauspuheenvuoron. [Välihuutoja]

16.07 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Fortumin tytäryhtiö Uniperista tehtiin silloin aikoinaan niitä kauppvoja, se on ollut Fortumin liikkeenjohdon päätös ja se on todettu tässä salissa monta kertaa. [Antti Lindtman: Missä se viisaus silloin oli?] Se ero tähän keskusteluun, jota tässä salissa käydään, on se, että kesällä käytiin poliittisia neuvotteluja. Fortum pyysi silloin Suomen valtiota apuun ja silloin Saksan valtio oli neuvotteluosapuolena, ja tämä on se ero. Eli on erotettava liiketoimintaa koskevat päätökset ja sitten ne päätökset ja neuvottelut, jotka ovat poliittisia. Ja se meidän kritiikkimme kohdistuu siihen, että jos Suomen pääministeri olisi matkustanut Saksaan neuvottelemaan, niin oltaisiinko tilanteessa, jossa osa Uniperin menetyksistä olisi voitu välttää. Eli oltaisiinko silloin aikaisemmin saatu aikaan diili, jolla kenties olisi voitu pelastaa esimerkiksi ne arvokkaat osat, vesi- ja ydinvoima, ja puolustaa Suomen kansallisomaisuutta, siis suomalaisten miljardeja. [Satu Hassi: Vahinko tehtiin viime hallituksen aikana!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt annan tässä vaiheessa vastauspuheenvuoron pääministerille, joka saamani tiedon mukaan joutuu nyt poistumaan tämän puheenvuoron jälkeen.

16.08 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täällä totta kai debatin loppuun asti. Olin ymmärtänyt, että debatti olisi loppunut aiemmin, mutta tietenkin olen täällä edustajien käytettävissä, ja sitten muut menot saavat väistyä.

Mutta tähän Grahn-Laasonen kysymykseen: kyllä, pidin heinäkuussa kesälomaa, mutta siitä huolimatta hoidin työtehtäviä myös lomapäivinä, ja useina päivinä tätäkin kysymystä on käyty läpi ministeri Tuppuraisen kanssa, olen ollut yhteydessä liittokansleri Scholziin, talouspoliittinen ministerivaliokunta on kokoontunut, jatkuvasti omistajaohjausosastolta ministereille informaatiota tästä tilanteesta ja sen kehityksestä on annettu, eli en nyt oikein hahmota, onko se ongelma siis se, että olen myös lomalta käsin tehnyt töitä, kun tässä keskustelussa siihen jatkuvasti viitataan. [Sanni Grahn-Laasonen: Kaksi tekstaria!]

Itse tähän neuvotteluun: Suomen valtio, hallitus, ei ollut neuvotteluosapuoli, kuten täällä on monta kertaa todettu. Yhtiöt Fortum ja Uniper ovat olleet neuvotteluissa Saksan hallituksen kanssa. Kesän neuvottelukokonaisuudessa oli kyse siitä, kuinka paljon Saksa maksaa tästä kokonaisuudesta. Suomen veronmaksajien rahaa ei ole kesällä laitettu euroa-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

kaan tähän kokonaisuuteen, ja nyt syksyn ratkaisun osalta me olemme päässeet irti tästä Uniperistä, joka on erittäin ongelmallisessa tilanteessa, erittäin isoissa vaikeuksissa johtuen siitä, että kaasun hinta on kertakaikkisesti niin korkealla johtuen tietenkin Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, johtuen siitä, että Putin käyttää energiaa aseena Eurooppaa vastaan. Tästä kokonaisuudesta käsin mielestäni tämä neuvottelutulos, joka on saavutettu, on kohtuullinen. Mutta kuten todettu, me emme voi olla tyytyväisiä siihen, että aikoinaan tällaisia riskejä on otettu, ja silloin hallituksessa on istunut kokoomus. Ehkä te voitte kuvata sitten sitä, millä tavalla talouspoliittinen ministerivaliokunta tai ministerit ovat osallistuneet tuolloin päätöksentekoon. [Sanni Grahn-Laasonen: Minähän kuvasin tätä jo!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Jatkamme debattia tässä vaiheessa nyt viiden vastauspuheenvuoron verran. — Edustaja Peltokangas.

16.10 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä kun puhutaan menneisyydestä ja vastuista, niin muistellaanpa hieman. Itämerellä pulppuavat tällä hetkellä, lainausmerkeissä, Lipposen ja Heinäluoman rakkaan lapsen metaanisuihkulähteet. Demarit rahastivat aikoinaan raakasti Nord Stream -kaasuputkihankkeella. Arvatkaapas, mihin putkista hyötynyt Venäjä kaasuhojoaan tänään Ukrainassa käyttä? Tässä kohtaa, kyllä, on syytä olla hyvin hiljaa. Joidenkin kädet ovat kirjaimellisesti punaisessa nesteessä.

Te nostatte omavaraisuusastetta tuhoamalla energiahuoltovarmuutta, tuhoamalla turvetuotannon. Kyllä, ministeri Lintilä, hallitus oli osasyllisenä turpeen alasajossa, ja turve on yksi energiahuoltovarmuutemme kivijaloista. Ilouutinen on, että turvetta tullaan käyttämään, mutta onko nyt niin, että ne, jotka sen sieltä meille nostavat, saavat sellaiset sopimukset, että ne kattavat heidän tulevaisuuden tekemisensä, [Puhemies koputtaa] eikä niin, että he ilmaiseksi joutuvat uhrautumaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäkynen, Matias.

16.11 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että edustaja Orpo ei tässä salissa tänään ole. Ministerit sen sijaan joutuvat aitiiossa vastaamaan ja vastaavat opposition kysymyksiin — Orpo sen sijaan voi oppositiojohtajana olla muissa menoissaan. [Sanna Antikainen: Missäs demarien kaasuputkimiehet?] Kokoomus haluaa keskittyä tähän kesän keskusteluun, mutta se, mitä jätätte tästä kesän keskustelusta sanomatta, on se, että kokoomuksen keskeinen esitys oli päästää Uniper konkurssiin. Mitä olisi tapahtunut, jos Uniper olisi mennyt konkurssiin? Se olisi johtanut suoraan Fortumin velkojen erääntymiseen, saman tien. Tämä olisi johtanut siihen, että Fortum olisi ollut selvitystilassa ja jopa konkurssin partaalla. Tämä oli kokoomuksen keskeinen esitys heinäkuussa keskustelussa, johon te haluatte nyt palata — siitä ette mainitse enää mitään. Tämä taktiikka olisi johtanut erittäin vakavaan kriisiin eurooppalaisilla energiamarkkinoilla, [Sanni Grahn-Laasonen välihuuto] koko Euroopan taloudessa.

Onneksi emme tee sellaista omistajaohjauspolitiikkaa, mihin kokoomus tässä meitä olisi viemässä. Sen sijaan olemme käyneet yhteistä neuvottelua Saksan kanssa, myöskin poliittisella tasolla. Ministeri Tuppurainen matkusti itse ilman kutsua Berliiniin käymään näitä asioita lävitse. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo.

16.12 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee edustaja Lindtmanin ja osittain edustaja Mäkysenkin puheenvuoroihin, niin tässähän käydään taas tällaisista silmäkääntötemppeista, jossa oppositiota haastetaan, kun hallitukselle on tehty välikysymys, mutta toki se on aivan sallittua tämä keskustelu näin.

Arvoisa puhemies! Kun tässä keskustellaan nyt siitä, minkälaisella roolilla Suomen poliittinen johto olisi voinut näissä Uniper-kaupoissa olla, niin jos katsotaan hieman taaksepäin: Monia ulkomaankauppoja kun tehdään, Kaukoidässä ynnä muualla, on ihan normaali toimenpide, että siellä tarvitaan jossain vaiheessa poliittisen johdon tukea ja taustoitusta. Ja nyt on, valitettavasti, sellainen taiteellinen vaikutelma, että kesällä näitten Uniper-kauppojen yhteydessä hallitus ei ole ollut riittävällä painoarvolla mukana, ja sen perään me kysellemme ja siihen on oppositiolla täysi oikeus. Oletteko olleet täydellä painoarvolla mukana? [Jukka Mäkynen: Kiinasta mallia kokoomuksella!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Leppä.

16.13 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Se kotimainen” — tähän sanapariin sisältyy huoltovarmuuden, omavaraisuuden, varautumisen, talouden, kaukoviisauden perusta, osin politiikankin. On äärimmäisen tärkeää, että Suomi on pitänyt kiinni energiatuotannon, energiapolitiikan monipuolisesta paletista. Näin pitää olla jatkosakin. Täällä ministerit mainitsivat monia asioita: uusi teknologia, uudet puhtaat ratkaisut, investoinnit energiantuotantoon, kestävästi käytetyt uusiutuvat luonnonvarat. Näihinhan meidän koko energiantuotantomme ja tulevaisuutemme pohjautuu. [Juha Mäenpää: Se pitää keksiä ensin!]

Siksi kysyn hallitukselta: onko niin, että myös Euroopan unioni oikeasti nyt on tämän takana? Huolestuttavia viestejä sieltä on kantautunut niin parlamentista kuin komissiostakin. Nyt tarvitaan jäsenvaltioiden kaukoviisautta, jotta ei tulla jäsenvaltioiden tontille näissä asioissa, vaan me osaamme täällä Pohjolan perillä hoitaa nämä asiat myös itse.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz.

16.14 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kun Nord Stream kakkosesta oli keskustelua Suomen eduskunnassa vuonna 2017, niin perussuomalaisista ei tullut poikkipuolista sanaa sen suhteen. [Antti Lindtman: Ei!] Kun Uniper ostettiin 18, niin ei ensimmäistäkään kriittistä sanaa sen suhteen. [Toimi Kankaanniemi: Mistäs sinä sen tiedät?] Tämä on pelkkää jälkiviisastelua kaikki. Perussuomalaisten suunnasta ei tullut poikkipuolista sanaa, ei minkäänlaista. [Antti Lindtman: Ei yhtään!]

Kun puhutaan nytten kesän tapahtumista, niin en voi pitää todennäköisenä sitä, että olisi mahdollista korottaa huomattavasti saksalaisten kuluttajien kaasulaskua muutaman viikon varoitusajalla. Nyt se tehtiin kahden kuukauden varoitusajalla. Minusta on hyvin epätodennäköistä, että kukaan olisi voinut saada aikaiseksi paremman diilin. Sinänsä voi sanoa, että ehkä Fortumin olisi pitänyt pilkkoa kaasubisnes jo pari vuotta sitten pois Uniperistä. Se on myöskin spekulatiota tässä tilanteessa. [Puhemies koputtaa] Ja on varmasti selvää, että se hinta siinä vaiheessa on aivan erilainen. Nyt se annettiin ilmaiseksi, koska se on pelkkää tappiota tuottava yritys.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Vähämäki ja sen jälkeen, jos ministerit haluavat vastata, niin voivat, ja sitten siirrymme jo puhujalistaan. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

16.16 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! En tiedä, keskustelemmeko me täällä ihan oikeista asioista. Minun mielestäni pitäisi keskustella siitä, miten me pystytään auttamaan suomalaiset kotitaloudet, suomalaiset maatilat ja suomalainen sähköintensiivinen teollisuus ensi talven yli.

Kun me katsotaan vaikkapa sitä, miten puupelletin hinta on noussut ja saatavuutta ei ole, ja meillä on paljon kotitalouksia, tai maatiloja voi olla, jotka sitä käyttävät, omakotitaloja tuolla maaseudulla, [Eduskunnasta: Kaksikymmentäneljä tuhatta!] ja ei, ei ole saatavuutta, niin tämä tulee olemaan ongelma.

Nyt haluaisin kysyä: Kun kuitenkin pitää joitakin vaihtoehtoja esittää ja nähdäkseni pien-CHP, yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotanto tällaisessa pienessä voimalaitoksessa, alle yhden megawatin voimalaitoksessa, voisi olla se vaihtoehto tuolla haja-asutusalueilla, niin kuinka tätä tuetaan? Onko hallituksella tähän selviä askelmia? Miten asiaa voidaan viedä eteenpäin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministereiltä vielä lyhyet loppukommentit. — Pääministeri Marin.

16.17 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Peltokangas viittasi aiempiin toimiin, esimerkiksi näiden kaasuputkien osalta, ja sanoi, että nyt olisi syytä olla hiljaa. Ei minun mielestäni ole tarvetta olla hiljaa. Kyllä me voimme katsoa historiaa ja todeta, missä on tehty virheitä. Kyllä on tehty virheitä. Euroopassa on tehty virheitä, kun on nojattu venäläiseen kaasuun. Euroopassa on tehty virheitä, kun on luotu kytköksiä venäläiseen fossiilienergiaan. Sille ajattelulle on ollut omat perusteensa, oma logiikkansa. Luomalla vahvat taloudelliset kytkökset on ajateltu, että rauha säilyy. On ajateltu, että sen taloudellisen kytköksen kautta, keskinäisriippuvuuden kautta tämänkaltaista tilannetta, jossa koko Eurooppa on nyt Ukrainan myötä osallisena tätä sotaa, ei syntyisi, mutta kyllä, me voimme katsoa menneeseen ja todeta yhdessä: Me olemme tehneet virheen. Me olemme tehneet virhearvion. Me emme ole ymmärtäneet Venäjän ajattelua. Me emme ole ymmärtäneet Putinin ajattelua. Me olemme tehneet virheitä.

Ja nyt meidän pitää katsoa eteenpäin. Meidän pitää katsoa eteenpäin, ja näitä samoja virheitä ei saa toistaa. Näitä samoja virheitä ei saa toistaa, mitä tulee esimerkiksi teknologia-riippuvuuteen. Näitä samoja virheitä ei pidä toistaa, mitä tulee muuhun kriittiseen toimintaan yhteiskuntien toimivuuden osalta. Me voimme katsoa menneeseen, oppia virheistä, katsoa tulevaisuuteen ja välttää ne virheet, ja mielestäni se on se opetus, joka tästä sodasta on. Euroopan pitää olla omavaraisempi, sen pitää olla itse kyvykkäämpi kaikissa kriittisissä kysymyksissä, on kyse ruuasta, puhtaasta vedestä, on kyse energiasta, lääkinnällisistä tarvikkeista, puolustusmateriaalista tai uudesta teknologiasta. Meidän pitää olla omavaraisempia. Meidän pitää olla Eurooppana kyvykkäämpiä. Meidän pitää varautua kaikenlaisiin tilanteisiin ja kriiseihin, ei niin, ettemmekö me toimisi yhdessä muun maailman kanssa, vaan niin, että kun tulee vaikeita tilanteita eteen, niin me emme anna itseämme kiristetävän, kuten nyt energian osalta tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Joten kyllä, me emme ole hiljaa. Me katsomme menneeseen, me opimme siitä toivottavasti yhdessä, ja tulevaisuudessa teemme paremmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä.

16.19 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä turve tulee olemaan jatkossakin merkittävässä roolissa, ja siitä kertoo se, että me olemme huoltovarmuuden vuoksi perustaneet nämä huoltovarmuusvarastot. Se, että viime kesänä ei saatu riittävästi nostettua, johtui pitkälti erilaisista sääolosuhteista, valitettavasti. Mutta on selkeää, että kysyntä tällä hetkellä turpeelle on erittäin kova. Ne kuljetusmatkat ovat yllättävän pitkiä tällä hetkellä, mihin turvetta kuljetetaan.

Se, että kukaan ei anna minkäänlaiselle energialle tällä hetkellä minkäännäköistä usean vuoden takuuhintaa, on ihan fakta. Sitä ei anna kukaan millekään muodolle, sama, millä se tulisi.

Ja mikä se kansalaisaloite turpeesta nimeltään olikaan, niin on kyllä eduskunnan asia eikä hallituksen asia, milloin eduskunta ottaa sen käsittelyyn. Se ei kuulu hallitukselle.

Edustaja Vähämäki otti äärettömän tärkeän asian esille eli tämän pellettien tilanteen, ja tämä on ongelma ihan maailmanlaajuisesti. Pellettejähän tulee lähinnä Pohjoismaista, Itä-vallasta, Saksasta, USA:sta, Kanadasta. Kysyntä on tällä hetkellä valtava. Meillä on tilanne Suomessa se, että varsinkin yksityistaloudet ovat tällä hetkellä kärsimässä erittäin kovaa pulaa pelletistä. Meillä on työpöydällä tällä hetkellä menossa se, että jos me pystyttäisiin saamaan pellettiä meillä merkittävälle yrityksille, sisään ostettua tavaraa, niin voitaisiin niistä osa sitten ottaa tuonne yksityistalouksien puolelle. Mutta tapasin tuossa Itäval-lan kollegaa — siellä sama ongelma. On ollut tiedustelut USA:han, Kanadaan — sieltä ei ole apuja saatavissa. Eli pahoin pelkään, että sähkövastuksia joudutaan käyttämään aika monessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Tuppurainen.

16.21 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tähän kesän neuvotteluun ja kysymykseen siitä, neuvoteltiin-ko täydellä teholla: Kyllä neuvoteltiin. Siis asetelma oli se, että vastakkain olivat Fortum ja Uniper, kaksi pörssi-yhtiötä, ja Saksan valtion virkamiehet, jotka neuvottelivat siitä, millä tavalla pelastetaan Uniper, joka on Saksan energiahuoltovarmuudelle tärkeä yhtiö, ja kuka huolehtii siitä, että Uniperin tappiot katetaan ja että yhtiö saa tarvittavaa käyttöpääomara-hoitusta. Tästä neuvoteltiin, ja eivät siellä yhtiöiden neuvotteluissa vastapäätä olleet saksalaiset ministerit, ei siellä ollut Olaf Scholz neuvottelemassa Fortumin kanssa, vaan siellä olivat virkamiehet, teknisen tason virkamiehet, jotka neuvottelivat yhtiöiden kanssa. Ja kun Fortum pyysi apua talouspoliittisen ministerivaliokunnan kautta minulta, valtion omistajaohjauksesta vastaavalta ministeriltä, minä pyysin tapaamista saksalaisen ministe-rin kanssa, minä pyysin saada tavata liittokanslerinviraston ministerin Wolfgang Schmid-tin, minä pyysin saada tavata valtiosihteeri Jörg Kukiesin, minä pyysin saada tavata valtio-varainministeriön kansliapäällikön Werner Gatzerin. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] He ottivat minut vastaan, ja minä välitin heille sen Suomen valtion viestin, että me emme For-tumin enemmistöomistajana halua kiinnittää yhtään enempää pääomaa Uniperiin tässä ti-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

lanteessa. Tämän viestin minä välitin, ja se viesti kuultiin jo kesällä, ja se viesti oli voimassa vielä syksyllä, kun tästä kokonaisuudesta neuvoteltiin.

Nyt ollaan tässä tilanteessa, missä ollaan. Napanuora Uniperiin on katkaistu. Saksa kansallistaa, Saksa osti yrityskaupalla Fortumin hallussa olleet Uniperin osakkeet ja kattaa sen tappiot. Ja jos tästä jotain positiivista hakee, niin Uniper on nyt Saksan hallussa ja Fortumilla on mahdollista ottaa uusi alku — uusi alku, jossa se voi palata juurilleen, Suomen sähköhuollolle strategisen intressin yhtiönä, jolloin se voi investoida Suomeen ja pohjoismaisille energiamarkkinoille, sillä tämän ratkaisun myötä Fortumin tase kestää, se ei ainaakaan tässä tilanteessa tule tarvitsemaan pääomitusta, vaan sen investointikyky on turvattu. Tämä on hyvä uutinen meille suomalaisille, koska tällä hetkellä kolmannes meidän sähköstä tulee Fortumilta, [Puhemies koputtaa] ja se, että Fortumilla on tulevaisuutta ja investointikykyä, on meille tärkeää. Tästä me pidimme huolen, tälle pääministeri antoi tukensa neuvotteluissa, ja tällä tuloksella on hyvä mennä eteenpäin. [Sebastian Tynkkynen: Eli ei liity valtioon muuten kuin siltä osin, että ette onnistuneet! Hienosti meni!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt menemme eteenpäin puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

16.24 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat! En tiedä, pitäisikö itkeä vai nauraa, kun katsoo ja kuuntelee tämän eduskunnan toimintaa. Välikysymyksen kanssa olen yhtä mieltä siitä, että hallitus on epäonnistunut työssään pahemman kerran, liittyen myös energiamarkkinoiden toimintaan, sähkön hintaan ja Fortum-politiikkaan.

On katastrofaalista, kuinka huonosti tätä maata johdetaan. Olemme tilanteessa, jossa energiapula iskee kovaa suomalaisten arkeen, mutta muistutan jälleen kerran: koko kriisi on itse aiheutettu. Perussuomalaiset kääntävät välikysymyksessä asian niin, että Venäjään luottaminen on nyt kostautunut — voi hyvänä aika. Suomen osuus Euroopan vakausmekanismista on 12,6 miljardia eli lähes kolme kertaa enemmän kuin Suomen sotakorvaukset Neuvostoliitolle, jotka olivat nykyrahassa 4,5 miljardia euroa. Valtion omistamalla Fortumilla on yhä Venäjällä kiinni karkeasti ottaen sotakorvauksien määrää vastaava summa eli viisi miljardia. Puoliksi valtio-omisteisen Fortumin Uniperin nettotappiot ovat myös yli 12 miljardia euroa eli kaksi ja puoli kertaa edesmenneet sotakorvaukset.

Suomi käy nyt itsemurhaishuonon tätä epäpyhää sotaa Venäjää vastaan. Tämä hulluus on pysäytettävä ennen kuin meidän maaperällämme palaa — onneksi nyt palaa vasta vain maakaasu Virolahden kohdalla rajan takana. Uskotteko te oikeasti, todella, että Venäjä muka itse räjäytti asentamansa kaasuputket mutta ei kuitenkaan koskenut kyseisestä putkesta risteävään norjalaisten putkeen? Kun haluaa olla mukana sähkön pörssipelissä ja kun haluaa niin sanottua eurooppalaista energiapolitiikkaa, saa, mitä tilaa. Se, että ei halua ostaa kaasua tai öljyä Venäjältä, on oma päätös. Jos Suomi ei olisi mukana pörssikeinottelu-järjestelmässä, jossa pörssijupit ja spekulantit määrittävät sähkön hinnat, meillä ei olisi mitään hätää, eli jos yhteiskuntamme omistamat voimalat tuottaisivat energiamme, tilanne olisi kohtuullinen. Yhtä lailla täällä on ihan turha kenenkään itkeä Kaakkois-Suomen sukeltavia kauppvoja, koska tähän olette jokainen huutaneet rajaa kiinni.

EU-elvytyspaketit ovat aiheuttaneet hyperinflaation. Korkoja on nyt pakko nostaa ja eteläisen Euroopan rappiovaltiot, kärjessä Italia, ovat romahtamassa. Kuten huomaatte, niin inflaatio kuin muutkin ongelmat ovat seurausta siitä, ettemme ole itsenäisiä. Ei enää omaa rahapolitiikkaa, ei omaa linjaa missään.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Arvoisa puhemies! Ratkaisu tämän välikysymyksen esille nostamiin ongelmiin on nykyisen virheellisen ja kannaltamme vaarallisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan korjaaminen. Suomen tulee jälleen pyrkiä toimimaan kansainvälisessä järjestelmässä lääkäriä tuomarin sijaan. Meidän tulee palauttaa suhteemme suuren itäisen naapurimme kanssa ja palata harjoittamaan kauppaa heidän kanssaan, mistä on hyötyä molemmille osapuolille. Suomi tarvitsee oikean johtajan, joka palauttaa meille oman lainsäädännön, oman valuutan, oman ulkopolitiikan, omat rajat, oman kauppapolitiikan.

Aiheeseen sopien nostan vielä esille otteen presidentti Kekkonen puheesta vuodelta 1975: ”Nimenomaan vaikeina aikoina seurataan tarkoin, kykeneekö maan poliittinen johto huolehtimaan siitä, että kaikkien kansalaisten elämisen perustarpeet, ravinto, asunto, vaatetus, koulutus, terveyden- ja sairaudenhoito, voidaan kohtuullisin” — kohtuullisin — ”kustannuksin tyydyttää. Jos tässä epäonnistutaan, kansan luottamus poliittiseen johtoon voi saada kokonaisuudessaan pahoja säröjä.”

Arvoisa puhemies! Tällä puheellani esitän jälleen kerran [Puhemies koputtaa] epäluottamusta koko eduskunnalle — olikohan tämä jo viides kerta, en ole ihan varma. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muistaakseni kyllä oli. — Edustaja al-Tae, edustaja al-Tae poissa. Edustaja Tavio, myös edustaja Tavio poissa. — Edustaja Valkonen, paikalla.

16.29 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat ja suomalaiset! Tämä keskustelu on tänään ollut erittäin aiheellista. Energia, lämpö, sähkö, liikkuminen ovat täysin yhteiskunnan kivijalkaa. Tämä aika jos joku on osoittanut, että energiapolitiikka on kaikkein keskeisimpiä politiikan sektoreita.

Vahva valtion ote on edelleen erittäin tarpeellinen energiamarkkinoilla perusratkaisujen osalta. Täytyy kuitenkin muistaa, että valtion kannattaa keskittyä energiapolitiikassakin ja energiamarkkinoilla niihin seikkoihin, jotka valtio parhaiten hallitsee, eli perusratkaisujen hoitamiseen. Markkinat, yksityiset yritykset, ovat parhaita renkejä myöskin energiantuotannon ja osittain -jakelunkin osalta.

Kokoomus on esittänyt lukuisia toimenpiteitä, joilla me nyt tästä kriisistä selvitään ja helpotetaan ihmisten ja yritysten tilannetta energian hinnan osalta, ja lisäksi pitkäaikaisempia ratkaisuja, joilla me jatkamme kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa sillä tavalla, että energian hinta Suomessa pysyy kilpailukykyisenä.

Lyhyellä aikavälillä kaasun hinta täytyy irrottaa sähkön hinnan määräytymistekijöistä. Sähkö tukkumarkkinoilla tarvitsee hintakaton. Kotitalouksien kannustimille säästää energiaa tarvitaan lisää työkaluja. Myöskin markkinamalli koko sähkömarkkinoilla voidaan ehkä joutua uudistamaan, ja tämä pitäisi selvittää mahdollisimman nopeasti.

Pidemmällä aikavälillä lisäydinvoima ja erityisesti pienet, modulaariset yksiköt on ilman muuta saatava käyttöön Suomessakin pikaisesti, nopeammilla aikatauluilla kuin mitä tällä hetkellä suunnitellaan. Vetytalous, sähkön varastoinnin kehittäminen, kaikki vaativat nopeita, isoja loikkia. Ja yksi tekijä, joka on täysin viranomaisten ja lainsäätäjien käsissä, on investointien luvituksen nopeuttaminen. On käsittämätöntä, että Suomessa kestää esimerkiksi Ruotsiin verrattuna huomattavasti kauemmin saada merkittäviä energiainvestointeja eteenpäin.

Suomi on hoitanut energiapolitiikkaansa kohtuullisen hyvin, onneksi, mutta tekemistä riittää.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Sitten jos siirrytään tähän toiseen päivän pääaiheeseen eli Uniper-sotkuun, niin siitä täytyy sanoa, että kyseessä on suurimpia valtionyhtiöiden katastrofeja meidän aikanamme, suurimpia, ja todennäköisesti näin tulee olemaan pitkän aikaa. Tässä hävitettiin veronmaksajien varallisuutta miljardeja, siis miljardeja. Sen lisäksi, että valtio suoraan hävisi, myöskin suomalaiset piensijoittajat ja työeläkeyhtiöt olivat voimakkaasti sillä puolella, joka menetti varallisuuttaan. Tämän kokonaisuuden hoitaminen kaikkien tahojen osalta on herättänyt vakavia kysymyksiä, kuten olivatko Suomen neuvotteluresurssit kunnossa, toimiko Fortumin hallitus aikanaan huolellisesti, miten meidän viranhaltijamme toimivat tässä tilanteessa, saivatko päättäjät tarpeeksi informaatiota, oliko meidän poliittinen johto riittävän aktiivinen. Kaikki nämä kysymykset ovat jääneet tietyiltä osin ilmaan, ja tämä on niin suuri asia, että ilman muuta koko kokonaisuudesta tarvitaan kattava, riippumaton selvitys. Meillä on osakeyhtiölain mukaisesti yhtiön hallituksella tietty vastuu, meillä on ministerivastuu, meillä on virkavastuu viranhaltijoilla, ja vastuukysymykset ovat osa tätä selvitystä mutta ei se oleellinen osa. Oleellisin osahan tällaisessa riippumattomassa selvityksessä olisi nimenomaan se, että me pystytään oppimaan jotain omistajaohjauksesta, me pystytään jatkossa välttämään tällaiset valtavat kansallisvarallisuuden tuhoamiset. Joko eduskunnan tai mahdollisesti vaikkapa Oikeuskanslerinviraston tulee käynnistää riippumaton selvitys tästä aiheesta.

Ja näin, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Kauman epäluottamuslausumaa hallitukselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Pirttilahti, edustaja Pirttilahti poissa. — Edustaja Pitko.

16.35 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten välikysymys osoittaa syyttävällä sormella hallitusta meneillään olevasta energiakriisistä ja häivyttää täysin Venäjän roolin energian hinnan nousussa. [Sebastian Tynkkynen: Ei pidä paikkaansa!] Energiakriisi johtuu Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja kaasun tuonnin rajoittamisesta. Olemme tehneet kyllä myös Euroopassa virheitä energiapolitiikan suhteen, mutta ovatko perussuomalaiset tarjonneet silloin aikanaan vaihtoehtoja esimerkiksi kaasuputken rakentamiselle, missä moni muu suomalainen poliitikko sen sijaan on kunnostautunut. Perussuomalaiset eivät ole tarjonneet energiapolitiikassa ratkaisuja silloin, kun päätöksiä on tehty, sen enempiä kuin he tarjoavat ratkaisuja tähänkään tilanteeseen. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Mitä hallitus on tehnyt? Hallitus on vastannut monilla toimilla tähän energiakriisiin samalla, [Puhemies: Shhh!] kun se on pitänyt tiukasti kiinni ilmastotavoitteista. Suomi tulee olemaan hiilineutraali vuonna 2035. Se on kirjattu täällä eduskunnassa lakiin. Energiakriisiä pitää hoitaa nopeilla keinoilla, monilla rintamilla. Samalla kun etsimme keinoja energian hinnan laskemiseen, meidän on myös käytettävä sosiaalipoliittisia keinoja tukeaksemme heitä, joille energian hinta aiheuttaa suurimpia ongelmia. Samalla tietenkin on kannettava vastuuta myös julkisesta taloudesta. Osa täällä esitetyistä keinoista, kuten esimerkiksi bensaveron laskeminen, olisi kallis ja tehoton keino.

Energiakriisin hoidossa on koko ajan etsittävä tasapainoa, talouden realiteettien lisäksi myös tasapainoa energiamarkkinoilla. Energiamarkkinoihin puuttumisessa on oltava hyvin varovainen, mutta on aivan välttämätöntä pyrkiä löytämään parempia sähkömarkkinoiden mekanismeja EU:ssa erityisesti hinnanmuodostumisen kannalta.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Odotan itse hallitukselta myös uusia toimia energiansäästön parantamiseksi. Energiansäästö on paras keino selvitä tästä energiakriisistä. Sen potentiaali on iso ja samalla sen kustannukset ovat olemattomat. Monissa Euroopan maissa energiansäästö on ollut pakollista sellaisissa toiminnoissa, jossa energiansäästö ei aiheuta merkittävää haittaa. Tällaisia voisivat meilläkin olla esimerkiksi päivittäistavarakaupoissa virvoitusjuomien kylmäkaappien päälläpito tai joillekin tietyille tiloille asetettu huoneen ylälämpötila. Pehmeämpiä ei-pakollisia keinoja emme myöskään vielä hyödynnä täysimääräisesti. Tekstiviesti energiankulutuspiikkien aikaan tai paremmin resursoitu kotien energianeuvonta — joka on tällä hetkellä täysin ruuhkautunut — olisivat tässä tilanteessa tervetulleita. Tarvitsemme lisää älykkäitä ohjausjärjestelmiä, tietoisuutta ja myös kannustimia energiansäästön lisäämiseksi.

Samalla meidän on jatkettava ja entisestään kiihdytettävä siirtymää päästöttömään energiantuotantoon. Nopeasti lisää tuulivoimaa, aurinkovoimaa, jossain määrin myös bioenergiaa, nopeasti lisää lämpöpumppuja ja hukkalämmön hyödyntämistä. Siksi on hyvä, että hallituksessa on päätetty esimerkiksi vihreän siirtymän investointien kiihdytyskaistasta. Sillä vähennetään Suomen riippuvuutta fossiilisista energioista, lisätään energiaomavaraisuutta sekä siirrytään kohti ekologisesti kestävämpää taloutta. Erityisesti elinkeinoelämä on korostanut lupakäsittelyjen pullonkaulojen poistamista. Tavoitteena siis on, että vihreän siirtymän investointeja käynnistetään nyt mahdollisimman ripeästi. Vaikka lyhyellä tähtäimellä ehkä poltamme turvetta lämmittääksemme suomalaisten koteja, ei turpeella eikä muilla fossiilisilla ole tulevaisuutta. Ilmastotoimia emme voi lykätä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lohikoski.

16.39 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Opposition välikysymys osoittaa, että jälleen kerran hallituksen toimia kritisoidaan, mutta ilman konkreettista omaa, eteenpäin katsovaa vaihtoehtoa. [Sebastian Tynkkynen: Se tuli!]

Hallituksen ilmastotoimet ja nimenomaan uusiutuviin panostaminen ovat mahdollistaneet sen, että Suomi ei ole yhtä synkässä tilanteessa kuin monet muut Euroopan maat Putinin hyökkäyssodan ja energiasodan jaloissa. Jälkiviisaina voimme toki todeta, että Suomessa on tehty myös virheitä. Vasemmistoliitto jäi yksin Kataisen hallituksessa, kun vastustimme sitä, että Fortum myi sähköverkot pääomasijoittajien omistamalle Carunalle. Silloin vakuutettiin, etteivät sähkölaskujen hinnat nouse. Toisin kävi. Sähköverkkojen myynnistä silloin saadut varat käytettiin puolestaan Uniperin ostamiseen. Vastustimme eduskunnassa Uniper-kauppoja Venäjä-riskin ja yhtiön fossiilisiin pohjautuvan tuotannon vuoksi. No, tässä ollaan, kaikki tietävät, kuinka kävi.

Mutta mitä pitäisi tehdä nyt? Valtion pitäisi lunastaa Fortum pois pörssistä, kokonaan omistukseensa. Samoin tulisi lunastaa takaisin myös sähköverkot. Luonnollista monopolia ei pitäisi koskaan luovuttaa tahoille, jotka pyrkivät käyttämään monopoliasemaansa maksimaaliseen voitontavoitteluun.

Arvoisa puhemies! Monessa sähkölämmitteisessä suomalaiskodissa tuskailaan alkavana talvena rajusti aiempaa suurempien sähkölaskujen kanssa. Aika monessa perheessä on tänä syksynä jo lopetettu esimerkiksi sähkösaunan lämmittäminen. Aiemmin normaali, monta kertaa viikossa tapahtuva iltarutiini on nyt harvinainen luksus — näin ainakin meidän kotona. Sähköä siis säästetään, mutta se ei yksin riitä, kun sähkölämmitteisiä taloja on

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

talvella pakko joka tapauksessa tietenkin lämmittää, ja tämä tulee olemaan tulevana talvena erittäin kallista.

Hallitus päätti onneksi syyskuun budjettiriihessä valmistella useita erilaisia toimia kotitalouksien tilanteen helpottamiseksi. Näistä keskeisimmät ovat tuloverotuksessa tehtävä sähkövähennys sekä lisäksi pienituloisille suunnattu sähkötuki, joka maksetaan heille, jotka eivät voi hyödyntää verovähennystä täysimääräisesti. Lisäksi sähkön arvonnalisäveroa alennetaan.

Sähkö on perustarve. Siksi hyödyllistä olisi myös käydä keskustelua energiamarkkinoiden riskeistä ja kehitystarpeista. Euroopan tasolla on jo saatu sovittua esimerkiksi tiettyjen sähköntuottajien tuottokatosta. Vaikka Euroopasta on siis tulossa meille sääntelyvelvoitteita piakkoin, Suomessa pitäisi nyt kiirehtiä ja säätää heti ylisuurten voittojen windfall-vero.

Kuten todettua, hallitus on tehnyt laajan paletin toimia, joilla ihmisiä pyritään tukemaan talven yli, mutta tukien riittävyttä ja niiden kattavuutta on kuitenkin pakko seurata tarkkaan. Ketään ei saa jättää oman onnensa nojaan tai erilaisten tukien väliinputoajaksi, samalla kun sähköyhtiöt tekevät edelleen suuria voittoja. Tavallisia ihmisiä tukevat toimet ovat välttämättömiä, ja siksi meidän on tehtävä lisäksi myös järkeviä verouudistuksia, joilla tukitoimet voidaan myös rahoittaa, kuten windfall-vero.

Arvoisa puhemies! Ilmastokatastrofi on nurkan takana, ja meidän on tehtävä kaikkemme, että löydämme kestäviä ratkaisuita, joilla energian tuotanto siirtyy pysyvästi uusiutuviin tuotantomuotoihin. Olemme hyvällä polulla, mutta sähkömarkkinat tulisi ottaa vahvemmin julkiseen ohjaukseen. Vihreän siirtymän investoinnit voidaan turvata tehokkaimmin julkisissa käsissä. Tämä on vasemmiston kanta. Minulle on jäänyt keskustelua kuunnelllessani kyllä epäselväksi, onko oppositiolla kantaa lainkaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz.

16.43 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Kun Venäjä laittoman kansanäänestyksen ja hyökkäyssodan seurauksena viime viikolla liitti itseensä neljä ukrainalaista aluetta, Putinin puheeseen kuului, tavan mukaisesti, iso osa perinteistä venäläistä disinformaatiota: Nato on sodassa Venäjän kanssa, eurooppalaiset haluavat muuttaa lapsiemme sukupuolet, perinteiset perhearvot ovat uhattuina ja niin edelleen. Tämä on tuttua tarinaa — Venäjä käyttää näitä tarinoita Euroopan yhtenäisyyden, länsimaiden yhtenäisyyden, hajottamiseksi. Samasta syystä Venäjä käyttää energiaa aseenaan. Putin on huomannut, että energia jakaa Eurooppaa, ja hän toistaa mielellään samaa narratiivia, samalla vääristäen todellisuutta.

Arvoisa puhemies! Putinin mukaan Venäjä ei käytä energiaa aseenaan. Putinin mukaan Ukraina on vastuussa Butšan joukkomurhasta. Putinin mukaan Ukraina ampuu omia voimaloitaan ja energiakriisin syynä eivät suinkaan ole Venäjän toimet ja niiden seuraukset, vaan Euroopan halu siirtyä pois niistä polttoaineista, joiden varassa Venäjän talous ja sodan rahoitus makaavat. Putinin mukaan vika on vihreässä siirtymässä.

Arvoisa puhemies! Tähän lankaan ei pidä mennä. Meidän ei pidä toistaa Putinin satuja vaan toimia itse johdonmukaisesti, itsenäisesti. Meidän pitää, kuten edustaja Halla-ahokin ihan oikein on todennut, vauhdittaa vihreää siirtymää, koska syy energiakriisiin ei ole vihreässä siirtymässä vaan sen puutteessa. Syy energiakriisiin on se, että riippuvuutta fossiilista energianlähteistä ei ole vähennetty niin kuin tulisi. Syy on siinä, että ydinvoima on

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

ajettu alas Saksassa vihreän siirtymän perusajatuksen vastaisesti. Isossa kuvassa ongelman ydin on siinä, että kysyntä ja tarjonta eivät kohta. Meillä ei ole kysyntään nähden tarpeeksi edullista tuotantokapasiteettia. Ratkaisu ei löydy niistä energianlähteistä, joita Putin kutsuu oikeiksi.

Arvoisa puhemies! Suomessa Olkiluoto kolmonen tekee jo sähköä täydellä teholla, mutta me tarvitsemme lisää. Loviisan voimaloiden lupaa tulee jatkaa, ja toivon, että Fortum hakis lupaa voimalan laajentamiseen. Ydinvoiman tuotanto on järkevää keskittää olemassa oleviin paikkoihin. Tarvitsemme lisää tuulivoimaa mutta myös energian varastointiratkaisuja. Tämä hallitus on jo lainsäädännön kautta monin eri keinoin edistänyt näitä pyrkimyksiä. Tarvitsemme vetytuotantoa sähkön varastoimiseksi. Tarvitsemme pumppuvoimaloita. Tarvitsemme lämpövarastoja. Tarvitsemme parempia siirtoyhteyksiä Pohjanlahden yli Ruotsiin. Tarvitsemme vähemmän siirron esteitä, ei lisää esteitä.

Arvoisa puhemies! Markkina, jossa energia liikkuu vapaasti, toimii tehokkaasti, ja tehokkaalla markkinalla hinnanmuodostus on myös kuluttajan näkökulmasta paras mahdollinen. Siksi on suhtauduttava suurella varovaisuudella keinotekoisin rajoituksiin. Siksi ei pidä rajoittaa sähkön vientiä maasta toiseen, ja siksi erilaiset hintakattomekanismit helposti osuvat omaan nilkkaan. Jos Suomen sähkömarkkinoilla olisi ollut Uniperin jälleenmyyntihintaan kohdistuvien rajoitusten tapaisia mekanismeja, meillä olisi tällä hetkellä kymmeniä pieniä konkurssiin menneitä sähköyhtiöitä. Se ei tarkoita, etteikö markkinoiden mekanismeja tulisi kehittää. Kaasu on tässä se häirikkö, ja on hyvä, että kaasun irrottamista hintaa muodostavasta mekanismista nyt pohditaan.

Arvoisa puhemies! Oleellista on myös se, että luodaan edellytyksiä investoinneille. Se edellyttää johdonmukaisuutta ja ennakoitavaa investointiympäristöä. Siihen ei sovi pelaaminen päästökaupan kanssa. Se peli osuu helposti omaan nilkkaan, eikä elinkeinoelämäkään sitä halua. Puhdas energia on tulevaisuuden ala; se on harvoja aloja, jonka kasvusta voi olla varma. Sillä alalla kannattaa edetä, ei perääntyä.

Arvoisa puhemies! Oleellista on huomata, että energiapolitiikka on myös turvallisuuspolitiikkaa. Vuonna 2016 vaadimme edustajien Valtonen, Kärnä ja Vartia kanssa sitä, että Nord Stream 2 -putkesta tehtäisiin turvallisuuspoliittinen arvio. Sitä ei tehty. Vuonna 2017 Fortum osti Uniperin, vaikka riskit olivat ilmeiset. Näitä virheitä ei pidä toistaa. Energiapolitiikan turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia ei pidä sivuuttaa, ja erityisesti demokratia-vaje tuo aina mukanaan myös turvallisuuspoliittisia riskejä. Energiapolitiikassa syntyy vääjäämättä riippuvuuksia. Siksi niitä tulee rakentaa sellaisten maiden kanssa, joiden kanssa pystyy sopimaan, jotka noudattavat samaa arvopohjaa ja jotka jakavat turvallisuuspoliittisen käsityksemme.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: [Puhemies koputtaa] Putinin narratiivin varaan ei energiapolitiikkaa tule rakentaa. [Leena Meri: Kuka täällä sitä rakentaa?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

16.49 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vaikka kokonaiskuvassa voi sanoa, että Suomi on tässä kriisissä selviytynyt kohtuullisen hyvin, kiitos meidän monipuolisen energia-paletin, niin on aivan selvää, että näitä nykytilanteita ei voida yksinomaan pistää Putinin hyökkäyssodan syyksi, vaan myöskin tämän hallituksen on syytä katsoa peiliin ja miettiä, millaisia päätöksiä matkan varrella on tullut tehtyä.

Ihan muutamia tässä puheenvuorossa nyt nostan esille.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Ensimmäisenä tämä turpeen nopeutettu alasajo. On käsittämätöntä, että tällä tavalla olimme tätä meidän huoltovarmuuttamme vaarantamassa, ja oikeastaan voi sanoa, että vain aika pelasti siltä, että emme kerenneet totaalisesti ajaa turvetuottajien tuotantomahdollisuuksia alas ja sitä kautta meillä olisi vielä huonompi tilanne huoltovarmuuden kannalta kuin mitä tällä hetkellä.

No, toinen virhe liittyy näihin omistajaohjauseikkailuihin, ja täällä useat kollegat debattissakin käsittelevät varsin perusteellisesti näitä käänteitä. Valtio todellakin on tukenut miljardoilla Uniperin pystyssä pysymistä ensin, ja nytten kun Uniperista ollaan irtauduttu, niin on hyvin mahdollista, että kuitenkin lisälaskua tuolta Fortumin kautta on tulossa, koska on ymmärrettävä se, että Venäjä-seikkailussa Fortumin pääomat voivat vielä kriisiytyä sitä kautta, että niitä Venäjä-omistuksia joudutaan sitten alas kirjaamaan.

Ja tuossa kesällähän me kompensoimme saksalaisten kuluttajien kaasulaskuja siksi, että tarpeeksi kovaa poliittista painetta nimenomaan poliittisen ratkaisun aikaansaamiseksi ei saatu hallituksen puolelta aikaan. Ja tämä väistely tässä tilanteessa ja pörssi-yhtiöstatuksen taakse meneminen on valitettavaa. Saksa näki heti tässä sen poliittisen realiteetin ja järeästi liittokanslerin parhaalla miehityksellä oli hoitamassa näitä neuvotteluita. Meillä Suomessa ei ymmärretty tätä tilannetta ja lähdetty vaatimaan sitä, että Saksan tulee julistaa niin sanottu force majeure -tilanne ja siirtää nämä Uniperin sopimukset sille markkinahinnalle, mikä niille kuuluisi, eikä suinkaan maksattaa niitä suomalaisen valtio-omistaisen yhtiön kassan kautta.

No, sitten jos katsotaan vielä tätä mennyttä kautta, niin mitä muuta hallitus on tehnyt tässä energiapolitiikassaan. Kaiken kaikkiaan ehkä semmoinen kysymys, minkä tuossa debattissa itse esitin, oli: kenen energialaskuja me loppujen lopuksi olemme tämän hallituskauden aikana olleet tukemassa? Tuntuu, ettei ainakaan suomalaisen veronmaksajan, koska meillä on tehty näitä tulonsiirtoja muun muassa tämän koronan varjolla kyhätyn elpymispaketin kautta, ja siellähän esimerkiksi italialaiset kotitaloudet olivat remontoimassa talojaan ilmaiseksi. Siellä kompensatiot olivat 110:tä prosenttia, ja rakennuskannan arvo nousi energiatehokkuuden varjolla. Jopa Italiassa ruvettiin pohtimaan, onko tuo remonttiavustus ollut turhankin avokätinen ja lieneekö sitten onnistunut muuttamaan asumista loppujen lopuksi sen kestävämmäksi.

Ja sitten voi sanoa, että tässä kesäkuussa pääsimme toteamaan, että tämä EU:n ilmastotoimien sosiaalirahasto etenee, ja vieläpä ihan suoraan sen sosiaalituen suuntaan, minkä piti olla Marinin hallitukselle täysin mahdotonta hyväksyä. Ja tietysti noitten neuvottelujen aikana kävi kyllä selväksi se, että päästökaupan laajentaminen tieliikenteeseen ja rakennusten lämmittämiseen oli hallitukselle tärkeämpi prioriteetti kuin varjella sosiaalipoliitiikan avaamista EU-päätöksenteolle. Ja tämä on minusta sellainen asia, mikä tässä energia- ja ilmastopolitiikassa on jäänyt suomalaiselta medialta huomioimatta, eikä siitä tässä salissakaan ole juuri puhuttu. Tämähän tarkoittaa sitä, että nyt niin sanottujen haavoittuvien kotitalouksien suoraan tulotukeen jäsenmaa voi käyttää 35 prosenttia näistä kokonaiskustannuksista. Näissä tulonsiirtotalkoissa tällä kertaa sitten Puola näyttäisi nappaavan mehevimmän siivun. Ja jos ajatellaan, että noin 10 miljardia euroa ja nettonakin noin 5 miljardia euroa, niin halutessaan maa voi tukea kotitalouksia kolmella ja puolella miljardilla eurolla suoraan sosiaalitukea tämän ilmastorahaston kautta. Suomen nettomaksu tähän uuteen 59 miljardin rahastoon on noin 200 miljoonaa. Jos ajatellaan, että meillä on kylmä ilmasto, pitkät välimatkat ja kallis energia, niin onhan tämä aivan käsittämätön tulonsiirto eteläisimmän Euroopan maille, ja voi sanoa, että tässä tilanteessa, jossa kaikki maat Euroo-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

passakaan eivät ole vielä pystyneet irtautumaan venäläisestä energiasta, tuetaan sitä, [Puhemies koputtaa] että kotitaloudet edelleen voivat jatkaa näitten kalliimpien energialaskujen maksamista. Siinä mielessä voi sanoa, että tällaiselle hölmöydelle varmaan kyllä nauruskellaan, EU-politiikan hölmöydelle, tässä energiatukemisessa. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitos paljon. — Ja edustaja Mäkynen, Matias. Edustaja Mäkynen, Matias, poissa. — Edustaja Meri paikalla.

16.55 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ottivat jo viime syksynä esille polttoaineen ja sähkön hinnan kallistumisen ja verojen alentamisen, ja siitä, erityisesti polttoaineesta, tuli lähes naurua, että mitä te nyt oikein höpistette. No, me esitettiin silloin muun muassa jakeluvelvoitteen alentamista, joka liittyy tähän vihreään siirtymään. Kun te aina sanotte, että kaikki johtuu Venäjästä, niin esimerkiksi tämä ei lainkaan johdu Venäjästä. Silloin täällä vastattiin sekä tähän verojen laskuun että tämän tyyppisiin ehdotuksiin, että meidän pitää ehdottomasti pitää kiinni meidän ilmastotavoitteista ja ei se hintakaan kumminkaan näkyisi tuolla bensapumpulla. No, sittemminhän tässä hallitus otti tämän asian vakavasti ja otti tämän meidän ehdotuksemme osittain eli puolitti tätä jakeluvelvoitetta, tosin määräaikaisena, ja kyllähän se pumppuhinta laski, kuten me kaikki arvasimme. Niin se oli muissakin maissa laskenut.

Vielä tuossa tämän vuoden tammikuussa keskustan elinkeinoministeri vastasi, että jos sähkön hintaa kompensoitaisiin, niin sitten aletaan seuraavaksi kysyä, miten saadaan polttoaineen hintaa alas. Aika ylimielistä ajattelua, jos mietitään, että me toimme kansalaisten ostovoiman esille. Onhan se nyt ihan kauheata, jos kansalaiset vaativat, että heillä olisi kohtuulliset hinnat. Me olemme täällä kuitenkin ensisijaisesti kansalaisia varten, ei sitä varten, että me voidaan täällä pöntössä puhua tai käydä Euroopan pöydissä, tai mitään muuta varten. Se pitäisi muistaa. Olen huolissani, jos esimerkiksi sosiaalidemokraateilla on ylipäättään sellainen ajatusmaailma kuten omistajaohjausministeri Tuppuraisella, EU-ministeri Tuppuraisella, että suomalainen ensin ja Suomi ensin -ajattelu on hyvin vaarallista ajattelua, kun minun mielestäni me ollaan täällä juuri sitä varten.

Sitten tässä keskustelussa ei ottanut kyllä niin sanotusti, heittomerkeissä, erkkikään selvää tästä, kuka näitä neuvotteluita nyt kesällä johti. Mediassa, Helsingin Sanomissa, 22.7. Tuppurainen sanoi, että Marin on edistänyt neuvotteluja kulissien takana koko ajan. Sitaatti Helsingin Sanomista: ”Pääministeri Sanna Marinin rooli on mahdollisesti ollut tässä hyvinkin ratkaiseva, ja hän on pitänyt viime metreille yhteyksiä.” No, sitten täällä tänään Marin ilmoitti, että hän on lähinnä antanut tukea Tuppuraiselle. Aha. Oliko siis se tekstiviesti joku ”Tuppurainen jees, luottakaa häneen”, vai mitä se oli? Täällä tänään vielä ei tullut toisaalta juuri vastausta näitten tekstiviestien sisällöstä. Meidän eduskuntaryhmämme puheenjohtaja Tavio on joutunut pyytämään niitä tietopyynnöillä, eivätkä ne ole vielä saapuneet. Eli jos siellä nyt lukee tosiaan vain ”Tuppurainen on jees”, niin eikö sen nyt olisi voinut täällä tänään kertoa?

Elikkä se taitaa olla näin, jos saisin arvata, että Tuppurainen meni niin kuin vähän Marinin selän taakse sitten, kun hän tuli sieltä, mutta sitten kun Marin huomasi, että tämä on menossa hänen niskaansa, alkaa selittely, että ei hän nyt oikeastaan ole tähän hirveästi osallistunutkaan. Tuossa SDP:n ryhmäpuheenjohtaja sen vissiin lipsautti, kun hän sanoi ”Tuppuraisen johdolla”, mutta sitten hän äkkiä korjasi ”Fortumin”. Ei me saatu siihen tänään

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

minkäänlaista vastausta, ja se oli yksi meidän välikysymyksemme kysymyksistä, miten tämä on oikeastaan mennyt.

Sitten minä ihmettelen, kun täällä esimerkiksi ministeri Tuppurainen puhui siitä, että ei täällä nyt pitäisi syytellä eikä muistella ketään ja pitäisi vain nyt pohdiskella kaikkea mukavaa. Täytyy muistaa, että oppositio, perussuomalaiset, joiden välikysymykseen KD yhtyi, kokoomus ei muuten yhtynyt, käytti järkeintä asettaan eli teki välikysymyksen epäluottamuksesta. Eikös silloin juuri kysyä sitä, kuka on vastuussa, mitä hallitus on tehnyt, minkälaisia toimia? Ei me pyydetty mitään yleistä keskustelukerhoa, että mitä kellekin kuuluu, vaan ihan kunnan vastaukset näihin kysymyksiin. Täällä on useita kysymyksiä, joita jäi täysin vastaamatta.

Ja sitten täällä on esitetty, että perussuomalaisilla ei ole mitään esityksiä. Aha. No, just kerroin, mitä me ollaan esitetty jo viime syksystä lähtien. Meidän puheenjohtajamme on tuonut erittäin paljon erilaisia esityksiä päästökauppaan liittyen, sähkön markkinajärjestelmään liittyen, sähköverojen alentamiseen nollaan, siis vaikka kuinka paljon erilaisia esityksiä, mutta on jotenkin semmoinen tunnelma, että te ette lue niitä. Välikysymyksessä on ehdotettu jopa sähkönyrkkiä. Minä ihmettelen, miksi te ette lue näitä meidän esityksiämme.

Kyllä ehdottomasti yhdyin Purran epäluottamuslauseeseen. Ei me saatu kunnolla mitään vastauksia näihin. Ja kuka kantaa vastuun? Ei kukaan tunnu kantavan. Kyllä se on hallitus, jonka pitäisi vastuu kantaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kemppi, edustaja Kemppi pois. Edustaja Elo, edustaja Elo poissa. — Edustaja Yrttiaho, Johannes paikalla.

17.00 Johannes Yrttiaho vas: Puhemies! On syytä muistaa, että energian hinnannousun taustalla Euroopassa ovat Yhdysvaltojen ja EU:n pakotteet, Venäjän vastapakotteet, mutta myös pakotteista riippumattomat kansalliset poliittiset päätökset. Sekin on hyvä muistaa, että pakotepolitiikka ja energian hinnannousu alkoivat jo paljon ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan.

Energiakriisissä nyt paljastunut Euroopan energiajärjestelmän perusongelma on kaasun ja sähkön pörssi- ja johdannaiskaupan irtautuminen reaalityoudesta. 2000-luvun alussa perustetun sähköpörssin myötä on tehty mahdolliseksi sähkön hinnalla keinoteleminen. Pörssikauppaa tekevät sähköntuottajien ja ostajien ohella myös finanssitoimijat. Seurauksena kuluttajahinnat nousevat moninkertaisesti tuotantokustannuksiin nähden. Kun tämä nykyinen kaaos mitä ilmeisimmin on saatu aikaan poliittisilla päätöksillä, se olisi myös lopetettava poliittisilla päätöksillä. Sähkömarkkinoilla tarvitaan valtiollista sääntelyä ja ohjausta. Yhtiöiden voittoja olisi leikattava ja kuluttajahintoja painettava sääntelyllä alemmaksi.

Haluaisinkin esittää hallitukselle kysymyksen: työskenteleekö hallitus kansallisen sähkön hintakaton eteen tällä hetkellä lainkaan? Tuntuu, että tässäkin kysymyksessä mennään mielellään EU-pöytiin piiloon. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Berg.

17.02 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään laajaa välikysymystä muun muassa energiamarkkinoiden toiminnasta. Olemme varmasti kaikki tässä salissa samaa

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

mieltä siitä, että tilanne on vaikea kotitalouksille ja ihmisten elämässä välttämättömät asiat ovat kallistuneet. Silti syistä, jotka tilanteeseen ovat johtaneet, olemme näemmä jossain määrin eri mieltä. Syy tähänhetkiseen tilanteeseen, energiakriisiin on pitkälti Venäjän aggressiivisuudessa ja häikäilemättömyydessä — ei esimerkiksi ilmastotavoitteessa tai EU:n toimivallassa. Venäjä käyttää energiaa painostukseen murtaakseen Euroopan valtioiden ja kansalaisten tuen Ukrainalle.

Energialla on valtava merkitys yhteiskuntien ja ihmisten toiminnalle, minkä takia nousevat hinnat ja skenaariot esimerkiksi sähkön sääntelystä herättävät oikeutetusti ja ymmärrettävästi huolia. Huoleen vastaamiseksi hallitus on budjettiriihen yhteydessä päättänyt kansallisista tukitoimenpiteistä, ja myös EU-tasolla on kokoonnuttu ylimääräisiin istuntoihin ratkaisun löytämiseksi.

Arvoisa puhemies! Olemme ajassa, jossa päättäväisyys ja yhtenäisyys korostuvat. Hallituksen valmistelemat määräaikaisten sähkövähennys ja sähkötuki, joiden käsittely jatkuu eduskunnassa, auttavat suurimpien sähkölaskujen kanssa. Lisäksi joulukuussa astuu voimaan sähkön arvonlisäveron alennus, joka osaltaan tukee kotitalouksia kaikkina talvikaudena.

Energian kallistumiseen vastaamiseksi komissio on ehdottanut niin kutsuttuun ansiottoomaan arvonnousuun puuttumista rajoittamalla tuottoja niiltä sähköntuottajilta, joiden tuotantokustannukset ovat sähkön hinnan asettavan kaasun ja hiilivoiman kustannuksia alhaisempia. Tuottojen rajoittamisesta saadut tulot ohjattaisiin sähkön loppukäyttäjille. Esityksen lähtökohta on kannatettava. Suomi onkin suhtautunut ehdotukseen avoimesti. On todella tärkeää, että tämä niin sanottu windfall-veron kaltainen järjestely toimeenpannaan kansallisella tasolla ilman EU:lle siirrettävää uutta toimivaltaa ja että toimeenpanossa huomioidaan kansalliset erityispiirteet muun muassa energiayhtiöiden osalta. Kansallisessa toteutuksessa on ehdottomasti varmistettava, että järjestelyn käyttöönotto on mahdollista tarkoituksenmukaisella tavalla niin, etteivät sähköyhtiöiden asiakkaiden hinnat alentumisen sijasta tämän myötä nouse.

Arvoisa puhemies! Suomi on osa eurooppalaisia sähkömarkkinoita pohjoismaalaisten sähkömarkkinoiden kautta. Koko Eurooppa on samassa vaikeassa tilanteessa, minkä takia merkitys yhteisten, koko markkina-alueeseen vaikuttavien toimenpiteiden löytämiselle korostuu. EU:ssa on toki jo saatu päätettyä joistakin sähkön hintoihin vaikuttavista toimenpiteistä, mutta keskustelua uusista toimenpiteistä tullaan tarvitsemaan syksyn edetessä. Käsillä olevassa tilanteessa kotitalouksille suunnattujen tukitoimien lisäksi on kaikkein tärkeintä välttää vastakkainasettelua ja jatkaa päämäärätietoisesti Ukrainan tukemista. Samalla jokaisen omat toimet sähkön säästämiseksi tulevat sitä enemmän tarpeeseen, mitä lähemmäs kylmiä kuukausia tulemme.

Fingridin maanantaisessa tiedotustilaisuudessa saatiin hyviä uutisia sen osalta, että sähkönkulutusta on jo onnistuttu laskemaan. Samalla kuitenkin todettiin, että toimia tarvitaan vielä enemmän. On silti positiivista, että olemme menossa oikeaan suuntaan. Ihmisten ja teollisuuden jo aloittamat toimet eivät siis ole merkityksettömiä. Yhteisapelillä saamme aikaan enemmän ja tulemme selviämään tästä talvesta.

Arvoisa puhemies! Pitkäkestoisten ratkaisujen osalta on jatkettava hallituksen määrätietoista vihreän siirtymän linjaa. Toisin kuin välikysymyksessä väitetään, vihreän siirtymän toimet eivät ole nykyisen tilanteen syynä, vaan ne ovat avain kriisien välttämiseen tulevaisuudessa. Sen takia toimia on jatkettava entistä painokkaammin. Suomen ei pidä tulla yhtään riippuvaisemmaksi fossiilisesta energiasta, vaan ihan viimeistään nyt olisi ymmärret-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

tävä, että se vie meidät turmioon. Kotimaisella puhtaalla energiantuotannolla pystytään kriiseihin vastaamisen lisäksi tukemaan teknologian kehitystä ja positiivista työllisyyskehitystä. Teollisuuden saralla ymmärretään vihreän siirtymän merkitys, ja siellä on sitouduttu tekemään ja on jo tehty paljon toimia vihreän siirtymän edistämiseksi. Lisäksi tuotantoa on saatu toimimaan markkinaehtoisesti tuulivoiman kohdalla. Miksi siis jarruttaa myönteistä kehitystä, joka on jo saatu vauhtiin?

Olemme vaikeiden aikojen keskellä, [Puhemies koputtaa] mutta meitä ei pelasta taakseen palaaminen, vaan ihmisten tukeminen pahimpien aikojen yli [Puhemies: Kiitoksia!] ja kestävä vihreän polun rakentaminen tulevaisuuteen. Maailma on muuttunut, ja samalla myös yhteiskunnan keinovalikoiman ja ratkaisujen on muututtava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

17.08 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Palaan ensin hieman tuohon debattiin. Energiakriisin pääsyy on vakaan ydinvoiman alasajo Euroopassa. Kallista kaasusähköä ei tarvittaisi, jos perusvoimaa olisi riittävästi. Euroopassa on siis kolmessa vuodessa tämän vuoden loppuun mennessä suljettu kolmesta ydinreaktoria, yhdeksän Olkiluoto kolmosen verran. [Leena Meri: Niinpä!] No, mitä tekee Suomen hallitus? Se valmistelee tuulivoimaluovutukselle ohituskaistaa ja haluaa tuulivoimapuistoja, joiden pinta-ala on yhteensä koko Pohjanmaan kokoinen, ja se hidastelee ydinenergialain ja pienydinvoiman rakentamisen kanssa. Siis mikä tilanne!

Nyt tuulivoimaharhaan. Puhemies Matti Vanhanen vihki viikko sitten käyttöön Piiparimäen 41 turbiinin tuulipuiston. Se on nyt Suomen suurin tuotannossa oleva tuulipuisto. Tapahtumaa koskevassa Ylen uutisessa keuhataan, miten tuulivoima vie Suomea kohti sähköomavaraisuutta. Vanhanen arvelee jutussa, ettei nykyisen kaltaista energiakriisiä Suomeen syntyisikään, jos tuulivoimaa olisi paljon nykyistä enemmän. Hänen mukaansa oma-avaraisuutta pitää tarkastella pohjoismaisen sähköjärjestelmän kannalta, koska Ruotsin ja Norjan säätövoima on meille tärkeää. Tosiasiassa tuulivoima tuottaa yli puolet ajasta alle 30 prosenttia nimellistehostaan eikä välillä mitään, oli myllyjä kuinka paljon tahansa. [Jari Ronkainen: Just näin!] Pohjoismaissa ja Baltiassa on yhteensä noin 29 000 megawattia tuulivoimaa, josta Suomessa noin 4 100. Ruotsin ja Norjan vesisäätövoima ei tuolle tuulivoimalle enää riitä. Suomalaisille kuitenkin myydään ajatusta siitä, että lisää tuulivoimaa tarkoittaa sähköomavaraisuutta ja sähköomavaraisuus estäisi korkeat hinnat. No, me perussuomalaiset tietenkin kannatamme sähköomavaraisuutta, kunhan se pohjautuu vakaseen perusvoimaan, mutta kun se ei yksin riitä. Niin kauan kuin olemme kiinni yhteiseurooppalaisen sähkömarkkinan hinnoittelussa, hinnat pysyvät korkealla. Oma-avaraisuutta tarvitaan nimenomaan siihen, että voimme halutessamme irrottautua yhteismarkkinasta ja pärjäämme ilman sähköntuontia.

Minä kerron yhden esimerkin siitä, miten sähköomavaraisuus ei pelasta korkeilta hinnoilta: Norja ja Ruotsi ovat erittäin sähköomavaraisia. Niiden vienti on yhteensä noin 50 terawattituntia, mikä riittäisi yli puoleen Suomen koko sähkönkulutuksesta. Viime maanantai-iltana sähkö oli kallista. Norja ja Ruotsi veivät valtavasti sähköä Suomeen, Baltiaan ja Saksaan, mutta ei Saksassakaan ollut pulaa, vaan sekin vei sähköä. Maanantai-illan hintapiikki johtui itse asiassa Saksan nettovientipiikistä Ranskaan ja Benelux-maihin. Norjan ja Ruotsin eteläosien sähkö maksoi maanantaina 35,1 senttiä kilowattitunnilta ja Suomessa melkein 38 — kallista!

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Pohjoismaiden sähkö on Euroopan puhtaimpia, ellei puhtainta. On aivan sama, kuinka omavaraisia olemme Pohjoismaissa, kun yhteismarkkinoiden hinnoittelumekanismi saastuttaa puhtaimmankin ja halvimman sähkön. Se, että kova tuuli satunnaisesti painaa hinnan jopa negatiiviseksi, vain pahentaa tilannetta. Tuuli on ajanut vakaata perusvoimaa markkinoilta, jolloin tyynellä sähköverkko on romahtamisen partaalla. Eurooppa vaatii meitä koko ajan lisäämään yhteisöllisyyttämme, mutta tosiasiaa Pohjoismaat ovat Euroopan energiasiirtomaita. Rakennettakoon tuuliturbiinit ymmärtämättömien suomalaisien maille, maksoivathan suomalaiset saksalaisten kaasulaskujakin. Samalla belgialaiset ja saksalaiset voivat sammutella ydinvoimaloitansa. Ja pian EU esittelee yhteisvelallisen energiakriisipaketkinsa, jossa siinäkin on varattu Suomelle — yllätys yllätys — maksajan rooli. Miksi ruotsalaisten ja suomalaisten, jotka joutuvat maksamaan lähes yhtä korkeaa hintaa sähköstään kuin saksalainen kymmenen kertaa likaisemmasta, pitäisi tuntea solidarisuutta Saksaa kohtaan?

Arvoisa puhemies! Edellä olevien lukujen valossa on tarpeetonta ja järjetöntä, että Suomi ja Ruotsi ajautuvat energiahintojen ja niistä aiheutuvan inflaation vuoksi taantumaa. Nyt tarvitaan pohjoismaista yhteistyötä sähköpörssin hinnoittelumekanismiin muuttamiseksi tai siitä irtautumiseksi. Koska Suomen etujen väsymättömän ajamisen sijaan hallitus jatkaa linjalla, jonka mukaan oma kansa ensin -ajattelu on vahingollista, kannatan edustaja Purran esittämää epäluottamuslausetta hallitukselle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, poissa. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.13 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Viimeistään Venäjän sota katkaisi kameilin selän siltä osin, että me emme voi olla sotaa käyvän maan fossiilisesta energiatuonnista tai suopeudesta riippuvaisia. Venäjän sota katkaisi myös sinisilmäisyyden kuplan, jossa kuvittelimme Venäjän käyttäytyvän rationaalisesti ja globaalit realiteetit ymmärtäen. Ei, Venäjä ei käyttäydy näin vaan juuri tälläkin hetkellä tykittää ukrainalaisia, viskoo maailmalle mielikuvituksellisia valeäänestyksiä ja liittää maa-alueita itseensä röyhkeästi ja ilmoitusluonteisesti. Jos jotain voimme tästä oppia, suurin viisaus jatkossa lienee se, että meidän on todella omavaraisuutta määrätietoisesti lisättävä ja kansainvälisen yhteistyön on myös perustuttava luottamukseen, ei suuruudenhulluihin maailmanvalloituskuvitelmiin. Tällä viittaan paitsi Venäjään myös näihin Uniper-seikkailuihin.

Akuutin tilanteen hoitamisen lisäksi meidän tulee todella pidemmällä aikavälillä lisätä myös puhtaan kotimaisen energian tuotantoa. Siinä on se meidän tie, josta varmasti olemme yhtä mieltä. Ja kyllä, se tarkoittaa metsähakkeen, turpeen, tuulivoiman, aurinkovoiman, puuterminaliverkostojen, rakennusten lämmitysratkaisujen, biotalouden sekä vety- ja akkuteollisuuden kohdennettua voimistamista.

Iso energiamurros edellyttää myös vahvaa aluepolitiikkaa. Siirtymä fossiilisista uusiutuviin ja varsinkin kotimaisiin ei onnistu, ellei koko Suomi ole kauttaaltaan elinvoimainen. Tämän tosiasian ymmärtäminen on aivan olennaista ja tarkoittaa sitä, että emme voi väheksyä yhtäkään maakuntaa tai niiden merkitystä missään päin valtakuntaa. Se omavaraisuus tehdään maakunnissa, lopulta niin yksinkertaista se on.

Puhemies! Tietenkin meidän jokaisen on varsin tervettä myös miettiä energiankulutuksen vähentämistä. Kaikki tuutaukset, joita tällä hetkellä teemme, eivät ole välttämättömiä tai tarpeellisia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että meidän kuuluisi ruveta palelemaan tai

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

kulkemaan pimeässä vaan kohtuullistaa pärjäämisemme tasoa ja tehdä järkeviä siirtymiä päivittäisen energiakäyttöemme osalta.

Puhemies! On hyvä tiedostaa sekin, että on meillä osattukin. Vaikka kaikki Euroopan maat kärsivät hintojen noususta, energian toimitusvarmuus on Suomessa moniin muihin maihin verrattuna kohtuullisen hyvällä tasolla. Olemme lähes puolittaneet fossiilisen energian osuuden vuoden 2003 jälkeen. Vuosi 2020 oli ensimmäinen vuosi, kun uusiutuvan energian osuus ylitti fossiilisen. Energialaskujen osuus kuluttajien kuukausimenoista on ollut Suomessa EU:n alimpia. Nämä kertovat oikeasta politiikasta, mutta nykyistä vakavaa tilannetta juuri tänään ei voi millään tavalla väheksyä.

Puhemies! Pitkällä aikavälillä ainoa keino taata suomalaisten ihmisten ja yritysten kohtuullisen energian saatavuus sekä toimitusvarmuus tulevaisuudessa on irtautua riippuvuussuhteista investoimalla kotimaiseen energiaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.18 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Valitettavasti opposition puheenvuoroissa on tänään tässä välikysymyskeskustelussa keskitytty pääsääntöisesti haukkumaan ja syyttelemään hallitusta sen sijaan, että olisi esitetty realistisia ratkaisuja tähän jokaista suomalaista ja jokaista yritystä kurittavaan energiakriisiin. [Sebastian Tynkkynen: Ratkaisut esitettiin!] Poikkeuksena mainitsen kuitenkin kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron, jossa edustaja Kauma toi sentään esille myös konkreettisia esityksiä — kiitos siitä. [Sebastian Tynkkynen: Ette näköjään kuuntele keskustelua ollenkaan!]

Salin oikealta laidalta on kritisoitu ilmastotoimia ja investointeja ekologiseen siirtymään, vaikka fakta on se, että maat, jotka ovat tehneet ilmastotoimia ja energiasiirtymää ajoissa, ovat tällä hetkellä sekä kustannusten että huoltovarmuuden osalta paremmassa asemassa kuin ne maat, jotka ovat ajaneet itsensä riippuvaiseksi fossiilienergiasta. Fakta on myös se, että jos Suomi aikoo selvitä tästä kriisistä, meidän on jatkettava investointeja sähkö- ja energiaomavaraisuuden vahvistamiseksi.

Salin oikea laita on tänään kovaäänisesti keskustellut myös Fortumista ja Uniperista, vaikka kohtalokkaat virheet Fortum on tehnyt aiempien hallitusten aikana. Vasemmistoliitto vastusti aikoinaan sähköverkkojen myyntiä ja Uniperin hankintaa. Nyt riskit, joista me silloin varoitimme, ovat eskaloituneet. [Sebastian Tynkkynen: Tästä tulee hyvä video!]

Arvoisa puhemies! Keskustelun tärkeimpään ytimeen on aika palauttaa ihmiset, tavalliset suomalaiset perheet, kotitaloudet ja yritykset. Ihmisten huoli ensi talven lämmityskustannuksista ja sähkön riittävydestä kasvaa joka päivä iltojen pimetessä ja ilman kylmetessä. Suuri osa kotitalouksista ja yrityksistä on nyt epävarmojen markkinoiden, rajusti vaihtelevan sähkön pörssihinnan ja kallistuvien määräaikaisten sähkösopimusten armoilla. Eikä ihmisten huolta helpota se, että inflaation vaikutuksesta myös muiden välttämättömien kulutushyödykkeiden, kuten ruoan ja lääkkeiden, hinnat ovat nousussa. Moni on jo vuosia tuskaillut kallistuvan sähkön ja sähkönsiirtohintojen kanssa, mutta nyt meneillään oleva energiakriisi ja sen vaikutus tuleviin kuluttajahintoihin ovat kerta kaikkiaan painajaismaisia. Hallitus on onneksi päättänyt toimista hintašokin helpottamiseksi, ja näistä tärkein on vasemmistoliiton vaatima suora tuki pienituloisille. Tarvitsemme kuitenkin vielä lisätoimia, ja sekin on myönnettävä, että sähkölaskujen kompensatiot eivät näy heti ja osa kotitalouksista ei niitä tule saamaan lainkaan.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Arvoisa puhemies! Lämmin koti on meidän jokaisen perusoikeus ja sähkö perustarve modernissa yhteiskunnassa. Hyvinvointivaltion ja vasemmiston peruseriaatteisiin kuuluu, että perustarpeet turvataan jokaiselle. Emme salli sitä, että perustarpeisiin kuuluvat niukat resurssit jaetaan markkinoilla puhtaasti maksukyvyn mukaan. Koska markkinat eivät suostu tuottamaan tarpeeksi hyödykkeitä jaettavaksi demokraattisin ja tasa-arvoisin perustein, tarvitsemme myös perustarpeiden julkista tuotantoa. Sähkö ja energia on otettava entistä vahvemmin yhteiskunnalliseen ohjaukseen. Esimerkiksi Fortum on niin merkittävä toimija ihmisten perustarpeiden ja huoltovarmuuden toteutumisen kannalta, että se pitäisi lunastaa pois pörssistä kokonaan valtiolle. Näin voidaan välttyä turhalta riskinotolta. Sähköverkot tulee myös ostaa takaisin Suomen valtiolle. Vasemmistoliiton linja on, että luonnolliset monopolit on paras pitää julkisessa hallinnassa ja monia perustarpeita kannattaa tuottaa julkishyödykkeinä. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Demokraattisemman talouden rakentaminen on hidasta, joten tarvitsemme myös välittömästi markkinoilla vaikuttavia sääntely- ja tukitoimia. Mielestäni tulisi edelleen harkita mallia, joka takaisi kaikille kohtuullisen kiintiön sähköä kompensoituun hintaan. Tällainen järjestely on käytössä Norjassa.

Vasemmistoliitto kannattaa myös energiayhtiöiden poikkeuksellisesta tilanteesta johtuvien ylisuurten voittojen verotusta ja verotuoton käyttämistä hintojen kompensointiin. Energiayhtiöt väittävät, että tällainen windfall-vero nakertaisi yhtiöiden investointihalukkuutta, mutta uskon kuitenkin, että uusiutuvan energian jatkuvasti kasvava kysyntä ja taattu tuotto riittävät kannustimeksi. Itse olen ehdottanut, että Suomessa siirrytään kaikkien energiayhtiöiden voittojen valvontaan. Tällä hetkellä Energiavirasto valvoo, että sähkönsiirtoyhtiöt tekevät niin sanottuja kohtuullisia voittoja. Ylisuuret voitot on palautettava asiakkaalle matalampina siirtomaksuina. Tämä valvonta on ulotettava kaikkiin energiayhtiöihin ja kohtuullisen voiton kriteerit uudistettava.

Arvoisa puhemies! Pitkällä tähtäimellä tärkeintä on turvallisen uusiutuvan energian tuotantokapasiteetin nopea kasvattaminen. On myös syytä lisätä [Puhemies koputtaa] kotitalouksien ja yritysten energiatehokkuutta energiaomavaraisuuslainoilla.

Ihan lopuksi, jos saan vielä: Arvoisat kollegat, vaikka energiakriisistä voidaan syytellä toisiamme maailman tappiin asti, valitettavasti syytöksillä me emme tätä kriisiä ratkaise. [Puhemies: Kiitoksia!] Nyt jos koskaan tarvitaan yhteistä visiota Suomen energiaomavaraisuuden varmistamiseksi ja parlamentaarista yhteistyötä yli puoluerajojen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.24 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Ikävä tosiasia on, että energiakriisimme on itse aiheutettu asia, josta on vastuussa nykyinen istuva hallitus. Teillä on salkut, teillä on päätösvalta. Me perussuomalaiset olemme sen sijaan tehneet esityksiä energiahuoltovarmuutemme varmistamiseksi jo aikaa sitten. Hyvänä esimerkkinä nostan 11. helmikuuta 2021 tekemäni toimenpideoitteen turpeen veronkorotuksen välittömästä perumisesta ja julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi: ”Hallitus toimii energia- ja ilmastopolitiikassaan edesvastuuttomalla tavalla, minkä seurauksena Suomi ja koko maailmamme maatalous, vientiteollisuus sekä turvetuotanto on ajettu ahdinkoon. Me emme hyväksy myöskään hallituksen veronkorotuksia, emme yhtään. Nykyisin tilanne on sellainen, että jos energiaturpeen nostaminen vähenee tai loppuu kokonaan maassamme, niin se vaarantaa myös lukuisten puutarha- ja alkutuotantotilojen toiminnan. Näin siksi, koska esimer-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

kiksi kuiviketurpeen saatavuus heikkenee oleellisesti.” Edellä olevan perusteella toimenpideoitteessani ehdotin, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin, jotta turpeen veronkorotukset perutaan ja turvetuotanto maassamme turvataan muutoinkin jatkossa, esimerkiksi siten, että turve julistetaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole reagoinut tähänkään tarjottuun työkaluun millään tavalla — ei millään tavalla. Energiakriisi on vihreän politiikan vika, ja muu hallitus seuraa vihreitä vaikka avantoon saakka. Suomessa on ihan viime vuosina pistetty säppiin lukuisia voimalaitoksia. Nyt ne pitää saada kaikki käyttöön. Myöskin vesivoimaloiden ohijuoksutukset on lopetettava. Kaikki energia on saatava talteen.

On turha selittää, että keinoja ei ole. Kyllä niitä on, jos vain tahtotilaa löytyy. Tämä edellyttää tietysti myös sitä, että tuon vasemman laidan vihreän ideologiapuolueen uskonnolliset vihreät näkemykset unohdetaan kokonaan tässä hetkessä. Se on Suomelle tässä kohtaa kaikkein parasta. Me emme voi pelastaa globaalia ilmastoa, mutta suomalaisten hyvinvoinnin me voimme pelastaa.

Mitä vihreisiin tulee, niin ihmettelen myös sitä, että jopa Greenpeacen maajohtajan Touko Sipiläisen mukaan Lippos-putkien — sanotaanko näin — metaanipäästöt eivät muuta ilmastomuutoksen kokonaiskuvaa mitenkään: ”Ne ovat maailman mittakaavassa suhteellisen pieniä. Joidenkin arvioiden mukaan kuitenkin metaanipäästöt vastaavat kolmea neljäsosaa tai jopa kokonaan Suomen yhden vuoden kokonaispäästöjä parinkymmenen vuoden aikajänteellä.” Näyttää siis mies tulleen perussuomalaisten linjoille lausunnoissaan. Pitäisikö vihreidenkin kuunnella tätä miestä? Hänhän vahingossa lipsautti ihan faktatietoa. Tämäkin todistaa vain sen, että teidän politiikkanne on puhtaasti ideologista askartelua vailla mitään järjen häivääkään tällaisessa kriisitilanteessa. Jopa omasta väestänne alkaa tulla sorraaniä — se on hyvä se.

Arvoisa puhemies! Sitä eurooppalaista vihreää siirtymää on se, että hankkiudutaan ydinvoimasta eroon ja korvataan se venäläisellä edullisella kivihiihellä ja maakaasulla. On suuri virhe, että Uniperia ylipäätään lähdettiin ostamaan, ja osakkeet ostettiin sitten seitsemän miljardin hintaan. Nyt sitten eurooppaministerimme lähti kyykkimään saksalaisten edessä ja neuvottelemaan diiliä Uniperin osakkeiden myymisestä, ja ne luovutettiin naurettavaan 500 miljoonan hintaan. Takkiin tuli sellaiset 6,5 miljardia euroa. Ei riitä, että meillä on energiakriisi päällä, vaan saimme vielä miljardiluokan tappiot kaupan päälle. Ja senhän tämä hallitus on osannut: velanoton ja tappioiden tekemisen.

Suomessakin ydinvoimahankkeista oltaisiin luovuttu kokonaan, jos se olisi ollut vihreistä kiinni. Siinä vihreät eivät onneksi onnistuneet, mutta koko kansakunnan suureksi harmiksi onnistuitte kuitenkin nakertamaan huoltovarmuutemme ajamalla turpeen alas. Tämäkin älynväläys saatiin läpi keskustan tuella. Mikä maaseudun puolue on sellainen keskusta, joka hyväksyy tällaisen politiikan? Tällaisessa kriisitilanteessa tällainen toiminta on edesvastuutonta. Hävetkää!

Arvoisa puhemies! Päätän puheeni tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Multala, poissa. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

17.28 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Me nyt tällä hetkellä kyllä maksetaan oikeasti aika rankasti siitä, että Saksa saa halvempaa sähköä ja lämpöä ja kaasua, vaikka oikea ratkaisu olisi ollut laskuttaa saksalaisia siitä, mistä kuuluu, ja Saksan valtion olisi pitä-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

nyt sitten tukena antaa rahat takaisin omille kansalaisilleen, mutta nythän tämä menee juuri päinvastoin: Suomen valtio maksaa, ja Suomen kansa maksaa sitten Suomen valtiolle tämän pikku leikin. Saksan poliitikot ovat oikeasti, selkeästi, huomattavasti kyvykkäämpiä hoitamaan näitä asioita, mikä tuli nähtyä nyt näissäkkin sopimuksissa, ja millä tavalla sitten täällä päin. Mutta eipä se tietysti ihmetytä, jos täältä suurin piirtein lähetetään ainoastaan tekstareita ja ollaan vähän joojoo-miehenä ja -naisena siellä mukana, että saadaan olla olevinaan, että ollaan jotain tehtykin.

Nyt voi jo ensi talvena tulla oikeasti todella kylmä suomalaisilla. Saksalaiset ovat lämpöisissä kodeissaan — kiitos suomalaisten. Meidän pitäisi oikeasti jatkossa pitää huoli, viimeistään nytten tehdä jotain sen eteen, että jatkossa ei tule vastaavaa tilannetta koskaan. Meidän oikeasti pitäisi pystyä omavaraisuuteen mahdollisimman isossa kuvassa. Meidän pitäisi oikeasti tällä hetkellä antaa sellainen signaali, että luvitukset tulevat todella nopeasti, tosin niin, että ne ovat turvallisia ja toimivia, mutta joka tapauksessa tällä hetkellä jotkut yhtiöt ovat innokkaita tekemään uutta ydinvoimaa, ja meidän pitää luvata niille, että luvituksen nopeudesta se ei jää kiinni, elikkä pistetään sitä väkeä sinne töihin sen verran enemmän, että saadaan järkevillä ajoilla, koska tällaisen ydinvoiman rakentaminen kestää tolkkutoman pitkään ilman, että on tällaisia Olkiluoto kolmosten rakennusongelmiakaan. Tilanne on se, että meidän on pakko saada sitä, ja sitä ennen, ennen kuin saadaan ydinvoimaa lisää ja saadaan tätä meille tärkeää energiaa ja sähköä lisää, sen väliajan me voimme käyttää omaa, kotimaista turvetta mahdollisimman paljon. Luovutaan siitä sitten siinä kohtaa, kun oikeasti ei kyseistä enää välttämättä tarvitse edes säätövoimana.

Sitten sen verran on pakko tässä sanoa, kun edustaja Hänninen äsken kritisoi markkina-voimia. Se on tavallansa ihan totta, että markkinat liikaa ohjaa näitä, mutta on käsittämätöntä, että meillä Kouvolassa, sinä päivänä, kun täällä äänestettiin ja painettiin nappuloita hoitajien pakkolaista, niin minäkin sain kauhean ukaasin siitä, kun en ollut painamassa täällä nappulaa. Minä olin estämässä, yrittämässä estää, ettei Kouvolan [Puhemies koputtaa] uusia kouluja ja palolaitoksia myydä ruotsalaissijoitusyhtiöille, [Puhemies: Kiitoksia!] ja olisin onnistunut, jos ei vasemmisto olisi äänestänyt [Puhemies: Kiitoksia!] sen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

17.32 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tänä syksynä yksi aihe on ollut yli kaiken suomalaisten ruokapöydissä sekä turuilla ja toreilla: sähkö, sen riittävyys ja hinta sekä laajempi energiamarkkinoiden kriisi. Suomalaisia on kalvanut huoli siitä, miten rahat riittävät tuleviin sähkölaskuihin, sekä se, pysyvätkö kodit ja työpaikat lämpiminä tulevan talven mahdollisissa paukkupakkasissa. Tästä syystä pidän oikeana ja tärkeänä, että väläkysymys tästä aihepiiristä on nyt tänään täällä käsittelyssä.

Väläkysymystä puoltaa myös se, että nykyisen hallituksen toimissa sekä sähköhinnan että energian riittävyyden turvaamiseksi ei ole ollut paras mahdollinen juoksu. Valittu linja on pohjimmiltaan oikea, mutta riittävä kunnianhimo puuttuu. Vaikuttaa jopa siltä, että hallitus on ikään kuin jo nostanut kädet pystyyn suomalaisten auttamisessa pois ja yli tästä viheliäisestä energiakriisistä.

Toisaalta, arvoisa puhemies, kokoomus ei ole varsinaisessa väläkysymyksessä mukana sen sisällön takia. Aivan kuten edustaja Kauma kokoomuksen ryhmäpuheessa totesi, olisimme halunneet väläkysymyksen, joka olisi keskittynyt olennaiseen: keinoihin, jotka ai-

dosti vaikuttavat sähkön hintaan ja jotka ovat realistisia toteuttaa tuhoamatta eurooppalaisia energiamarkkinoita.

Toisin kuin perussuomalaiset välikysymyksessään väittävät, on Suomen etu kehittää eurooppalaisia energiamarkkinoita entistä vakaampaan suuntaan. Tulevaisuuden kannalta yksi tärkeimmistä tavoitteista tulee olla EU:n kehittäminen uskottavaksi ja omavaraiseksi energiaunioniksi. Toisaalta eurooppalaisen yhteistyön tiivistäminen energia-asioissa ei voi tarkoittaa kritiikkittömyyttä jo tehtyjä eurooppalaisia energiapoliittisia toimia kohtaan. [Sebastian Tynkkynen: Epävakautatteko nyt?] Päinvastoin on tunnustettava, että helmikuun 24. päivään asti harjoitettu energiapolitiikka erityisesti Saksassa on ollut vahingollista koko Euroopalle. Omat panoksemme tässä kiteytyvät nimiin Nord Stream, Pyhäjoki, Fennovoima ja Rosatom. Näistä kaikista meidän on opittava läksymme.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tekisimme toisin kuin hallitus nykyisen energiakriisin selättämiseksi? Vastaus tähän on 12-kohtainen ohjelma, jonka esittelimme pari viikkoa sitten tässä talossa. Näistä ensimmäiset kuusi ovat akuutteja kriisitoimia, joilla olisi mahdollista saada helpotusta suomalaisten sähkölaskuihin jo tänä talvena. Tässä kokonaisuudessa ehdotamme sähkön tukkumarkkinoille kiinteää hintakattoa, sähkön ja kaasun hinnan irtikytkentää toisistaan EU:n sähkömarkkinoilla, kansallisen tehoreservin pitämistä käytössä tulevana viikkoina ja kuukausina hyödyntämällä jo olemassa olevia teknisiä kulutusjoustoja, sähkömarkkinoilla toimivien yritysten vakuusvaatimusten keventämistä sekä panostusta kotitalouksien energiaremontteihin sekä pientuotantoon. Loput kuusi kohtaa ohjelmassamme tähtäävät Suomen energiaomavaraisuuden parantamiseen pidemmällä tähtäimellä. Tähän päästään päivittämällä sähkön hinnoittelumalli nykyistä reilummaksi lisäämällä ydinvoimaa, kohdentamalla kapasiteettitukea säästä riippumattomille puhtaan energian hankkeille, vauhdittamalla kriittisten energiahankkeiden luvitusta, vahvistamalla energiansiirtokyvykkyyttä sekä kykyä varastoida energiaa sekä tehostamalla energiamarkkinoiden valvontaa ja kohtuullistamalla siirtohintoja.

Arvoisa puhemies! Näihin ehdotuksiin hallitus voi edelleen tarttua. Tavoite meillä on tässä yhteinen: suomalaisten suojeleminen tämän energiakriisin yli ja ohi. Koska tämä kuitenkin vaikuttaa epätodennäköiseltä, kannatan edustaja Kauman epäluottamuslausetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.36 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu puhemies! On kyllä todella epätodellista, että välikysymyskeskustelun keskellä ministerin vastauksesta on käynyt ilmi, että Suomen valtiolla ei ole mitään tekemistä tämä Uniper—Fortumin sotkun osalta muuta kuin niiltä osin kuin ministerit Tuppurainen ja Marin ovat onnistuneet — tai kokeneet onnistuneensa.

Mutta sitten itse puheeseen. Valtio-omisteisen Fortumin Uniper-seikkailut on nyt seikkailtu. Lopputuloksena kokonaistappiot keikkuvat viidessä ja puolessa miljardissa. Kun tämä soppa oli vielä sekoittumassa, tilannetta pohdittiin kiivaasti milloin Fortumin, milloin valtion omistajaohjauksen ja milloin Saksan valtion näkökulmasta. Suomen valtio, eli toisin sanoen veronmaksajat, omistavat Fortumista yli puolet. Tilanne koskettaa siis viime kädessä kaikkein eniten juuri suomalaista veronmaksajaa.

Mutta kuka sitten pohtisi asiaa tavallisen veronmaksajan näkökulmasta? Sitä eivät tule tekemään sen enempää Saksan päämies kuin Fortumin toimitusjohtajakaan. Se on tämän salin ja hallituksen tehtävä, joten tarkastellaanpa hetki, miltä nämä kaikki tapahtumat näyt-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

tävät suomalaiselle veronmaksajalle. Kun maito on jo maassa ja metaanit meressä, ei tarvitse enää spekuloida. Nyt voidaan tarkastella tosiasioita. Tietynlainen alkupiste tälle katastrofille oli päätös myydä Fortumin sähköverkot, jonka seuraukset suomalainen veronmaksaja voi nähdä sähkönsiirtomaksua lukiessaan. Veronmaksajan kukkaroa päätös on kurittanut, mutta silloin se toi Fortumin kassaan ylimääräisiä miljardeja. Ne löysivätkin pian tiensä Uniperin osakeostoihin. Nyt nähdään, että ne miljardit kurittivat vielä toisenkin kerran suomalaista veronmaksajaa.

Arvoisa puhemies! Miksi tämä Uniper-seikkailu sitten kosahti kuin putket Itämeren pohjassa konsanaan? Syy kietoutuu juuri näihin putkiin ja niiden päissä oleviin valtioihin. Saksa päätti tehdä itsensä täysin riippuvaiseksi venäläisestä maakaasusta, ja Venäjä päätti aloittaa tuhoamissodan keskellä Eurooppaa. Saksa kasvatti riskejä, joihin Fortum päätti sitoutua, ja Venäjä teki ryöstöretkellään nämä riskit todelliseksi. Jos veronmaksajalla on vaikeuksia luottaa Fortumin päätöksiin jatkossa, ei luottamus politiikkoihin ole juuri paremmissa kantimissa.

Näitä samoja kriisiputkia ovat olleet setelinippujen vauhdittamina lobbaamassa muun muassa nykyisen pääministeripuolueen vaikuttajat aina entistä pääministeriä myöten. Täysin laillinen hanke, totesi kaasuputkista samaisen puolueen nykyinen meppi. Laillinen hanke oli varmasti Fortumin Uniper-seikkailukin, mutta laillisuus ei ole tae viisaudesta. No, jälkeensä Fortum kommentoi, ettei strategia ollut sodankestävä. Eikö tätä mahdollisuutta todella ajateltu, vai pelattiinko veronmaksajien rahoilla tietoista uhkapeliä? Ei kukaan sotaa toivonut tai odottanut, mutta silti siihen on Suomessa varauduttu vuosikymmeniä. Eikä esimerkiksi Baltiassa tai Britanniassa ole nähty syytä sokeasti luottaa Venäjän diplomaattisuuteen — päinvastoin, kovaa varautumista on haluttu vahventaa. Mutta kun kyse oli suomalaisen valtionyhtiön rahoista, varautumista ei nähty tarpeellisena. Kaikki laitettiin likoon Venäjän hyvien aikomusten puolesta. Lopputulos on se, että parhaillaan etsitään syyllistä räjähtäneille kaasuputkille. Arvelen, että tässä tuloksia on odotettavissa aiemmin kuin Uniper-seikkailun syyllisten etsinnässä. Palkka on kilahdellut päättäjien tilille, kaasulobbarit ovat jo saaneet maksunsa ja Fortumin johtokin bonuksensa, mutta näin jälkikäteen tästä katastrofista ei tunnu kukaan enää olevan vastuussa.

Arvoisa puhemies! Suomessa on vastuuta kannettu pienen pienistä inhimillisistä virheistäkin, mutta nyt, kun kyseessä on miljardiluokan pommi, sirkus jatkuu vailla häiriöitä. Miljardeja on taas haihdutettu taivaan tuuliin, kun samaan aikaan tavalliset työntekijät ja esimerkiksi hoitajat taistelevat resurssipulassa ja virkavelvollisuuden rajamailla juoksevat tehtävästä toiseen. Miksi? Siksi, koska he tuntevat ja haluavat viimeiseen asti myös kantaa vastuunsa. Kuka kantaisi vastuun näistä päätöksistä ja hukatuista miljardeista? Sitä jäämme odottamaan.

Arvoisa puhemies! Edustaja Hänniselle: teitte täysin perättömiä syytöksiä omassa puheessanne, ja sitä saa mitä tilaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo poissa. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

17.41 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! ”Meillä on unelma”, kuului jo Itä-Saksassa aikoinaan. Nyt 90-luvulla ja 2000-luvulla sitä on yhä useammin kuulunut vanhempien valtiopäivämiesten suusta, ja tämä kaikki on liittynyt keskinäisriippuvuuteen idän ja lännen välillä. Tätä riippuvuutta erityisesti sosiaalidemokraatit Saksassa ja Suomessa ovat

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

vaalineet kuin kalleimpaansa. Eurooppa on siten tullut riippuvaiseksi Venäjän kaasusta ja suomalaiset sosiaalidemokraatit ovat toimineet rakennusmiehinä kaasuseen lataamisessa.

Mutta millaisiin asiantuntijoihin suomalaiset ovat luottaneet? Esimerkiksi sosiaalidemokraattien Heinäluoma on äksyillyt Putinin puolesta videolla edustaja Halla-aholle ja europarlamentissakin myötäillyt Kremlä. Sitten SDP:ltä löytyy Lipponen, joka on ollut Nord Streamin tukimies, joka on sullonut konsulttiyrityksen kassaan mojovan paalin riihikuivia ruplia, ja kaasuputkimies johtaa jopa SDP:n puolue toimistoa. Sitten on Tytti Tuppurainen, joka omistajaohjauksen alaisena on onnistunut diilaamaan pohjoismaisen vesivoiman saksalaisille. Ja pääministeri Marin, jonka tekstiviesti demarikollega Olaf Scholzille voi olla kalliimpi kuin Soneran umts-seikkailut aikoinaan. Tämä energia-asiantuntijoiden joukko on myös sitonut Suomen hiilineutraalisuustavoitteet vuoteen 2035. On aika erikoista todeta perussuomalaisena, että jopa Euroopan unioni on huomattavasti hallitusta pragmaattisempi, kun sen tavoite hiilineutraaliudessa on vuodessa 2050. Tästä syystä suomalaiset maksavat nyt erittäin kalliisti.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien ryhmäpuheessa perussuomalaisia syytettiin markkinoiden rikkomisesta, kun haluamme purkaa kaasun kytköksen muiden tuotantotapojen hintaan, joka on syy, miksi suomalaisten sähkölasku on nyt näin suuri. Ja yllättäen tätä säästi kokoomus — ryhmäpuheessa edustaja Kauma totesi, että me olemme nyt rikkomassa markkinaa, mutta viikko sitten kokoomus esitti tätä aivan samaa asiaa kuin me esitimme. Silloin eduskuntaryhmän puheenjohtaja Mykkänen puhui mukamas vallankumouksellisesta uudistuksesta, vaikka tämän oli jo perussuomalaiset kuukautta aikaisemmin esittänyt. Ja täällä edustaja Wallinheimo piti juuri äsken puheen ja kehui tätä samaa asiaa, että onhan tämäkin uskottavuus kokoomuksen osalta aika pahasti rapissut. Mutta, kuten tiedämme, populismilla on lyhyet jäljet.

Sitten on oikaistava myös SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Lindtmanin väitteitä tästä Uniper-kaupasta vuodelta 2017. Silloinhan, kun nämä kaupat tehtiin, perussuomalaiset oli potkittu pois hallituksesta — silloin täällä oli Timo Soini, joka lehtitietojen mukaan nyt halajaa meille takaisin, mutta kuten hän on aiemmin todennut, pyöröovi toimii vain yhteen suuntaan, ja hänellä on mahdollisuus palata vuonna 2815. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Mutta mitä nyt sitten pitäisi tehdä? Perussuomalaisten mielestä ilmastotavoitteet on laitettava realistisemmaksi, sähköistämiseen malttia, ei lisätä kysyntää ennen kuin tarjontaa on riittävästi, päästöoikeuksia tarvitaan lisää markkinoille, resursseja varautumiseen, turve tuotantokäyttöön ja uusiutuvaksi, ja kuten sanottua, kaasun hintakatto on harkittava, sähkökaupan rakennetta muutettava ja EU:n johdannaiskaupan vakuusvaatimuksia samaten, ja on toteutettava kansallisen sähkömarkkinalain kohtuullisuusvaatimus.

Arvoisa puhemies! Palataan sitten vielä hallituksen tekemisiin. Energiatuet suhteessa bruttokansantuotteeseen: Suomi 0,5 prosenttia, Saksa 1,7 — kolminkertainen tukimäärä, Italia 2,8 — viisinkertainen tukimäärä, josta Suomi maksaa osan EU:n kautta ja jopa Liettuassa 3,6 — seitsenkertainen tukimäärä. Ja nyt, kun Saksa on 200 miljardia luvannut kansalaisilleen, niin, arvoisa puhemies, mikä on Suomen hallituksen vastine tähän? Se on se, että Suomessa hallitus on asettanut kansalaisilleen 500 euron omavastuun. Ajatelkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

17.46 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsillä olevat energia- ja sähkökriisit eivät tulleet puskista. Euroopassa on varoituksista huolimatta harjoitettu politiikkaa, joka on tehnyt maanosaa riippuvaiseksi Venäjästä, ja nyt tästä maksetaan kallista hintaa. Vahinko on tapahtunut, ja nyt tarvitaan ratkaisuja, jotta suomalaisille riittää lämpöä ja sähköä talvikuukausina.

Hallituksesta on esitetty vihreää siirtymää ratkaisuna sähkökriisiin. Tämä ei ole kestävä, saati nopea ratkaisu. Nyt paljon hehkutettu tuulivoima voi kyllä parhaina päivinä tuottaa jopa tuplasti sen, mitä Olkiluoto 3 tuottaa. Sähköä tarvitaan kuitenkin myös tuulettomina päivinä, ja silloin tuulivoima tuottaa vain murto-osan potentiaalistaan. Se siis tarvitsee tuekseen säätövoimaa. Tarvitsemme siis vesivoimaa, kivihiihtä, turvetta ja haketta tuulivoiman rinnalle. Tämä on yksinkertainen fakta.

Tulin juuri hetki sitten eräästä turveseminaarista, ja siellä käsiteltiin, kuinka energiaturpeen sivutuotteena tuleva kuiviketurpe ja myöskin kasvuturpe ovat sellaisia raaka-aineita, mitä ei saa mistään muualta maailmasta vastaavaa, ja me emme tule yksinkertaisesti toimeen ilman niitä — ei ole mitään korvaavaa. Siellä oli tiedemiehiä paikalla, ja he myönsivät tämän tosiasian.

No niin, palataanpas taas tähän asiaan.

Hallituksella ei kuitenkaan ole selkeää tahtotilaa turvata näiden tuotantomuotojen jatkumista edes lyhyellä tähtäimellä, ja me tiedämme, että lisäydinvoima ei ole ratkaisu, koska sen rakentamiseen menee vuosia — kaikki sen tietävät täällä. Eli nyt tarvitaan maalaisjärkeä myöskin täällä salissa ja täällä isolla kirkolla.

Arvoisa herra puhemies! Ratkaisuja sähkönsaannin varmistamiseen ja matalampaan hintaan voimme tehdä myöskin täällä Suomessa. Aivan ensimmäisenä tarvitsisimme malttia yhteiskunnan sähköistämiseen. Tämä tarkoittaa joidenkin vihreää siirtymää edistävien hankkeiden pistämistä tauolle. Tässä tilanteessa ei ehkä kannata kannustaa pientalojen asukkaita luopumaan toimivista lämmitysjärjestelmistään. Tässäkin voidaan käyttää ihan järkeä, osataan laskea.

Tarvitsemme siis turpeen lisäksi myös kotimaista haketta. Aiemmin haketta tuotiin paljon Venäjältä, mikä jo itsessään oli aivan käsittämätöntä. Esimerkiksi ilmastopaneeli on suosittanut, että Venäjän-tuonti pitäisi korvata tuomalla tänne kirjanpainajatoukan vaurioittamaa puuta Keski-Euroopan metsistä. Tällaisen vastauksen sain, kun kirjoitin heille — järjetön neuvo tässä tilanteessa.

Tein viime viikolla talousarvioaloitteen ilmastopaneelin rahoituksen leikkaamisesta. Nyt hallituksen pitää kuunnella enemmän energia-alan asiantuntijoita kuin hyvin kapeasti maailmaa tarkastelevia ilmastotieteilijöitä.

Me perussuomalaiset olemme esittäneet myös päästökaupan pistämistä tauolle. Tällä olisi sähkön hintaa laskeva vaikutus, koska päästökauppa on hintaa nostanutkin jo ennen Venäjän aloittamaan sotaa. Nimenomaan päästöoikeuksien korkea hinta on ajanut esimerkiksi turvetuotantoa ja kivihiihtä alas. Vaihtoehtona nostaisin esiin päästökaupan Viron mallin. Virossa päästökauppatuloja on korvamerkitty teollisuudelle, joka päästökaupasta kärsii. Tämä kompensoi kohonneita kustannuksia ja helpottaa investointeja vähempipäästöiseen teknologiaan. Täällä Suomessahan päästökauppatuloja käytetään budjetissa vähän siellä sun täällä.

Arvoisa herra puhemies! Eurooppa-tason ratkaisujakin tarvitaan, mutta nyt on oltava varuillaan, ettei tätä sähkökriisiä käytetä EU:n liittovaltiokehityksen edistämiseen. Suomen pitää noudattaa eduskunnan tahtotilaa, eikä meidän pidä sitoutua toimiin, jotka muokkaa-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

vat EU:ta tulonsiirtounionin suuntaan. Pahoin pelkään, että EU:ssa juonitaan suunnitelmia, joilla suomalaisten veronmaksajien rahoja ohjataan muun muassa Euroopan energia-
köyhyyden torjumiseen ja energiaremontteihin.

Riskinä pidän esimerkiksi ehdotettua windfall-veroa. Jos tällainen tulee, on verotulojen käyttö pidettävä Suomen omissa käsissä. Muun muassa Ranskan presidentti Macron ja EU-komissio ovat ehdottaneet, että näitä verovaroja ohjailtaisiin EU-tasolla. Suomen ei pidä hyväksyä tällaista verotusoikeuden siirtoa unionille. Toivon, että hallitus selväsanaisesti sanoutuu irti tällaisista Suomen kannalta äärimmäisen haitallisista ehdotuksista.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Purran esittämää epäluottamuslause-esitystä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

17.51 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi haluaisin sanoa vasemmistolle, joka on puhunut täällä kauniita sanoja kansallisten sähköverkkojen puolesta, että puheenne kyllä maistuvat nyt erittäin kitkerältä, eniten siksi, että samaan aikaan, kun te täällä saarnaatte, käytännön tasolla tuolla kuntapäätäjien keskuudessa on teidän toimintanne aivan päinvastaista. Esimerkiksi Outokummussa te möitte kaupungin sähköverkon ulkomaalaiselle sijoitusrahastoyhtiölle. Vain perussuomalaiset olivat tätä vastaan. Ja kun me toistimme teidän näkemyksiänne, niin teidän valtuutettunne Outokummussa suoraan sanottuna nauroivat ja haukkuiivat meitä. Olisi joskus mukava saada vastaus tähän, miksi sananne ja toimintanne eivät kohtaa, ja toisaalta vastaus myös siihen, aikooko puolueenne tehdä jotakin tällaisille puolueen vastaisille toimijoille esimerkiksi antamalla jonkunlaisia sanktioita.

Mutta sitten aiheeseen: Kuten kaikki tiedämme, Ukrainan sota osoitti, kuinka riippuvainen koko Eurooppa on venäläisestä energiasta. Nyt hallitus ja varsinkin pääministeri arvos-televat muita, kuten esimerkiksi perussuomalaisia, siitä, että me muka ajaisimme riippu-vuutta venäläisestä energiasta. No tietenkin väite on täysin väärä ja pääministerin puolue-taustan huomioon ottaen aivan täysin tekopyhä. Hallitukselle ja pääministerille haluaisin sanoa, että SDP-puolueessa on keskeisiä päättäjiä, jotka ovat auttaneet Venäjää heidän kaasuputkihankkeissaan. SDP:n keskeisiä poliitikkoja on konsultoinut Kremliä, ja he ovat aiheuttaneet tällä toiminnallaan turvallisuusuhan Eurooppaan. Samalla he ovat turvanneet vain oman taloudellisen asemansa. Entinen pääministeri Paavo Lipponen tienasi kaasuput-kihankkeella Gazpromilta lähes kolme miljoonaa. SDP:n nykyinen — siis korostan, nykyi-nen — puoluesihteerin Antton Rönnholm tienasi Gazpromilta 180 000 euroa. Nykyinen SDP:n europarlamentaarikko Eero Heinäluoma oli suuri Nord Streamin puolustaja, siis sen kaasuputken puolustelija, joka nyt vuotaa tuossa aivan lähellämme. Perussuomalaisten Jussi Halla-aho on varoitellut tästä asiasta jo vuosia, ja esimerkiksi asiaa hyvin kuvaava vi-deo Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n eurovaalipaneelistä, jossa Heinäluoma ei edes ot-tanut varoituksia tosissaan, leviää nyt verkossa. Ja sen sijaan, että Heinäluoma edes myön-täisi virheensä, hän pääosin vain uhriutuu aiheesta.

Haluaisin sanoa SDP:n johdolle, että teidän puolueenne on täynnä kaasuputkimiehiä, joille Kreml on kauhunut rahaa ostaakseen heidän vaikutusvaltaansa. Jopa SDP:n nykyi-nen puoluesihteerin on yksi näistä henkilöistä, kuten kerroin. Puoluesihteerin Rönnholm saa edelleen jatkaa tehtävissään, eikä esimerkiksi Marin ole sanallakaan tuominut näiden

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

puolueensa kaasuputkimiesten toimintaa. On siis selvää, että SDP luottaa edelleen näihin henkilöihin ja täten SDP hyväksyy toiminnan hiljaisesti. On siis selvää, että Marinin hallituksen on aivan turha saarnata aiheesta lainkaan. Hoitakaa oma puolueenne kuntoon. Potkikaa puolueenne kaasuputkimiehet pois puolueestanne, ja sen jälkeen voitte taas palata asiaan.

Hallitus toistelee puheissaan myös sähkönsäätön merkitystä. Tänään olemme nähneet monta kertaa asiasta. Omistajaohjausministeri kertoo AlfaTV:llä huikean vinkin, kuinka sähköä voi säästää käyttämällä papiljotteja sähkökäyttöisten hiusten muotoilulaitteiden sijaan. Viesti SDP:stä on, että ei kun kylmissä tuvista papiljotit päähän ja hiljaa, nähtävästi. — Kiitos, arvoisa herra puhemies. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

17.57 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomi on tehnyt virhevalintoja energiapolitiikassaan. Marinin hallituksen tavoite on, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. Valitettavasti näyttää siltä, että hallituksen päätöksillä saatamme ollakin fossiilivapaa mutta emme enää hyvinvointiyhteiskunta.

Ihmiset kärsivät inflaation aiheuttamasta ruoan hinnan noususta, korkeista polttoainekustannuksista sekä ennätyskalliista energiasta. Energiatuotannossa on nojattu liikaa tuulivoimaan ilman, että olisi vaadittu riittävää säätövoimaa tuulettomien keliä varalle. Suomessa tuulivoiman tuotantoedellytykset ovat lisäksi huonommat kuin Euroopan tuulivähykkeellä sijaitsevilla Saksalla, Alankomailla ja Tanskalla. Emme me voi kilpailla tuulivoiman tuotannossa samalla tavalla näiden maiden kanssa. Myös ydinvoiman karsastaminen on osoittautunut huonoksi ajatukseksi niin meillä kuin Euroopassakin.

Suomella olisi kuitenkin omat luonnonvaransa metsissä ja soissa. Suomi on epäonnistunut kansainvälisessä politiikassa tukemalla EU:n päästökauppajärjestelmää ja muita päätöksiä, jotka tekevät hitaasti uusiutuvasta energiastamme kalliimpia.

Hyvänä esimerkkinä toimii turvetuotannon alasajo. Suomen maapinta-alasta turvemaa on kolmasosa eli noin yhdeksän miljoonaa hehtaaria. Turpeen käyttö Suomessa on aina alittanut selvästi soihin sitoutuvan hiilen määrän. Kyse on siis nettohiilinelusta. Kuitenkin noin 10—12 sentin paksuisessa turvekerroksessa on hiiltä yhtä paljon kuin täysikasvuisen metsän puustossa.

Luonnonvarakeskuksen mukaan maailman pohjoisten soiden osuus maapallon maapinta-alasta on vain kolme prosenttia, mutta niihin on varastoituneena kolmasosa kaikesta maaperän hiilestä, ja se vastaa noin puolta ilmakehässä olevasta hiilestä. Jos luonnonsuot laskettaisiin EU:ssa hiilinieluiksi, kuittaisi se Suomessa liikenteestä syntyvät päästöt. Miksi laskentatavat ja määritelmät ovat aina epäedullisia Suomelle, vaikka meillä on ympäristöasiat pääosin kunnossa?

Yleistä ajatusmaailmaa kuvaa hyvin Ylen aamu-tv:ssä esiintynyt Greenpeacen Suomen maajohtaja, joka kertoi Nord Stream -vuodon vastaavan Suomen vuosittaisia kasvihuonepäästöjä. Samaan hengenvetoon hän kertoi, että globaalissa mittakaavassa vuodolla ei ole mitään merkitystä. Silti Suomessa kiristetään vyötä ja varaudutaan talven sähkökatkoihin.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Jos Suomi jalostaisi ja jatkokehittäisi suomalaista energiaa hyödyntävää teknologiaa, niin kuka tietää, minkälaisia vihreitä innovaatioita meillä jo olisi. Nyt kovasti mainostetut ilmastotyöpaikat odottavat vieläkin tekijäänsä ja puusta ja turpeesta on tulossa kirosoja.

Romutuspalkkio turvetuotantokoneille oli samalla oman huoltovarmuuden romuttamista. Turvetuottajille olisi pitänyt päinvastoin maksaa siitä, että eivät romuta koneitaan vaan pitävät ne pahan päivän varalle. Tuota pahaa päivää ei nimittäin kauaa tarvinnut odottaa. Silti Suomessa on mietitty jopa romutuspalkkioita takoilta, kiukailta ja muille tulisijoille, aivan kuin viimesijainenkin huoltovarmuus haluttaisiin ehdoin tahdoin hävittää.

Arvoisa puhemies! Meillä on 600 megawatin tehoreservi, jonka kustannukset ovat kantaverkkoasiakkaille runsaat kolme ja puoli miljoonaa euroa kuukaudessa. Vuonna 2007 perustettua tehoreserviä on käytetty tähän mennessä kerran, vuonna 2010 kolmen tunnin ajan. Tällä hetkellä siis maksamme siitä, että energialaitoksia ei osallistu energiatuotantoon. Mikä järki on maksaa käyttämättömästä sähkötuotantokapasiteetista, kun ne voisivat tälläkin hetkellä vuolla kultaa kansantaloudellemme? Lain mukaan tehoreserviä ei kuitenkaan saa käyttää hintapiikkien tasoittamiseen, mikä on aivan järjetöntä ja vaatisi mielestäni välittömän lakimuutoksen.

Suomen päättäjien ensisijainen tehtävä on varmistaa se, että edullista sähköä, lämpöä ja polttoainetta riittää ensi talvenakin. Ilmastopäästöissä tulisi sen sijaan keskittyä siihen, missä päästöt [Puhemies koputtaa] ovat suurimpia. Nyt viimeistään on aika perussuomalaisten peräänkuuluttamalle sinivalkoiselle siirtymälle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

18.02 **Olli Immonen ps:** Arvoisa puhemies! Elämme Suomessa kriisien keskellä, ja kansalaisten arki on kurjistunut. Kansa odottaa, että hallitus tuo mahdollisimman nopeasti vaikuttavia toimia ahdingon helpottamiseksi korkean inflaation ja kallistuneen energian hinnan kurimuksessa. Kansalaisten tulot menevät tällä hetkellä suurelta osin perustarpeisiin, kuten sähköön, lämpöön, ruokaan ja liikkumiseen. Kansalaisten ostovoima myös on heikentynyt merkittävästi.

Energiakriisi on seurausta vastuuttomien poliitikkojen vastuuttomista päätöksistä, joiden seurauksena Eurooppa on tullut riippuvaiseksi energian tuonnista Venäjältä. Lisäksi ydinvoimaa on ajettu alas, ja liian kunnianhimoiset ilmastotavoitteet vaikeuttavat tilannetta entisestään. Nyt esimerkiksi tästä suuresta energiariippuvuudesta joudutaan maksamaan erittäin kova hinta. Kukaan poliitikko ei tule näistä virheistä tietenkään koskaan vastuuta kantamaan, mutta on täysin selvää, että historia tulee heidän nimensä muistamaan.

Arvoisa puhemies! Energiakriisi ei voinut tulla nykyhallitukselle yllätyksenä, sillä Venäjälle kaasu on ollut kiristämisen väline jo vuoden 2008 Georgian sodasta lähtien. Perussuomalaiset ovat jo pitkään varoittaneet Venäjä-riippuvuudesta ja korostaneet omavaraisuuden ja huoltovarmuuden tärkeyttä. Vanhojen puolueiden olisi tullut kuunnella näitä ajatuksia. Energiakriisi tulee valitettavasti pitkittymään, koska uusien voimalaitosten, siirtolinjojen ja nestekaasuterminaalien toteuttamiset ovat hitaita prosesseja. Hallituksen onkin nyt viimein keskityttävä kotitalouksia tukeviin toimenpiteisiin sekä sähkön tarjonnan lisäämiseen. Tarpeettomasti ylläpidettävää korkeaa hintatasoa on pyrittävä korjaamaan nopealla aikataululla. Turve on saatava takaisin osaksi suomalaista energiapalettia. Sitä tarvitaan huoltovarmuuden ylläpitämiseksi. Sen alasajo oli hallitukselta käsittämätön virhe. Käsittä-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

mätöntä on myös se, että romutuspalkkioita maksettiin turvekoneista vielä Venäjän hyökkäyksen alettua.

Arvoisa puhemies! Päästökaupan todelliset ilmastovaikutukset ovat minimaaliset. Päästökaupan seurauksena teollisuustyöpaikat ja -päästöt vain siirtyvät maihin, joissa päästöistä ei kanneta huolta minkään vertaa. Päästökauppa onkin keskeytettävä pikaisesti. Jopa Keski-Euroopan maista löytyy kannatusta keskeyttämiselle. On vastuutonta, että sen sijaan EU-komissiossa ja Suomen hallituksessa tälle täysin järkiperaiselle ehdotukselle ei löydy kannatusta.

Arvoisa puhemies! Suomelle haitallisen ääri vihreän sähläämisen on loputtava. Suomen ilmastotavoitteita on siirrettävä vuodesta 2035 EU:n tavoitevuoteen 2050, ja EU:n 55-ilmastopaketin esitykset on hyllytettävä. Hallitus ei saa itsepintaisesti pitää kiinni epärealistisista Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä. Edullisempi energian hinta ja huoltovarmuus ajavat tärkeydessään näiden tavoitteiden edelle. Hallituksen on huolehdittava jatkossa riittävästä säätövoiman määrästä ja korjattava vihreän siirtymänsä virhettä muun muassa niin, että tuulivoimalle asetetaan säätövoimavelvoite. Lisäksi Suomeen tarvitaan lisää ydinvoimaa. Hallituksen on helpotettava ja tuettava vakaan sähköntuotannon tuotantomuotoa. Ydinvoimaloiden lisärakentaminen on mahdollistettava muuttamalla lainsäädäntöä erityisesti pienydinvoimaloiden osalta. Kaasun hintakatto on harkittava, ja kansalliseen sähkömarkkinalakiin on kirjattava kohtuullisuusvaatimus. Tuotantoa on lisättävä ja laajennettava ilmastotavoitteiden kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on nyt aika ryhdistäytyä ja ryhtyä ajamaan sekä kansallisesti että EU-pöydissä suomalaisten etua. Suomea ei saa laittaa maksamaan muiden maiden energiapolittisista virheistä. Verotusoikeus ja verotulot kuuluvat kansallisiin käsiin. EU:n perussopimukset ja eduskunnan viralliset kannanotot antavat tukea sille, ettei yhteisvastuita ja tulonsiirtoja edistetä. Tästä on pidettävä kiinni tämänkin kriisin keskellä. Oma kansa ensin -ajattelu — se on nimenomaan sitä kaikkein vastuullisinta politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niikko, poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.07 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on tässä ainoassa käsittelyssä täällä salissa välikysymys energiamarkkinoiden toiminnasta, sähkön hinnasta ja hallituksen Fortum-politiikasta. Mukana tässä ovat oppositiopuolueista perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja Liike Nyt. Sen sijaan suurta oppositiopuoluetta, kokoomusta, ei asia näytä kiinnostavan tarpeeksi. Välikysymystä on sanottu julkisuudessa opposition järeimmäksi aseeksi. Tämä työkalu on kirjattu jopa Suomen perustuslakiin asti. Olemme vakavien asioiden äärellä.

Arvoisa puhemies! Kysyimme välikysymyksessä muun muassa seuraavaa: onko hallitus valmis uudelleenarvioimaan Suomen hiilineutraalisuustavoitetta, tavoitteen saavuttamiseksi tehtyjä toimenpiteitä, niiden vaikutusta huoltovarmuuteen esimerkiksi turpeen nopeatuotannon alasajon osalta, ja onko tavoite realistinen? Suomi pitää tiukemmasta hiilineutraalisuustavoitteesta kiinni kuin Euroopan unioni.

Hallitus on romuttanut kotimaisen turvetuotannon — tästä haluan erityismaininnan antaa keskustapuolueelle, joka on hallituksessa mukana. Toisin kuin hallitus, perussuomalaiset ajaa turvetuotannon jatkamista. Turve on oleellinen osa sinivalkoisen siirtymän ener-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

giapolitiikkaa. Turve on ainoa kotimainen, huoltovarma, säävarma ja helposti varastoitava energiamuoto, jota kannattaa polttaa muun muassa puun yhteydessä. Huoltovarmuus ei ole pelkästään taloudellinen kysymys, vaan se antaa myös neuvotteluvaltteja kansainvälisillä neuvotteluareenoilla ja turvaa itsenäisyyttämme.

Me perussuomalaiset olemme varoittaneet huoltovarmuuden kannalta merkittävän turvealan alasajon vaaroista jo kauan. Kuitenkin esimerkiksi turvetuotantokoneiden romutus-palkkiota maksettiin jopa Venäjän hyökkäyksen jo alettua. Turvetuotantokoneiden romutustukea varten oli varattu talousarvioon yhteensä yli 29 miljoonaa euroa, ja se olisi varmasti kannattanut käyttää turvetuotantokoneiden varastointiin ja säilyttämiseen pahan päivän varalle. Romutushakemuksia saapui helmi—maaliskuussa 2022 käsittelyyn yhteensä 390 kappaletta. Tukeen varattu määräraha kulutettiin loppuun, ja haku päättyi maaliskuun lopulla. Näin kauan päällekkäin sota naapurissa ja meillä romutetaan koneita. Huomautin jo tuolloin, että lähialueidemme turvallisuustilanteen vuoksi huoltovarmuuskysymykset ovat entistä ajankohtaisempia. Vaadin toimenpideoitteessa turvetuotantokoneiden romuttamisen lopettamista kansamme huoltovarmuuden varmistamiseksi ja turpeen arvon tunnustamista huoltovarmuuspolttoaineena. Turvavarastot tulisikin mielestäni hankkia yksityisiltä turpeentuottajilta valtion takaamina.

Turvetuotanto ei kuitenkaan ole vain energiakysymys. Kuiviketurve on osa Suomen ruokaturvallisuutta: turve imee hyvin kosteutta eivätkä siinä viihdy bakteerit, koska se on hapanta, joten eläimet pysyvät terveinä ja antibioottien käyttö vähenee. Asiasta kantautuu päättäjien korviin kuitenkin huonoja uutisia: Turvetuottajat eri puolilla Suomea kertovat, että kuiviketurpeesta tulee pulaa talvella koko Suomessa. Vanhoja varastoja ei ole, ja viime kesänä ei turvetta noussut riittävästi märän kesän, tuotantoalueiden vähenemisen ja hallituksen tekemien päätösten vuoksi.

Arvoisa puhemies! Helsinki käyttää lämmitykseen seitsemän terawattituntia kaukolämpöä. Huoltovarmuuskeskuksen polttoturpeen turvavarastot ovat noin 1,7 terawattituntia. Te varmaan ymmärrätte, minkälainen epäsuhta on näissä hallituksen kehumissa polttoturpeen turvavarastoissa ja mitä se tarve todellisuudessa on. Perätykseni tänä päivänä, milloin Turve uusiutuvaksi -kansalaisaloite on käsittelyssä, vastasi ministeri, ettei sitä päättä hallitus vaan eduskunta. No, nyt tuntuu, etteivät hallituspuolueet halua tätä asiaa käsitellä.

Tähän loppuun haluan lainata tasavallan presidentti Sauli Niinistöä. [Puhemies koputtaa] Hän totesi elokuussa 2022 haastattelussaan Maaseudun Tulevaisuudelle: ”Nälkä saatataa ajaa ilmastonmuutoksen ohi. Pitää myös kysyä, miten on kylmän kanssa. [Puhemies: Kiitoksia!] Ehkä sekin ajaa?” Näitä presidentin viisaita sanoja kehottaisin jokaista miettimään ajatuksen kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

18.13 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Salissa käytiin juuri debatti perussuomalaisten välikysymyksestä energiamarkkinoiden toiminnasta, sähkön hinnasta ja hallituksen Fortum-politiikasta. Ainakin se tuli selväksi, että hallitus ei missään tilanteessa — siis ei missään tilanteessa — tule perääntymään hiilineutraalisuustavoitteestaan, siis tapahtui mitä tapahtui. Perussuomalaiset ovat ehdottaneet useita toimia, joilla hintaa saataisiin alas, mutta mikään niistä ei kelpaa hallitukselle — markkinat hoitaa.

Olisin kysynyt, onko hallitus teettänyt vaikutusarvion siitä, mitä tapahtuu meidän maataloudelle, yrityksille ja vientiteollisuudelle, kun sähkön hintaa ei saada alas. [Ari Kopo-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

nen: Ei kukaan ministereistä vastaa!] Tuulivoima ei pelasta meitä vaan ainoastaan pahentaa tilannetta. Ruotsi ja Norja voittavat meidät 100—0, sillä siellä sähkön hinta on koko ajan halvempaa kuin Suomessa. Entä kun kansalaisilla ei ole varaa maksaa sähkölaskujaan ensi talvena? Tuleeko suurtyöttömyys ja uusi muuttoliike maalta kaupungin betoniloukkuihin ja henkilökohtaisia konkursseja, uusi 90-luvun lama? Aivan käsittämätöntä touhua. Ja ei, en ole nähnyt yhtäkään vaikutusarviota.

Arvoisa puhemies! Suomessa on vain yksi sähkön hinta-alue. Ruotsissa ja Norjassa valtion alue on jaettu useampaan sähkömarkkinoiden hinta-alueeseen: Ruotsissa neljään, Norjassa viiteen. Sähköstä maksetaan maan eri osissa erilaista hintaa, ja tyypillisesti Ruotsin ja Norjan pohjoisosissa sijaitsevilla hinta-alueilla hinta on paljon edullisempi kuin etelässä — näin, koska sähköenergiaa tuotetaan enemmän pohjoisilla kuin eteläisillä hinta-alueilla erityisesti suhteessa sähköenergian kulutukseen. Tässä haluan huomauttaa, että Suomen Lapissa tuotetaan jo tällä hetkellä enemmän sähköä kuin mitä kulutetaan, Outokummun tehtaasta huolimatta.

Valtion sisäiset sähkön hinta-alueet mahdollistaisivat myös sen, että Suomen niissä osissa, missä voimalaitosten ja sähköntuotannon tuottamat haitat ovat suurimmat, myös sähkön kuluttajahinta olisi edullisempi. Niillä alueilla, missä joet on padottu ja rakennettu sähkön tuotantoon ja voimalaitoksilla estetty lohen ja muiden jalokalojen nousu jokiin, ja samoin niillä alueilla, missä sähkön tuulivoimatuotannon maisemahaitat ovat kaikkein suurimmat ja valtakunnallisesti arvokkaita kulttuuri- ja maisema-alueita on menetetty tuulivoimateollisuudelle, sähköenergian alemman tukkuhinnan myötä sähkö olisi mahdollista myydä kuluttajille edullisemmin. Jos hinta-alueita olisi useampi kuin yksi, tällainen järjestely koettaisiin oikeudenmukaisena. Silloin saataisiin myös teollisuusinvestointeja pohjoiseen. Näinhän ruotsalaiset tekevät koko ajan.

Arvoisa puhemies! Tein ministerille kirjallisen kysymyksen muutama viikko sitten. Kysyin, minkä vuoksi Suomessa on vain yksi sähkön hinta-alue. Kysyin, aikooko hallitus Suomen pohjoisosiin painottuvan sähköntuotannon voimakkaan lisärakentamisen yhteydessä ottaa käyttöön sähkömarkkinoiden tukkuhinta-alueet ja miten hallitus aikoo ottaa huomioon ja varmistaa sen, että alueilla, missä voimalaitosrakentamisen ja sähköntuotannon ympäristölleen aiheuttamat haitat ovat suurimmat, myös sähkön kuluttajahinta olisi edullisempi. Ministeri Lintilä vastasi, että koska sähkön siirtoyhteydet Suomessa ovat hyvät, ei synny pullonkauloja ja sen vuoksi ei hinta-alueita tarvita, ja ehdotti, että kunnat voisivat tuulivoimaloiden kiinteistöveroilla kompensoida asukkaidensa korkeita sähkölaskuja. Pidän vastausta ylimielisenä.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan tuulivoimateollisuuden raiskatessa pohjoisen metsiä Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid on laskenut, että se joutuu investoimaan siirtoverkkoon kolme miljardia euroa seuraavan kymmenen vuoden aikana, jotta sähkönsiirto pohjoisesta etelään onnistuu täysimääräisesti. On selvää, että tällaiset kantaverkkoinvestoinnit tulevat nostamaan sähkön siirtohintaa kuluttajille entisestään, eli summa summarum: sähkön hinnan jyrkät heilahtelut tulevat jatkumaan tuulivoiman lisärakentamisen vuoksi, ja samoin siirtohintaa tulee nousemaan kantaverkkoon tehtävien investointien vuoksi. Onko tässä tuulivoiman maniaassa enää mitään järkeä? Missä ovat hiilineutraalisuustavoitteiden vaikutusarviot Suomen taloudelle ja kansalaisille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

18.18 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tilanne niin maailmalla kuin Suomessa on hälyttävä monilla eri mittareilla mitattuna. Korona-aika painoi taloutta jo aiemmin ja söi monen suomalaisen säästöt. Sitten iski Venäjän hyökkäyssota, jonka myötä energianhinta on kivunnut pilviin, eikä loppua näy. Samanaikaisesti myös ruuan, polttoaineiden, rakennustarvikkeiden ja monien muiden arjen sujumisen kannalta välttämättömien hyödykkeiden hinta on noussut niin, että lompakossa tuntuu. Hallitus on kyllä ollut jo pitkään kartalla kansalaisten ahdingosta. Siitä huolimatta se on uppiniskaisesti ajanut EU-tasoa tiukempiin ympäristötavoitteisiin pyrkimistä vaikka väkisin, teollisuuden edustajia kuuntelematta ja taloutta polkemalla.

Perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti jo pidemmän aikaa vastustaneet ylikunnianhimoista ympäristöpolitiikkaa, joka vie monelta suomalaiselta leivän pöydästä ja nakertaa myös verokertymää. Nyt sitten, kun tilanne energiamarkkinoilla on räjähtänyt täysin käsiin, ei hallitus ole vielä valmis joustamaan tuumaakaan taloutta romuttavista ympäristötavoitteistaan. Aivan kuin hallitus ehdoin tahdoin haluaisi ajaa tavalliset suomalaiset ahdinkoon kallistuvan energian ja muiden elinkustannusten takia. Eikä siinä ole vielä kaikki. Tämä punavihreä politiikka kurittaa myös yrityksiä. Tehtaiden oville lyödään lappua ja kuljetusalan yrittäjien tulevaisuus on epävarma, kun kustannukset nousevat nousemistaan. Tässä vain muutama esimerkki. Isossa kuvassa tilanteen ristiriitaisuutta lisää se, että talouden rattaisiin isketään vaikeina aikoina kapuloita ja samanaikaisesti kasvatetaan valtion velanottoa ennennäkemättömään tahtiin.

Uniper-soppa on puolestaan pöyristyttävä esimerkki siitä, kuinka välinpitämättömästi hallitus pitää Suomen ja suomalaisten puolia. Koko tilanne on alkujaan seurausta vanhojen puolueiden onnettomasta omistajaohjauksesta. Neuvotteluprosessiin liittyy paljon kysymysmerkkejä. Suomalaiset ansaitsevat tietää tarkasti, miten heidän verorahoillaan pelataan. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Suomen valtion edunvalvonta ei mennyt ihan putkeen, ja pääministerilläkin taisi olla muita kiireitä. Nyt torjuntavoittona mainostettu lopputulos Uniper-neuvotteluista oli mahalasku. Hallitus, nyt kansa tarvitsee vastauksia.

Tämä perussuomalaisten välikysymys on enemmän kuin paikallaan, koska näyttää siltä, että hallitus on laiminlyönyt suomalaisten edun ajamisen vaikeiden aikojen keskellä, ja toiminta tulee kustantamaan miljarditolkulla veronmaksajien rahaa. Vanhojen puolueiden vastuunkanto huonoista päätöksistä on ollut kovin hataraa. Saako valtion omistamia yrityksiä johtaa katastrofista toiseen ilman vastuuta? Pelin henki on ollut kuitata muhkeita palkkioita ja bonuksia ilman todellista vastuuta päätösten seurauksista. Valtionyhtiöiden toimintaa tulisi valvoa huolella omistajan toimesta — sitä sanotaan omistajaohjaukseksi — ja viime kädessä omistaja sanelee, mitä yrityksissä tehdään. Tässä ei auta enää pakoilla vastuuta. Vastuullinen omistajaohjaus kestäisi arvostelua, nykymeininki ei sitä kestä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisia on syytetty Suomi ensin -ajattelusta. Nyt suomalaisia uhkaavat kylmenevät tuvat ja ulosotto. Tämä on realismia. Herätys, hallitus! Eikö nyt tulisi asettaa suomalaisten etu kaiken edelle? Eikö se ole teidän työnne perimmäinen tarkoitus? Nyt on kriisi ja hätätila päällä, mutta hallitus pitää silti itsepintaisesti kiinni ympäristötavoitteistaan. Ettekö, hallitus, ymmärrä kansalaisten huolta tämän tilanteen keskellä? Suomen on valmistauduttava tulevaan talveen ja saatava jokainen energiantuotantolaitos käyntiin, myllyt pyörimään ja turvetta ylös. Energiantuotannon omavaraisuutta on nostettava ja huoltovarmuutta kohennettava kaikin keinoin.

En saanut päivällä puheenvuoroa debatissa, mutta nämä kysymykset olisin esittänyt hallitukselle: Mitä tulette tekemään, koska nykytoimet eivät riitä? Miten turvataan suomalais-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

ten arki? Tarvitaan suoria energiatukia. Miksei hyödynnetä kaikkia kotimaisia energian tuotantomahdollisuuksia? Nyt on saatava jokainen pömpeli käyntiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

18.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kuten tänään olemme kuulleet, niin perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti varoittaneet Venäjä-riippuvuudesta ja korostaneet huoltovarmuuden ja omavaraisuuden tärkeyttä niin kansalaisten kuin kotimaisten yritystenkin näkökulmasta.

Meillä on jäänyt täysin käymättä keskustelu päätöspäätösten käytön rajaamisesta: turvataanko esimerkiksi kotitalouksien ja kaupan sähkön saatavuus ennemmin kuin sähköä runsaasti käyttävän mutta Suomen kansantaloudelle erittäin tärkeän teollisuuden. Olisi myös hyvä kuulla, että onhan nyt kaikki tehoreservin varavoimat valjastettu käyttöön tulevalle talvelle, oli polttoaine mikä tahansa.

Tämän päivän keskustelussa vasemmistoliitosta syytettiin, että välikysymys on täynnä virheitä. Kun tätä kysyttiin, että mitä virheitä siellä sitten on, niin käytävälle lähdettiin vihellemään, eli tällekin väitteelle ei löytynyt minkäänlaista perää.

Vihreät pitivät yhtenä ratkaisuna tähän sähkökriisiin sitä, että sähköautot valjastetaan sähkövarastoiksi. Tälle ehdotukselle ei ole minkäänlaista pohjaa vielä moneen vuoteen täällä Suomessa. Olisi mielenkiintoista kuulla, montako tällaista sähköautoa on tällä hetkellä Suomessa, mistä saa virtaa sekä sisään että ulos. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

18.25 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Suomessa tullaan maksamaan ensi talvena kovaa hintaa Keski-Euroopan energiavirheistä ja hallituksen kädettömyydestä hoitaa Uniper-neuvotteluita tai koko energiakriisiä ja huoltovarmuuttamme ylipäänsä. Väistämättä tulee mieleen, ovatko ministerimme olleet tehtäviensä tasalla. Mielestämme eivät ole, eikä hallituksen tulisi nauttia eduskunnan luottamusta. Hallituksen kyvyttömyys huolehtia Suomen energiahuoltovarmuudesta ja sähkön hinnan kohtuullistamisesta saattaa suomalaiset ongelmiin, vaikka talvi on vasta edessä.

Palataanpa hetkeksi hallitusohjelmaan. Istuvan hallituksen hallitusohjelma on nimittäin rakennettu unelmahötön päälle, siis sellaiseen maailmaan, jossa suhtaudutaan asioihin aivan liian sinisilmäisesti. No, maailma on nyt näyttänyt arvaamattomuutensa, ja silloin eivät unelmahötön päälle rakennetut pilvilinnat kestä. Silti näitä hallitusohjelman toimenpiteitä, kuten turpeen alasajoa, on ajettu kuin käärmettä pyssyyn viherideologian nimissä.

Nyt olemme energiakriisissä, josta muuten me perussuomalaiset varoittelimme edellisessä välikysymyksessä jo helmikuun alussa. Tuo välikysymys tehtiin siis ennen kuin Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Kriisin juurisyyt ovat paljon laajemmalla kuin sodassa, ja toivon todella, että hallitus osaa myöntää myös oman osuutensa tämän sopan keittäjänä. Pitää muistaa, että Suomi on kohdannut erilaisia kriisejä ennenkin eivätkä kriisit ole Suomen historiaa tuntien tavattomia. Tällaisina aikoina suomalaiset ansaitisivat sellaiset ministerit, jotka ajaisivat aina ja kaikkialla Suomen ja suomalaisten etuja sekä osoittaisivat johtajuutta muutoinkin kuin maailmalle poseeratessaan.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Ministeri Lintilä totesi syysistuntokauden ensimmäisellä kyselytunnilla, että tehokkaita keinoja sähkön hinnannousun ratkaisemiseksi ovat sähkön ja maakaasun hinnan yhteyden katkaiseminen sekä sähkön hintakatto. Hän oli tuolloin matkaamassa EU-kokoukseen neuvottelemaan. Sähköä ja maakaasua ei tietenkään sovittu EU-kokouksessa erotettavaksi toisistaan, koska se iskisi kovaa esimerkiksi Saksaan, joka on tehnyt erittäin lyhytnäköistä energiapolitiikkaa tukeutumalla venäläiseen maakaasuun. Suomi on lähes omavarainen sähköntuottaja, mutta hinnan määrittelee pörssisähkö, jonka hintaa pitää ylhäällä nimenomaan maakaasu. Haluaisin kyllä kuulla, milloin Suomi käyttää kaikki ne kuuluisat EU-aikana kertyneet luottamuspääomat ja pelimerkit siellä EU-pöydissä. Milloin on se hetki, arvoisa hallitus, kun sanomme suoraan, että tällainen pelleily suomalaisten kustannuksella ei yksinkertaisesti käy?

Arvoisa puhemies! Energian hintojen nousu oli nähtävillä jo ainakin vuoden alussa, ellei viime syksynä. Nyt on lokakuu, kylmä talvi on edessä, ja hallitus etsii paniikinomaisesti ratkaisuja asiaan, joka on ollut käsillä jo vuoden päivät. Hallituksen politiikka näyttää tässäkin asiassa olevan vain reagoimista vallitsevaan tilanteeseen eikä tilanteita ennakoiden, kuten soisi olevan. Milloin levitellään käsiä, koska Ukrainassa on sota, milloin mennään EU:n selän taakse. Johtajuus puuttuu, suomalaisten edun ajaminen puuttuu. Ministeriössä olisi lopetettava toissijaisten asioiden näpertely ja keskityttävä olennaiseen. Hallituksen tehtävä on ratkaista ongelmia ja vastata ennakoivasti kriiseihin suomalaisten pärjämisen tähden.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

18.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän päivän käsittelyssä oleva Fortumin tilannetta koskeva välikysymys antaa kyllä aiheita keskusteluun siitä, mitä oikeastaan Fortumissa tapahtui. Pidän sitä hyvin kummallisena, jopa moitittavana, että jos 20 miljardin vahinko on jo syntynyt ja Venäjällä olevien Fortumin sijoitusten takia on todennäköisesti tulossa vielä viiden ja puolen miljardin vahinko, niin tästä ei eduskunta saisi selvitystä, miksi näin kävi. Sanoin tuossa vastauspuheenvuorossani aikaisemmin päivällä, että suomalaisten veronmaksajien asiaa pitää tämän talon ajaa. Ei voi olla niin, että kymmenien miljardien vahinkoja tehdään ja eivät edes kyseisen yhtiön toimijat ota henkilökoh- taista vastuuta tekemisistään. Onhan se aivan käsittämätön juttu. Pienemmistäkin virheistä on yhtiön toimivaa johtoa pantu vastuuseen, mutta ei näköjään silloin, kun veronmaksajien rahat ovat kyseessä. [Toimi Kankaanniemi: Entäs hallitus?] — Hallitus keskenään mietti- köön sitä, mutta minä otan tässä vain suomalaisen veronmaksajan näkökulman, ja yksi suo- malainen veronmaksaja olen minäkin.

Omavaraisuus sähkössä on Suomen kannalta äärimmäisen tärkeä asia, mutta sitähan meillä ei nyt ole. Meillä on atomivoimaa, ydinvoimaa, käytössä sen reilu 4 000 megaa, 4 300—4 400 megaa, silloin kun kaikki myllyt käyvät täysillä. Vesivoimaa saisimme lisää noin 500 megawattia, jos rakentaisimme Kollajan ja Vuotoksen altaat, mutta — yllätys yl- lätys — silloin kun ne piti tehdä, vihreät vastustivat tätä ja Helsingin Sanomista ja Yleis- radion lähetyksistä sai nähdä mitä uskomattomimpia selityksiä, niin että tuntui, että Vuo- toksen ja Kollajan altaiden alle jää ainakin Rovaniemen kokoinen kaupunki, vaikka oikeas- ti esimerkiksi Vuotoksen altaalla ei ollut enää mitään asutusta ollenkaan. Se säätövoima olisi tarvittu kipeästi nyt näiden tuulimyllyjen vastineeksi, koska tuulimyllyillä saatava energia, sähkövirta, tarvitsee välttämättä säätövoiman. Tuulimyllyillä tehty sähkö ilman

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

säättövoimaa ei käytännössä merkitse mitään. Tuulimyllyt tuottavat sähköä juuri silloin, kun sitä ei tarvita. Kesällä tulee paljon sähköä, jonkun verran syksyllä, niin kuin nyt tällä hetkellä tulee, mutta valitettavasti talvella, jolloin sitä kipeimmin tarvitaan, se on lähes plus miinus nolla. Samoin on aurinkoenergia, aurinkokennot eivät silloin tuota mitään.

Se, mikä tuottaa hyvin lämpöä ja juuri oikealla hetkellä, on CHP-sähkö, yhdistetty kaukolämmön ja sähkön tuotanto. Kovina talvipäivinä, kun on pakkasta yli 20 astetta, CHP-voimalat tuottavat sähköverkkoon, valtakunnan verkkoon, reilusti yli 3 000 megan teholla sähköä. Ja se tarvitsee sen turpeen, ilman turvetta tämä ei onnistu. [Perussuomalaisten ryhmästä: Näin on!] Ja toinen juttu, joka siihen sisältyy vielä, on se, että CHP-voimaloiden hyötysuhde on yli 90 prosenttia. Eliikkä meidän pitää puu ja turve yhdistää, jolloin saamme tuon 3 200, jopa 3 400 megaa tehoa sieltä ulos, [Mauri Peltokangas: Viisasta puhetta!] 90 prosentin hyötysuhteella täysin puhtaasti.

Jos tämän maan hallitus haluaa oikeasti palvella suomalaisia, niin meidän hallituksen on tehtävä heti päätös, että turvetta käytetään maksimaaliset määrät tästä eteenpäin sinne asti, kunnes keksitään se viisastenkivi, jolla tämä turve korvataan — odotetaan sinne asti — koska nyt niitä alueita pitää kunnostaa. Moni turveurakoitsija pistää pillit pussiin, kun ei ole mitään varmaa tietoa. Ei kukaan jaksa investoida satojatuhausia euroja tyhjän päälle odottaen, että jos joskus sattuisi kauppaa syntymään. Päätös on tehtävä nyt ihan lähiviikkoina. Muuten ne työt, mitkä suolla pitää välttämättä ennen talvea tehdä, jäävät tekemättä.

Tätäkin vihreät ovat vastustaneet, tätä turvetta. Nyt on esitetty tilalle, että vetytaloudella se korvataan. Vety on muuten hyvä systeemi, mutta siihen tarvitaan valtavasti sähköä ennen kuin sitä voi tehdä. Tai sitten on esitetty geotermistä lämpöä. Tuohon Otaniemen kylkeen, siihen lähelle, porattiin muutamia reikiä kuuteen kilometriin. Mitä tuli? Kolme kappaletta tavattoman syviä porakaivoja, joista ei ole mitään hyötyä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!]

Sitten päästökaupasta, arvoisa puhemies, lopuksi vielä: Tänä päivänä oli tuo ilmastopoliittikan neuvottelukunnan kokous. Olen siinä edustajana, ja ihmettelen edelleen, että siellä meitä suomalaisia huiputetaan ihan tosissaan. Minua loukkaa tavattomasti se, että eduskuntaan tulee muun muassa Ilmastopaneelin puheenjohtaja Markku Ollikainen sanomaan sen 15 miljoonaa tonnia, turhia päästöjä, joista me maksamme veroa. Se on väärin. Kuinka joku voi tulla Suomen eduskuntaan sanomaan väärillä perusteilla ja niin, että suomalainen veronmaksaja maksaa siitä noin miljoona euroa nykyisillä päästökaupan hinnoilla turhaan veroa? Me tarvitsemme tähän oikaisun ihan välittömästi. Ei eduskuntaan voi tulla tällaisia satusetiä, jotka kertovat meille vääriä tietoja, ja me joudumme sitten budjetin kautta ne panemaan maksatukseen meidän veronmaksajille. Arvoisa puhemies, minä vaadin, että tällaiset väärät puheet oikaistaan. Ei Suomen eduskuntaan, ainakaan [Puhemies koputtaa] hallituksen isoon kokoushuoneeseen, voi tulla tällaisia höpöhöpötietoja kukaan kertomaan. Pidän sitä hyvin suurena loukkauksena eduskunnan arvovallalle. [Mauri Peltokangas: Isänmaallista ja vastuullista puhetta! — Toimi Kankaanniemi: Asiapuhetta! — Petri Huru: Olisipa hallituksessa enemmän tuollaista ajattelua!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

18.34 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Fortumin Uniper-kaupat päätyivät myös talousvaliokunnan pöydälle useamman kerran, ja myöskin kesällä kuulimme asiasta,

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

kun tilanne oli akuutisti päällä. Kysehän ei ollut siitä, että omistajaohjaus olisi aikoinaan epäonnistuneesti ohjannut näitä kauppvoja, vaan siitä, että mitä ilmeisimmin omistajaohjausta ei ollut. Edellisen hallituksen aikana tehdyt kaupat oli näiden lehtitietojen mukaan tehty niin, että ministeri kuuli niistä muutamaa minuuttia aikaisemmin, ja tämä tietysti on nyt ihan oikeutetusti tuonut esiin niitä kysymyksiä, että miten meidän valtion omistajaohjauspolitiikka toimii. Tällä hallituskaudella ministeri Tuppurainen on tehnyt tiettyjä toimia, joilla on vahvistettu valtion omistajaohjausta näissä keskeisissä yhtiöissä, mutta kyllä tässä varmasti on vielä tekemistä.

Lähtökohtaisesti kai on niin, että jos omistaa, niin sitten pitäisi jotenkin ohjatakin, mutta voidaan tietysti kysyä, mitä kaikkea valtion kannattaa omistaa ja miten ne strategiset intressit kehittyvät ajan myötä ja toimivatko meidän omistajaohjaus ja meidän omistukset myös riittävästi ajassa, koska eihän ole niin, että nämä strategiset intressit olisivat ajan yli samat, vaan ne jatkuvasti muuttuvat.

Voidaan kysyä, onko järkevämpää monessa tilanteessa itse asiassa toteuttaa hajautetumpaa omistajuutta, jossa myöskin tämä riski jakaantuu, ja myöskin hajautetumpaa omistajuutta suhteessa eri toimialoihin. Jos ajatellaan esimerkiksi valtion sijoituksia Tesin kautta tai Business Finlandin avustuksia tai Finnveran lainojentakasta, niin kaikki tämä toiminta — myöskin Ilmastorahasto, joka on tällä kaudella perustettu — ohjaa siihen, että valtio hajauttaa riskiä. Valtiolla on joku päämäärä tai joitakin päämääriä, ja sitten tämän koko portfolion avulla hajautetaan riskiä ja yritetään ohjata tiettyyn suuntaan myöskin sitten osittain liiketoimintaa. Mutta kaikki munat eivät ole samassa korissa, ja se toki poistaa tiettyjä riskejä valtio-omistajuudesta.

Totta kai on niin, että silloin, kun on selkeästi tunnistettu strateginen intressi jossain yhtiössä — oli kyse sitten vaikka liikenteestä tai energiasta — niin on perusteltua, että valtiolla on se omistajuus, ja selkeä omistajuus. Totta kai sitä voidaan ohjata myös lainsäädännön avulla — esimerkiksi nyt on keskusteltu vesien käytöstä ja miten sitä tulisi ohjata. Ei tietenkään ole järkevää, että sellaisten ikään kuin strategisen intressin monopolialojen annetaan ajautua yksityisille. Siinä on usein taas paljon enemmän niitä riskejä.

Mutta on sanomattakin selvää, että kyllä tämän omistajaohjauksen pitäisi paremmin tunnistaa myös ne geopolitiikkaan liittyvät riskit, joita selvästi ei ole siellä yrityksessä silloin aikoinaan tunnistettu, kun on lähdetty investoimaan venäläiseen fossiilienergiaan. Ja on varmasti niin, että jos siellä omistajaohjauksessa ei ole tiedetty, tai siellä yrityksessä, että tällaisia riskejä venäläiseen fossiilienergiaan liittyy, niin varmasti ei ole riittävästi osaamista, esimerkiksi Venäjä-tuntemusta, esimerkiksi kansainvälisen politiikan osaamista myöskään, jos ei ole seurattu, mihin suuntaan tämän yhteiskunnan kehitys on menossa. Ei kyse ole pelkästään teknologiaan liittyvistä päätöksistä näin isoissa investoinneissa, kuten nyt tiedämme.

Sitten totta kai on tärkeätä, että valtion omistajaohjaus ohjaa myös vastuullisuuteen ja ottaa tosissaan ilmastokriisin ja luontokadon ja vie ne tavoitteet kaikkiin niihin päätöksiin, ja tätä tulee entisestään vahvistaa.

Ja mitä tulee sähkönhintoihin, niin nyt varmasti niin työ- ja elinkeinoministeriön kuin omistajaohjauksen on syytä pohtia niitä keinoja, joita tarvitaan tämän nykyisen tilanteen korjaamiseen, entistä enemmän. Eihän voi olla niin, [Puhemies koputtaa] että jatketaan vain kuluttajien tukemista niin kauan kuin sähkönhinnat nousevat kohtuuttomasti. Kyllä täytyy korjata myös sitä järjestelmää.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

18.40 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Energiamarkkinoiden ongelmien taustalla on kolme perustavanlaatuaista ongelmaa, joilla ei ole yhtään mitään tekemistä Venäjän laittoman hyökkäyssodan kanssa. Venäjä ainoastaan käyttää hyväksi virheitä, joita Suomessa sekä muualla Euroopassa on energiapolitiikassa tehty. Tätä hallitus ei kuitenkaan halua tunnustaa.

Ensimmäinen virhe on se, ettei Suomen tavoitteena ole ollut omavaraisuus sähköntuotannon suhteen vaan Suomessa on vuosia laskettu sen varaan, että kulutushuippujen aikana oman tuotannon puutteita voidaan paikata ostamalla sähköä ulkomailta. Tämä on ollut lyhytnäköinen päätös jo siksi, että taustalla on ollut oletus siitä, että joku muu tuottaa sähköä aina yli oman tarpeensa ja on valmis myymään sitä Suomeen edulliseen hintaan. Huoltovarmuus on unohdettu, ja seuraukset nähdään nyt käytännössä. Seuraavan hallitusohjelman tavoitteena tulisi olla sähköntuotannon omavaraisuus ympäri vuoden.

Arvoisa herra puhemies! Toinen virhe on se, että turhan suuri osa Suomen sähköntuotannosta on poliittisten päätösten seurauksena sattumasähkön varassa, kun tuulivoimaa on suosittu kaikkien muiden tuotantomuotojen kustannuksella. Vaikka tuulivoiman toteutunut maksimituotanto kuluneen vuoden aikana on ollut reilut 3 000 megawattia tunnissa, keskiarvo ollut vajaat 1 200 megawattia ja minimituotanto on vain neljä megawattia — siis neljä eli alle tuhannesosa tuulivoiman laskennallisesta kokonaiskapasiteetista. On selvää, ettei tällaisen tuotannon varaan laskeminen ole kestävä ratkaisu, etenkin kun säätövoimavelvoitetta ei ole säädetty tuulivoimayhtiöille itselleen. Suomen energiapolitiikka on mahdollistanut ilmeisen tarkoituksellisesti sen, että tuulivoimayhtiöt ovat voineet poimia rusinat pullasta mutta muiden ongelmaksi on jäänyt huolehtia sähköntuotannosta silloin, kun ei tuule. Ratkaisuna seuraavaan hallitusohjelmaan tulisi ottaa joko tuulivoimayhtiöitä koskeva säätövoimavelvoite tai vaihtoehtoisesti tuulivoimayhtiöiden voittoihin kohdistuva windfall-vero, jolla säätövoiman tuotanto rahoitetaan.

Arvoisa herra puhemies! Kolmas perustavanlaatuinen virhe on yhteiseurooppalainen sähkömarkkina, joka heikentää kunkin jäsenmaan vastuuta huolehtia oman maansa sähköntuotannon omavaraisuudesta. Tämän seurauksena hölmöt ja sinisilmäiset EU-jäsenvaltiot ovat ideologisista syistä sulkeneet ydinvoimaloita, vaikka ydinvoima on päästötön ja vakaa sähköntuotantomuoto. Oikea ratkaisu jo ilmastotavoitteiden näkökulmasta olisi ollut säilyttää ydinvoimalat ja rakentaa lisää ydinvoimaa, jotta eniten saastuttavat hiilivoimalat olisi voitu sulkea. Nyt kuitenkin hiilivoimaloita käytetään täydellä teholla, kun halpaan venäläiseen tuontikaasuun ei voi enää turvata. Jos joku on pelannut Putinin pussiin, niin ne vihervasemmistolaiset tahot, jotka ovat vaatineet ydinvoimaloiden sulkemista ja tehneet EU:sta riippuvaisen Venäjän tuontienergiasta.

Hallitus, huolimatta näistä julkisen vallan tekemistä virheistä, joista korkea sähkön hinta johtuu, te olette jättämässä suuren osan suomalaisista yrityksistä ja maataloista oman onnensa nojaan järjettömäksi kohonneiden energian hintojen kanssa. Monenko yrityksen pitää mennä konkurssiin, kun te haluatte säilyttää päästökaupan hinnalla millä hyvänsä?

Arvoisa herra puhemies! Hyvin nopeita ratkaisuja energiakriisiin ei ole. Windfall-verolla voidaan korjata keinokehoista, kriisitilanteisiin sopimatonta markkinamekanismia, jossa kaikilla sähköntuottajilla maksetaan kalleimman tuotantomuodon tuotantokustannus. Hallituksen olisi muiden Euroopan maiden tavoin luotava mekanismi, jolla sähköstä riippuvaisille kuluttajille ja yrityksille korvataan kohtuuttomaksi noussut sähkön hinta tilan-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

teessa, jossa suurimman osan sähkön eri tuotantomuodoista kohdalla tuotantokustannus on säilynyt ennallaan. Yhtäkään voimalaitosta, jonka kohdalla tuotantokustannus on pienempi kuin kalleimman tuotantomuodon tuotantokustannus, ei saa sulkea ennen kuin kriisi on ohi. Jos jokin voimayhtiö näin aikoo tehdä, voimalaitos tulisi huoltovarmuuden nimissä pakkolunastaa.

Tärkeintä kuitenkin olisi varmistaa, että Suomen sähköntuotantoa koskeva lainsäädäntö ei aseta esteitä uusille tuotantomuodoille. Tällä hetkellä voimassa oleva ydinenergialaki on vuodelta 87, siis 35 vuotta vanha. Laki lähtee siitä taustaoletuksesta, että kaikessa ydinvoimassa on kyse suurista, Loviisan ja Olkiluodon kokoisista voimalaitoksista.

Arvoisa herra puhemies! Tulevaisuutta kuitenkin ovat pienet, modulaariset ydinvoimalat, joita tuotetaan sarjatuotantona merkittävästi suuria ydinvoimaloita pienemmin yksikkökustannuksin. Näillä ydinvoimaloilla voidaan tuottaa edullista ja vakaata ydinsähköä maamme tarpeisiin. Esteenä kuitenkin on ydinenergialaki, jonka lupabyrokratia on suunniteltu jättimäisille tuhansien megawattien tuotantolaitoksille. Nyt kaikkein pienimmänkin ydinvoimalan rakentamiseen tarvitaan valtioneuvoston lupa. Ydinenergialainsäädännön uudistustyöryhmä sai loppuraporttinsa valmiiksi jo elokuussa 2020, mutta hallituksen esitystä ydinenergialain uudistamiseksi ei ole näkynyt, vaikka aikaa on ollut yli kaksi vuotta.

Hyvä hallitus, kysynkin teiltä: oletteko te valmiita käynnistämään energialain uudistustyön jo tämän hallituskauden aikana, jotta Suomessa voidaan ottaa käyttöön sarjatuotantona valmistettavia pienydinvoimaloita heti, kun sellaisia tulee markkinoille? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

18.45 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä iltapäivällä esitettiin vähän epämääräisiä tietoja siitä, mikä oli perussuomalaisten asema vuonna 2017, kun Fortum teki Uniper-kaupat. Olin eduskuntaryhmän puheenjohtajana keväällä 2017, aina 13. päivään kesäkuuta saakka tuona kesänä, ja tuona aikana, kun olin ryhmän puheenjohtaja, ei ministeriryhmän eikä eduskuntaryhmän kokouksissa eikä muissa palaverissa puhuttu sanallakaan Fortumin Uniper-kaupoista. Perussuomalaiset joutuivat ulos hallituksesta 13. kesäkuuta 2017. Fortum teki Uniper-kaupat, tai ilmoitti niistä, 20. syyskuuta samana vuonna, eli yli kolme kuukautta myöhemmin. Perussuomalaiset olivat tuolloin oppositiossa. Sitä en tiedä, käsiteltiinkö tuolloin syksyllä 17 esimerkiksi talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa Fortumin kauppa-, hankinta-asiaa. Asian merkitykseen ja laatuun nähden katson, että se olisi pitänyt talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa käsitellä. Kaudeltani, kun olin talouspoliittisen ministerivaliokunnan jäsen, totean, että silloin käsiteltiin valtaosan paljon pienempiäkin asioita tuossa ministerivaliokunnassa. Tämä jää nyt avoimeksi, tapahtuiko näin, mutta se ei jää avoimeksi, että perussuomalaiset olivat silloin oppositiossa ja täysin ulkona vastuusta siitä, että Fortum teki tällaiset Uniper-kaupat. Tämä asia tulkoon nyt selvästi sanotuksi.

Arvoisa puhemies! Syksyn aikana ihmisiltä on tullut valtavasti palautetta tästä hurjan korkeasta sähkön hinnasta. Kolme viikkoa sitten tein hallitukselle kirjallisen kysymyksen KK 471/2022, jossa kysyin näin: ”Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy sähkölämmitteisten asuntojen omistajien ja asukkaiden tukemiseksi niin, että suuri määrä kotitalouksia ei ajaudu ylipääsemättömiin vaikeuksiin, maksukyvyttömyyteen ja ulosottoon?” Sain tänään

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

tähän sähköpostissa ministeri Saarikon vastauksen. Valitettavasti joudun toteamaan, että ministeri Saarikon vastaus oli yhtä tyhjä kuin hallituksen vastaus tähän todella polttavan tärkeään välikysmykseen tänään. Olen pettynyt ministerin vastaukseen. Vastauksessa kyllä puhutaan varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta, yksityisen hoidon tuen hoitolisän korottamisesta, työttömyysturvan lapsikorotuksesta, opintorahasta, lääkekatosta, ulosoton suojaosasta ja yli 60-vuotiaiden työtulovähennyksestä ja sitten luetellaan toimenpiteitä, joita hallitus mahdollisesti tulee tekemään eli valmistelee tai ehdottaa, ja niissä on sitten sellaisia tekijöitä, jotka eivät millään tavalla auta niitä kotitalouksia, joilla on sähkölämmiteinen omakotitalo tai asunto ja joiden sähkösopimus on päättymässä tai päättynyt ja sähkön hinta on hirvittävän kova. Eilen kuulin Puuppolasta — sieltä kuuluisan hienon rallimiehen kotikylältä — että siellä eräs keskituloinen perheenisä totesi, että ei ole mitään mahdollisuuksia selvitä tulevan talven sähkölaskuista niillä hinnoilla, mitkä nyt ovat olleet liikkeellä, ja meidän hallitus ei lupaa näille yhtään mitään, ei myöskään pienyrittäjille eikä edes maataloudelle, vaikka keskusta on hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Jo tämä yksistään riittää siihen, että hallitus ei nauti, sen ei pitäisi nauttia, eduskunnan luottamusta. Kun otetaan sitten nämä muut tekijät, että on 5—20 miljardia hassattu rahoja, suomalaisten verorahoja [Puhemies koputtaa] Eurooppaan, niin siinä on toinen perusta, [Puhemies: Kiitoksia!] jolla on syytä todeta, että hallitus ei nauti luottamusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

18.50 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kuten usein tässä keskustelussa on jo todettu, Venäjän aiheuttama sota Ukrainassa on johtanut Euroopassa fossiilisten polttoaineiden hinnan rajuun nousuun ja myöskin saatavuuden merkittävään heikentymiseen. Ja on täysin totta, että omavaraisuudesta ei kaikkialla Euroopassa ole riittävästi tai, voisi sanoa, juuri ollenkaan huolehdittu. Ajat ovat myös meillä Suomessa vaikeat, kuten todettu. Moni kansalainen pohtii, miten selviää sähkölaskuista ja myös muutoinkin, kun esimerkiksi ruoan hinnat ovat kovassa nousussa. Nyt tarvitaan joustavuutta, jota erityisesti korona-aikana myöskin osoitettiin, kun niin me Suomessa kuin EU-tasolla pystyimme merkittäviin joustoihin ja uudistuksiin, joilla vastattiin uudenlaiseen tilanteeseen. Sitä tarvitaan myöskin nyt. Tarvitaan päätöksiä, jotka helpottavat kansalaisten ahdinkoa ja myöskin yritysten ja maatalouden tilannetta tässä hankalassa ajassa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen puhui hyvin turpeen merkityksestä. On hienoa, että nyt turve on tunnustettu päätösten tasolla, niin että se on tärkeä huoltovarmuuspolttoaine, mutta turpeelle pitäisi myös luoda pitemmät näkymät, jotta turveyrittäjät jatkavat työtään. Kuten tiedämme, turve on hitaasti uusiutuva, kotimainen, hyvin varma polttoaine, ja sen käytölle olisi tärkeää tosiaan luoda pitemmän ajan vahvat näkymät.

Meillä Suomessa on paljon hyvääkin. Meillä esimerkiksi on pystytty vastaamaan tähän omavaraisuushaasteeseen. Suomessa on kehitetty energiaomavaraisuutta ja myöskin fossiilisesta energiasta on pystytty luopumaan verrattain hyvin. Olemme lähes puolittaneet fossiilisen energian osuuden vuoden 2003 tasosta. Vuosi 2020 oli ensimmäinen vuosi, kun uusiutuvan energian osuus ylitti fossiilisen, ja tämä muun muassa merkitsee sitä, että meillä Suomessa on varsin hyvä tilanne moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna tässä energian saatavuudessa.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Keskustan johdolla, voi sanoa, on Suomessa huolehdittu huolto- ja toimitusvarmuudesta lisäämällä kotimaista tuotantoa. Tämä on ollut oikeaa politiikkaa. Sille on toisinaan naureskeltukin, mutta nyt tämä naureskelu on vähentynyt, kun on huomattu, että sillä on iso merkitys meidän suomalaisten pärjäämiselle. Tällainen iso energiamurros, joka meillä on menossa, vaatii vahvaa aluepolitiikkaa, sitä, että eri alueiden vahvuudet otetaan käyttöön ja että energiaa tuotetaan läheltä ja että se on hajautettua tuotantoa. Tämän jatkaminen ja vahvistaminen on keskustan linja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa, edustaja Kopra poissa, edustaja Kaunisto poissa, edustaja Kinnunen, Mikko poissa, edustaja Marttinen poissa, edustaja Lohi poissa, edustaja Kiuru, Pauli poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kun päivällä ryhmäpuheen pitämisestä huolimatta en saanut vastauspuheenvuoroa, niin kommentoin nyt sitten muutamille perussuomalaisille ja satunnaisille muillekin edustajille sekä pöytäkirjalle erilaisia asioita.

Ensimmäisenä siitä, kun SDP:n ryhmäpuheen pitäjä, edustaja Matias Mäkynen, joka sai kaksi puheenvuoroa, sanoi, että perussuomalaisten strategialla jouduttaisiin suohon, niin siinä mielessä kyllä ehkä jouduttaisiin suohon, että suosta saa turvetta ja perussuomalaiset ovat turvetta puolustaneet käytännössä ainoana puolueena tässä salissa — keskustapuolue on enemmänkin puolustanut teoriassa ja ajatuksena ja ollut kuitenkin mukana hallituksessa, joka on sitä turvetuotantoa ajanut alaspäin.

Sen lisäksi toteaisin ministeri Lintilälle, joka ei tätä ole kuuntelemassa, että hänen 200 miljoonaansa, jonka hän sanoi kotitalouksien avuksi menevän tähän energiakriisiin ja josta sanoi, että se ei ole näpertelyä, kyllä se 200 miljoonaa on tässä tilanteessa aivan täydellistä näpertelyä kotitalouksien tukemiseen. Se on aivan pieni murto-osa siitä rahasta, mikä on tuhlatu europaketteihin, mikä on tuhlatu Fortumin pääomittamiseen, joka nyt menetetään saksalaisille, ja se on näpertelyä.

Mutta sen sanoisin työnjohdollisena ohjauksena ministeri Tuppuraiselle, että miljardit eivät ole yrityselämässä mitään operatiivisia päätöksiä. Ministerit täällä monesti vetoavat, että yritysjohto teki operatiiviset päätökset, mutta ei, hyvät ihmiset, miljardit eurot eivät ole operatiivisia päätöksiä, ne ovat tuhansien hyväpalkkaisten ihmisten koko elämän työ, se mahtuu miljardeihin. Siinä puhutaan niin valtavista summista, että suurin osa täällä salissa olevistakaan ei tajua, millaisista summista siinä puhutaan, ja ministeri sanoo aivan vakavalla naamalla täällä, että se on operatiivinen päätös. Se ei ole operatiivinen päätös. Se vaatii omistajan hyväksynnän. Jos omistaja on sen asian hyväksynyt, omistaja on siitä vastuussa. Jos omistaja ei ole sitä hyväksynyt, jossain muualla tämä yritysjohto istuisi vankilassa tällaisten päätösten tekemisestä ilman omistajan hyväksyntää. Ja kääntäen: pitäisikö omistajankin istua vankilassa tällaisten päätösten hyväksymisestä? Se on erittäin hyvä kysymys.

Yritin kuunnella täällä keskustelua, hallituspuolueiden ryhmäpuheenvuoroja, ministerien puheenvuoroja, ja yksi asia sieltä jäi oleellisesti puuttumaan, nimittäin ymmärrys siitä, missä tilanteessa ihmiset ovat näiden energialaskujensa kanssa, pienikin toivo siitä, että ne energialaskut saisi maksettua käytännössä, moninkertaistuvat energialaskut ensi talven aikana. Ennenkään ei ole jäänyt rahaa säästöön, nyt se energialasku moninkertaistuu — millä eletään, millä maksetaan energia?

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Tämä ongelma koskee myös muita kuin sähkönkäyttäjiä. Olen saanut paljon palautetta siitä, miksi puhutte vain sähköstä, kun ihmiset lämmittävät myös öljyllä, ihmiset lämmittävät myös maakaasulla, ja kun erityisesti maakaasun hinta on noussut aivan räjähdysmäisesti tämän kriisin myötä, niin missä on tuki näille ihmisille. Sitä olisin halunnut kysyä myös hallitukselta. Siihen ei käy vastaukseksi se, että saa tukea fossiilisista polttoaineista luopumiseen, öljylämmityksestä siirtymiseen johonkin muuhun, koska sitä jotain muuta, mihin siirtyä, ei välttämättä edes ole. Useilla alueilla pohjavesimääräykset ovat niin tiukoja, että vaikka haluaisi ja olisi rahaa porata lämpöpumppukaivo, maalämpökaivo, siihen ei saa lupaa, koska se muka pilaa pohjaveden. Tässäkin asiassa ympäristömääräykset tekevät Suomessa elämisestä mahdotonta. Vaikka olisi kuinka hyvä tahto niitä ympäristöasioita edistää omassa asumisessaan ja lämmittämisessään, niin ei saa lupaa siihen. Tämä on aivan käsittämätöntä.

Sitten toisena mielenkiintoisena asiana tämä maakaasu, jota Euroopan ekofanaatikot viherpesivät vaihtoehdoksi fossiilisille polttoaineille, vaikka maakaasukin on fossiilinen polttoaine, potkii nyt kovasti takaisin tuossa Itämerellä. Nord Stream vuoti mediatietojen mukaan metaania niin paljon jossain yksittäisessä hetkessä, yksittäisessä päivässä tai vastaavassa ajassa, että se vastaa Suomen kasvihuonepäästöjä vuodelta. Ja nyt sitten tutkijat ja ympäristöjärjestöt ovat kilpaa todenneet, että tämä on varsin merkityksetöntä maailman kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjen kannalta — siis se, mitä Suomi tuottaa vuodessa. No, siitä olen aivan samaa mieltä, se on aika merkityksetöntä, ja meidän pitäisikin kääntää ilmastopolitiikkaamme siihen suuntaan, että ottaisimme vähän suhteellisuudentajua tähän asiaan.

Loppuun totean, että tänään mediatietojen, Helsingin Sanomien haastattelun, mukaan entinen Pääesikunnan apulaistiedustelupäällikkö Martti J. Kari sanoi, että poliitikkojen puheet Nord Streamista eivät ole uskottavia. No, eiväthän ne olekaan uskottavia. Kyllähän johtavilla poliitikoilla, aikanaan Eero Heinäluomalla, Paavo Lipposella, Matti Vanhasella, vastaavilla henkilöillä, oli aivan varmasti käytössään tiedustelutieto siitä, mitä Venäjä tekee ja mitä Venäjä pyrkii saavuttamaan ja tekemään, että nämä kaasuyhtiöt ovat Venäjän hallinnon omistamia, niiden käsikassaroita. Siitä huolimatta ne päätökset tehtiin ja puhuttiin julkisuuteen pötyä, että näissä ei ole mitään turvallisuuspoliittista ulottuvuutta. [Puhemies koputtaa] Aivan selvä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalli poissa. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

18.59 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiriihessä päättämä sähköpaketti vastaa osaltaan sähkön hinnan nousuun ja auttaa kotitalouksia vaikeassa tilanteessa. Arvonlisäveron alennus, määräaikainen sähkövähennys kotitalousvähennyksen yhteyteen talvikuukausina, pienituloisten sähkötuki ja asumistuen lämmityskulujen korotus ovat kaikki sellaisia toimia, jotka helpottavat kotitalouksien energiamenojen kasvavaa taakkaa. Hallitus tietysti jakaa opposition huolen energian hintojen noususta ja tekee asian edellyttämät toimenpiteet. Myös maatalouteen ja muuhun yritystoimintaan tarvitaan uusia toimia.

Arvoisa puhemies! Olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että Venäjän hyökkäyssodan ja sitä seuranneiden pakotteiden johdosta nousseet energian hinnat ovat kansantaloudellemme vakava paikka. Perussuomalaiset ja muut välikysymyksen allekirjoittajat ovat täysin ai-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

heellisesti huolissaan. On kuitenkin syytä tunnustaa se tosiasia, että nopeita ja samalla realistisia ratkaisuja kriisiin ei ole. Suomi ei onnekseen ole venäläisestä kaasusta ja öljystä yhtä riippuvainen kuin monet Keski- ja Etelä-Euroopan maat. Pidemmällä tähtäyksellä venäläinen energia saadaan täysimääräisesti korvatuksi, mutta lyhyellä aikavälillä energiatuotteiden hinnannousu on väistämätöntä, kuten on nähty.

Arvoisa puhemies! Nyt on helppo sanoa, että Fortum teki ison virheen ostaessaan Uniperin. On myös ollut suuri virhe laskea venäläisen energian varaan. Mikään ei ole niin helppoa kuin jälkiviisuus. ”Se on se imelin viisauven laji”, kuten Havukka-ahon ajatteli luonnehti. Yrityskauppa ei ollut strategian mukainen, ja siten se olisi pitänyt jo alun perinkin kyseenalaistaa. Miksi yrityksellä on strategia, jos sitä ei noudateta? On rehellistä todeta, että Fortumin johdon kuuluisi kantaa vastuu virheistään. Samoin on rehellistä todeta, että valtion omistajaohjauspolitiikkaa tulisi kiristää. On kuitenkin väärin sysätä vastuuta Fortumista pelkästään tämän hallituksen kannettavaksi.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset toteavat välikysymyksessään, että keinoja puuttua energiaongelmiin kyllä löytyy. Heille ratkaisu löytyy tietysti ilmastopolitiikan romuttamisesta, vaikka se ei tilannetta oikeasti olennaisesti muuttaisi. Kovin ohueksi perussuomalaisten kritiikki jää ratkaisuehdotusten osalta. Olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että tässä ollaan vakavassa paikassa ja että uusia ratkaisuja tulee koko ajan hakea. Keskinäisen riitelyn ja politiikanteon sijaan olisi järkevää yhdessä kehittää toimivia ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

19.03 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Kuluttajahinnat kallistuivat euroalueella syyskuussa 10 prosenttia ja Suomessa 8,4 prosenttia Eurostatin ennakkotietojen mukaan. Hintojen yleiseen nousuun vaikuttaa vahvimmin energian kallistuminen, joka euroalueella oli syyskuussa 40,8 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan aikaan nähden.

Energian hinnannousun taustalla Euroopassa ovat Yhdysvaltojen ja EU:n pakotteet, Venäjän vastapakotteet mutta myös pakotteista riippumattomat poliittiset päätökset. Sekin on hyvä muistaa, että pakotepolitiikka ja energian hinnannousu alkoivat jo paljon ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan.

Hintojen nousun taustalla vaikuttaa myös se, että Saksa ja muut keskeiset EU-maat ovat kevästä saakka täyttäneet energiavarastojaan ja haalineet markkinoilta kaiken mahdollisen. Energiakauppa Venäjältä Eurooppaan onkin käynyt vilkkaana. CREAn lukujen mukaan fossiilienergian vienti Venäjältä oli Ukrainan sodan ensimmäisen puolen vuoden aikana arvoltaan 158 miljardia euroa, siitä EU:n osuus 85 miljardia. Lokakuun alussa EU-maat olivat ostaneet venäläistä fossiilienergiaa sodan alusta laskien jo 100 miljardilla eurolla.

Energialähteiden kauppa on myös käytännössä siirtynyt kulkemaan kolmansien maiden kautta, esimerkkinä venäläisen raakaöljyn vienti Intiaan, mikä on kasvanut merkittävästi lopputuotteiden päätyessä edelleen EU-markkinoille. Kuljetusreittien pidentyminen tietenkin nostaa sekin energian hintaa osaltaan.

Euroopassa ollaan nyt palaamassa venäläistä putkikaasua huomattavasti kalliimpiin ja huomattavasti ilmastohaitallisempiin fossiilisiin energialähteisiin: Yhdysvalloista laivattavaan liuskekaasuun, öljyyn, kivihiileen, ruskohiileen, palavaan kiveen. Suomessa turve tekee paluuta energiakäyttöön, puuta hakataan ja poltetaan energiaksi yhä enemmän.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Maakaasu on näitä mainittuja fossiilisia polttoaineita huomattavasti vähemmän ilmasto-haitallinen. Sen piti olla siirtymäkauden edullinen polttoaine matkalla uusiutuviin perustuvaan energiatalouteen. Melko selvää kuitenkin nyt on, että toiveikkaista puheista huolimatta ilmastotavoitteissa otetaan tulevana vuosina rajusti takapakkia vihreän siirtymän sijasta.

Puhemies! Venäjältä tuotujen energialähteiden väheneminen ei yksin selitä esimerkiksi sähkön kuluttajahintojen räjähdysmäistä nousua. Itse asiassa Saksa on täyttänyt kaasuvaramonsa asettamaansa tavoitetta nopeammin, ja sen varastot ovat nyt lokakuun alussa jo yli 90-prosenttisesti täynnä. Kaasua Saksalla riittää pitkälle ensi vuoteen.

Energiaa Euroopassa siis on. Kaasu- ja sähkömarkkinoilla ennustetaan kuitenkin jo ensi vuoden hintoja, ja se näkyy johdannaispekulaation kiihtymisenä ja sitä myöten moninkertaistuvina sähkön kuluttajahintoina. Energiakriisissä nyt paljastunut Euroopan energialähtejärjestelmän perusongelma on kaasun ja sähkön pörssi- ja johdannaiskaupan irtautuminen reaalitaloudesta. 2000-luvun alussa perustetun sähköpörssin myötä on tehty mahdolliseksi sähkön hinnalla keinottelemisen. Pörssikauppaa tekevät sähkön tuottajien ja ostajien ohella myös finanssitoimijat. Seurauksena on kuluttajahintojen nousu moninkertaiseksi tuotantokustannuksiin nähden.

Sähkömarkkinoiden finansioituminen on iso ongelma, ja nyt pelätään ongelmien siirtävän kuormittamaan myös Euroopan pankkisektoria. Pöydällä voikin olla pian iso euroopalainen tukipaketti, ja kuinka ollakaan, taas kaikki näyttää tapahtuvan Saksan ympärillä.

Puhemies! Kun sähkön kuluttajahinta Suomessakin nyt moninkertaistuu ja lämmitys, liikkuminen ja ruoka kallistuvat, on selvää, etteivät valtiovalan toimet kansalaisten tukemiseksi riitä mihinkään. Kumpikin nyt esillä ollut sähkötukimuoto on voimassa vain tammihuhtikuussa. Sähkön kotitalousvähenys ja sähkötuki kohdistuvat lopulta vain osalle kansalaisia ja ovat täysin riittämättömiä. Verovähennys on jälkikäteen helpotus hyvätuoloisille, ja pienituloisten tueksi mainostetun suoran sähkötuen omavastuu on tolkkottomat 400 euroa kuukaudessa. Kenellä pienituloisella on varaa maksaa tällainen omavastuu? Suuri osa ihmisistä ei pääse minkään tuen piiriin, vaikka elinkustannukset voivat nousta sadoilla euroilla kuukaudessa. Suomalaisten reaaliensiot ovat viimeksi pudonneet yhtä rajusti 70-luvulla.

Kun tämä nykyinen kaaos on mitä ilmeisimmin saatu aikaan poliittisilla päätöksillä, se olisi myös lopetettava poliittisilla päätöksillä. [Puhemies koputtaa] Sähkömarkkinoilla tarvitaan valtiollista sääntelyä ja ohjausta. Yhtiöiden voittoja olisi leikattava ja kuluttajahintoja painettava sääntelyllä alemmaksi. [Puhemies huomauttaa ajasta]

Puhemies! Kansallisen sähkön hintakatto tarvitaan. EU:n yhteismarkkinan taakse ei pidä mennä piiloon. [Puhemies: Kiitoksia!] Lisäksi on vastattava muidenkin hyödykkeiden kuin energian hinnannousuun. Tarvitaan sosiaaliturvan ja eläkkeiden tasokorotukset. — Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

19.08 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapolitiikkaa kuvaa hyvin yksi sana: vastuuttomuus. Kaikki politiikka on takakenossa, ja asioita tehdään lyhytnäköisesti. Minkäänlaiseen ennakointiin hallitus ei näytä kykenevän, vaikka nytkin riskit ovat olleet tiedossa jo hyvissä ajoin ennen niiden realisoitumista. Vihreä siirtymä ja ilmastotoimet ovat hallitukselle paljon tärkeämpiä kuin suomalaisten hyvinvointi kriisin keskel-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

lä. Ilmastotoimet koskevat yhä suuremmissa määrin sellaisia asioita, kuten omakotitalojen lämmitysmuotoja sekä maatalouden ja liikenteen päästöjä, siis kaikkea sellaista, joka kuroittaa erityisesti maaseudulla, haja-asutusalueilla ja pienillä paikkakunnilla asuvaa väestöä. Tämä ei ole oikeudenmukaista eikä tasa-arvoista. Kaikesta tästä huolimatta jatkatte ihmisten kurjistamista surkealla ilmasto- ja energiapolitiikallanne. Missä on keskustapuolue? Ai niin, teidän pyritte olemaan pääkaupunkiseudun suurin puolue vuonna 2031. Ei teitä kiinnosta maaseudun asiat enää. Kohta teitä ei enää erota vasemmistopuolueista milään. Tässä kohtaa koen reiluksi sanoa, että tämä kritiikki ei kohdistu edustaja Hoskoseen, koska hän on keskustan edustaja, joka on ansiokkaasti ajanut energiahuoltotaloutemme asioita. Ilmastotoimien nimissä keskusta ajoi alas myös turvetuotannon, joka oli paitsi tärkeä työllistäjä myös energiaomavaraisuuden tärkeä elementti. En lakkaa ikinä ihmettelemästä, miten myös tämä tapahtui keskustan vahtivuorolla. Samoin tätä on tukemassa myös RKP, jota ei näytä kiinnostavan ydinkannatusalueensa Pohjanmaan elinkeinot ja elinvoimaisuus pätkän vertaa. Ette ole kiinnostuneita mistään muusta kuin kielipolitiikasta, muissa poliittisissa kysymyksissä hyppäätte vaikka kaivoon vihreiden perässä.

Arvoisa puhemies! Ihmiset ottavat minuun yhteyttä jatkuvasti kertoakseen, miten kovassa ahdingossa he ovat. Perheet joutuvat kärvistelemään kohonneiden kustannusten keskellä, ja hallitus jatkaa ylikunnianhimoisen hiilineutraalisuustavoitteensa tavoittelua hinnalla millä hyvänsä. Kylmä talvi on edessä, eikä energiakriisin loppua näy. Miten kansan käy? Suomi on kylmä maa, jossa on pitkät välimatkat, ja usein oma auto on täysin välttämätön kulkuväline. Kohtuuhintaiset polttoaineet ja lämmitysmuodot ovat suomalaisille välttämättömyys.

Hallitus ei voi tyylilleen uskollisesti paeta vastuutaan jonkun selän taakse jatkuvasti. Nyt ei auta selitykset EU:sta, Venäjästä tai mistään muustakaan ulkopuolisesta toimijasta. Teillä on salkut, ja teillä on vastuu. Te kaadatte yrityksiä, luotte työttömyyttä, ja sen takia rahaa menee jatkossakin. Niin sanottu ”vihreä siirtymä” on teidän käsialaanne, eikä siitä pääse yli eikä ympäri.

Miksi hallitus näyttää tekevän kaikkensa kotimaisen energian ja ruoantuotannon tuhoamiseksi? Ovatko samat ja suuremmatkin päästöt hyväksyttäviä, jos vain siirrämme ne maailman ääriin? Ikävä tuottaa pettymys, mutta ilmasto on globaali ilmiö, jota tällainen politiikka ei pelasta.

Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että se, mitä me emme voi itse tuottaa, täytyy aina kuljettaa meille jostakin. Pelkkä kuljetus aiheuttaa päästöjä, ja kaiken lisäksi halpatyömaissa ilmasto ei kiinnosta ketään ja työolotkin ovat ihan mitä sattuu. Suomalainen teollisuuden työpaikka on paitsi aito ilmastoteko myös ihmisoikeusteko. Tällainen kuitenkin vaatisi teiltä paljon parempaa energiapolitiikkaa, sillä muussa tapauksessa tuhoatte lopunkin suomalaisesta teollisuudesta ja savustatte tehtaat muualle.

Nopeuttakaa pienydinvoimaloihin liittyvän lainsäädännön valmistelua. Avatkaa uudelleen ne suljetut voimalat, joita on mahdollista vielä avata. Ottakaa turve takaisin käyttöön. Se turvetuotanto pitäisi mielestäni tuplata, se on meillä voimavara. Ottakaa se suureksi osaksi energiapalettiamme ja hyödyntäkää suomalaista metsäenergiaa myös. Ohjeet on nyt annettu, saa suorittaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Antikainen.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

19.13 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edellisessä puheessa toin ilmi, kuinka ja millä lailla SDP:n kaasuputkimiehet omalta osaltaan ovat vastuussa siitä, että Eurooppa on niin suuresti riippuvainen venäläisestä energiasta.

Mennäänkin sitten seuraavaksi Uniper-neuvotteluihin. Arvoisa herra puhemies, kun hallitusta kuunteli tänään, niin ei ole lainkaan yllätys, kuinka mönkään Uniper-neuvottelut menivät. 14.7.2022 Berliinissä pidettyyn Uniper-neuvotteluun osallistui Suomen puolelta ministeri Tuppurainen, jolla oli tukenaan valtiosihteeri, omistajaohjausyksikön virkamies, erityisavustaja ja suurlähettiläs. Saksalaisten joukkoa johti liittohallituksen pääneuvottelija, osastopäällikkö Philipp Steinberg, ja hänen neuvottelutiiminsä oli Ilta-Sanomien saaman muistion mukaan 17-henkinen. Mielenkiintoisesti myös Fortumin tytäryhtiön, Uniperin, toimitusjohtaja Klaus-Dieter Maubach oli lehtijutun perusteella neuvottelussa ilmeisesti saksalaisten puolella.

Jostain syystä suomalaisilla ei ollut mukanaan esimerkiksi ainuttakaan investointipankkiiria tai rahoitusalan juristia. Süddeutsche Zeitungin tietojen mukaan Tuppurainen myös saapui Berliiniin ilman virallista kutsua ja ilman esityslistaa neuvotteluissa käsiteltävistä asioista.

Samaisena viikonloppuna pääministeri Sanna Marin keskittyi Ruisrock-festareihin ja virka-asunnollaan pitämiinsä Kesärata 22 -bileisiin. Oliko siksi ainoa pääministerin panos asiaan pelkkä tekstiviesti? Siihen olisi mukava saada vastaus.

Onkin täysin selvää, että pääministeri ja omistajaohjausministeri mokasivat Uniper-neuvottelut karmivalla tavalla, ja nyt maksajaksi jälleen kerran joutuu suomalainen veronmaksaja. Aiheesta on vielä monia aukinaisia kysymyksiä, joita tulen esittelemään seuraavassa puheenvuorossani. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

19.16 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käytetty aika värikkäitä puheenvuoroja ja hallitusta osoitettu sormella ja pistetty hallituksen piikkiin lähes kaikki, mitä tässä energiapolitiikassa on tapahtunut. Näinhän ei tietysti ole. Erityisesti myös jälki-
viisautta tässä salissa on jälleen kerran ollut ihan riittävästi. [Jani Mäkelä: Hyvä, että edes sitä!]

Totta on, että Euroopan energiapolitiikassa ovat jotkut valtiot tehneet virheitä ja raken-
taneet yhden oksan varaan liikaa. Energiakriisin keskeisin syy on kumminkin Venäjän toi-
mista johtuva fossiilisten polttoaineiden voimakas hinnannousu globaaleilla markkinoilla,
joka nyt sitten ravistelee koko Eurooppaa, niin kuin myös Suomeakin.

Tärkein keino taata suomalaisten arkeen ja elinkeinoelämällemme tulevaisuudessa koh-
tuuhintainen energia on investoida päästöttömään energiaan ja investoida energiantuotan-
toon.

Hallituksen tavoitteeseen, energiaomavaraisuuteen 2025, uskon itse vahvasti. Meillä on
hyvät askelmerkit siihen. Tarvitaan rohkeita investointeja tuulivoimaan, ydinenergiakysy-
mys on nostettava esille, tarvitaan aurinkoenergiaa, tarvitaan vetytalouteen investointeja,
tarvitaan myös sitä turvetta tuonne huoltovarmuuteen vielä vuosiksi, vuosiksi eteenpäin.
Se vain totuus on, niin kuin edustaja Hoskonen monta kertaa sen on sanonut.

Tässä tilanteessa tarvitaan nopeita ja keski- ja pitkän välin toimenpiteitä, ja hallitus on-
kin reagoinut nopeilla toimenpiteillä niin alv:n laskemisen osalta kuin suoran sähkötuen ja
kotitalousvähennyksien kautta tapahtuvan tuen kautta. Tärkeää onkin nyt tukien kohden-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

tumisen seuraaminen ja tarkastelu, koska näissä työkaluissa aina on väliinputoajia. Näin oli koronankin aikaan, ja minusta siihen tulee erityisesti kiinnittää huomiota. Pk-yritykset ovat yksi hyvä esimerkki, mitkä todennäköisesti tulevat tässä jäämään väliin. [Toimi Kankaan-
niemi: Kyllä!]

Tässä tilanteessa tarvitaan myös sähköyhtiöitä talkoisiin, ja toivotaan, että hekin ottaisivat hatun kauniisti käteensä ja tekisivät, mitä tehtävissä on, esimerkiksi kuntien osinkojen osalta. Samalla tavalla tietysti kuluttajat joka tapauksessa joutuvat käyttötottumuksiaan sähkön osalta sitten talven aikaan seuraamaan, ja sekin on myös välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Suomelle on tärkeää olla osana ja mukana Eurooppa-tasolla tarkas-
telemassa kaikkia yhteiseurooppalaisia keinoja energian hintojen vakauttamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä sähköasiaa sen verran, että ainoa tapa päästä tästä kurimuksesta ulos on todellakin rakentaa Suomeen lisää sähköntuo-
tantokapasiteettia. Minun on mahdoton ymmärtää ja tuntuu todella pahalta tämä Suomen lähihistoria energiantuotannossa. Me olemme hukanneet valtavat määrät mahdollisuuksia. Otan sen vesivoiman ensimmäisenä. Miksi ei Kollajaa ja Vuotosta annettu rakentaa? Ym-
päristösyillä sitä yritettiin torjua, vaikka kysymys on jo valjastettujen vesistöjen hyväksi-
käytöstä, ja sieltä se noin 500 megaa, saattaa olla jopa enemmänkin, olisi tulossa säätövoi-
maa juuri silloin, kun sitä tarvitaan.

Samoin sitten meidän pitäisi olla ehdottomasti kotimaisen energian puolella tukemalla suomalaista teollisuutta, metsäteollisuutta ja kaikkea teollisuutta, joka tuottaa sivutuotte-
na sähköä. Meillä on paljon tätä CHP-sähköä, kuten tiedetään. Se yli 3 000 megaa on tal-
vella äärimmäisen tärkeä tälle kansakunnalle. Se on suorastaan elämänehto. Tiedän jo tällä
hetkellä, tänä päivänä minulle on kaksi yrittäjää soittanut, että he pistävät pillit pussiin tal-
veksi. Ei heillä ole varaa semmoista sähkölaskua maksaa. Toisessa firmassa kolmen kuu-
kauden tauko. Toinen menee nyt tauolle, työntekijät on lomautettu, en tiedä miten pitkäksi
aikaa. Yrittäjä vain soitti ja sanoi, että nyt näin on tilanne ja pisti pillit pussiin alkavan tal-
ven ajaksi. Siis me olemme erittäin, erittäin suurissa vaikeuksissa.

Minua tavattomasti harmittavat, arvoisa puhemies, tänä päivänä kuulemani ilmastopa-
neelin jutut tuolla hallituksen suuressa kokoushuoneessa tässä talossa. Ne ottivat sydämel-
le kyllä todella pahasti. Siellä vain nämä samaiset ilmastoseireenit huutavat sitä totuutta,
että pitää maksaa näitä maksuja ja miljardeja turhaan. Menisivät selvittämään, vaikka
Markku Ollikainen, sille nuorelle perheelle, jonka sähkölaskun maksaminen vie lapsilta
leivän suusta, tai sille eläkeläispariskunnalle, joka joutuu sen talonsa myymään, kun ei ole
varaa maksaa sitä ison talon sähkölaskua. Muuan eläkeläinen soitti minulle, että mitä hän
tekee, kun hänen eläkkeensä on 980 euroa kuukaudessa ja hän joutuu maksamaan sähkö-
laskua 890 euroa kuukaudessa. 90 euroa jää laskujeni mukaan sille kyseiselle henkilölle ra-
haa sen kuukauden menoihin. Ja täällä me kuuntelemme joidenkin seireenien puheita siitä,
miten ilmastopolitiikka pitää toteuttaa.

Tämä ilmastopolitiikka, arvoisa puhemies, on tänä päivänä valjennut minulle yhä syvä-
lisemmin. Talousvaliokunnassa käsiteltiin tätä ennallistamispakettia. Siksihän sitä ilmas-
topakettia ajetaan, että saadaan se 20–30 prosenttia Suomen metsistä suojeluun, mikä on
aivan itsemurhapolitiikkaa. Sillä tuhotaan Suomen metsäteollisuus tästä maasta kokonaan
pois. Ja metsäteollisuuden tuottama CHP-sähkö — sekin tuottaa valtavasti CHP-sähköä.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Toimiva sellutehdas on valtava sähköntuottaja. Pohjois-Karjalan mittapuussa se tarkoittaa, arvoisa puhemies, sitä, että Joensuussa oleva Savon Voiman voimala tuottaa hieman vähemmän sähköä sillä vastapaineella kuin se Uimaharjun sellutehtaan kattila siellä. Sekin tuottaa sekä kaukolämpöä, teollisuusprosessin lämpöä, että sähköä siitä samanlaisella CHP-kattilalla — samanlaisella, tosin isommalla.

Ja sitten vielä sekin selvisi tänä päivänä, että samainen porukka vaatii vielä nämä Natura-alueetkin, ne viisi miljoonaa hehtaaria, laitettaviksi suojeluun, ja sitten ne heikentämisiä alueet Natura-alueen ulkopuolelta. Siis onko todella niin tässä talossa, että me suojellemme tämän maan hengiltä? Ja nuo samaiset seireenit saavat edelleen jatkaa sitä tuhoisaa lauluaan tämän maan teollisuuden tuhoamiseksi ja energiantuotannon kallistamiseksi niin kaaliiksi, että vain yhteiskunnan varakkaimmilla ihmisillä on enää varaa käyttää sähkölaitteita. Kyllä on ottanut tänä päivänä edustaja Hoskosen luonnolle todella pahasti. Sanoin kyllä Markku Ollikaiselle tänään, että oikaistaa nämä väärät tiedot, se on teidän minimivelvollisuutenne. On loukkaavaa, että Suomen eduskuntaan tullaan puhumaan täysin totuudenvastaisia tietoja ihan kirkkain silmin, ja huomautettunakaan ei minkään näköistä reaktiota — ei minkään näköistä, ei minkään näköistä katumusta.

Arvoisa puhemies! Oli pakko sanoa tämä, että ensi yönä saa nukuttua vähän paremmin, koska ei tällaisten tietojen jälkeen Suomen kansan edustaja voi olla tunteeton ja seurata tätä sivusta tietoisena siitä, että minunkin lähipiirissäni on paljon eläkeläisiä ja lapsiperheitä, jotka todella ovat vaikeuksissa nimenomaan energialaskujen takia. Tämä on niin vakava asia, arvoisa puhemies, että jos Suomen eduskunta sulkee tältä silmät, niin mitä me täällä istumme sitten. Ihan hukkaan menee meidän aikakin.

Toivon, arvoisa puhemies, että tähän puututaan Suomen eduskunnassa ja nimenomaan vaikka puhemiesneuvostossa taikka missä tahansa, kunhan puututaan. Ei näin voi jatkua. Ja toivon, että tähän tällaisten väärrien tietojen levittämiseen tässä maassa puututaan. Ei valtion kokouksesta palkkaa nostava henkilö voi ihan mitä tahansa puhua. Kansanedustajalla on perustuslain 29 §:n mukaan ihan selvä velvoite puhua totta, [Puhemies koputtaa] niin että sen pitää koskea myös asiantuntijoita, jotka täällä puhuvat. Ei näin voi jatkua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

19.25 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Oli edustaja Hoskoselta äärettömän hyvä puhe siitä, miten se asia oikeasti menee: Täällä todellakin Suomen kansalaiset ja perheet rupeavat oikeasti olemaan hätää kärsimässä. Samaan aikaan täällä ei pakitella eikä tunnusteta sitä tosiasiaa, että ilmastonmuutos on kyllä mutta ne toimenpiteet — se, että me tapamme oman maamme — eivät ole kyllä sen arvoisia. Tilanne on se, että olen edustaja Hoskosen kanssa aivan samaa mieltä, että on käsittämätöntä, että tässä tilanteessa, missä ollaan, kaikki puhe näiltä tietyiltä — Hoskonen käytti sanaa ”seireenit” —, seireenien laulu, on ollut aivan samaa kaiken aikaa. On tullut väkisin mieleen: tarvitaanko tällä maapallolla ydinsota ennen kuin herätään, että joitain asioita on pakko siirtää ja funtsailla joskus myöhemmin? Niistäkin ainoista, mitä jossain polttoainelaskussa aiotaan nyt sekoitevelvoitteen takia vähän laskea, rangaistaan sitten takaisin muutaman vuoden sisällä oikein reilulla kädelä.

Otin toisen puheen itse asiassa sen takia, kun ensimmäisessä en kerennyt käsittelemään omistajaohjauksen retuperällä olemista. Tämä on täysin selvää. Olen henkilökohtaisesti omistajaohjausministeri Tuppuraisenkin kanssa jutellut meidän ihan niin sanotusti paikal-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

lisen, sataprosenttisesti omistamamme valtionyhtiön toiminnasta ja siitä, millä tavalla kyseisen yrityksen hallitus suhtautuu hallintoneuvostoon — suurin piirtein naureskelee päin naamaa ynnä muuta — ja kun kysyn omistajaohjausministeriltä, mitä ruvettaisiin teemmään, niin ei ole kiinnostusta tehdä asian eteen yhtään mitään. Olisi todella kiva ollut tänään kyllä kuulla ja katsoa ministeri Tuppuraisen naamaa, kun olisin kysynyt, voidaanko me asialle jotakin tehdä, voidaanko me lopettaa vaikka ne hallintoneuvostot ja tehdä joku muu järjestelmä, millä valtion ohjausta saataisiin sille tasolle, ettei joitain tärkeitä asioita — yrityksen myyntiä tai toimitusjohtajien potkuja — saa hallintoneuvoston puheenjohtaja tietää toimittajalta. Nämä kaikki tapaukset, mitä tässä nyt on ollut — fortumit ja kaikki muut — kertovat, että meidän omistajaohjaus on niin retuperällä kuin voi omistajaohjaus olla. Tässä ei ole enää suurin piirtein mitään muuta kuin että myytäisiin mukamas ne kaikki osakkeetkin jollekin sijoitusyhtiölle, mieluummin Caymansaarille, niin että ei jää verojakaan niistä.

Siis onhan näille asioille oikeasti pakko täällä tehdä jotain. Tässä on monen eri edustajan suulla puhuttu nimenomaan siitäkin, onko mitään järkeä, että valtion omistama yhtiö viedään pörssiin. Se olisi paljon parempi, kun palautettaisiin pörssistä ja tehtäisiin siitä oikeasti Suomea tukevaa [Puhemies koputtaa] toimintaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.28 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tuolla idässä tapahtui valtava romahdus vuonna 1991. Koko järjestelmä, sosialistinen järjestelmä, kaatui, ja monen, myös meillä Suomessa, oma arvo- ja ideologinen perusta samalla romahti, eli usko sosialismiin ja kommunismiin. Ne ihmiset, jotka kokivat sen henkilökohtaisesti, etsivät uutta ideologiaa itselleen, ja kun tarkkaan muistelen menneitä, niin joudun toteamaan, että tuohon aikaan heräsi tämä ilmastopolitiikka, ilmastokauhustelu, ilmastopelottelu. Vuonna 1992 eli siis varsin pian tuon idän romahduksen jälkeen Rio de Janeirossa pidettiin UNCED eli YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi, jossa olin Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtajana paikalla, ja siitä lähti tämä maailmanlaajuinen vyörytys ilmastopolitiikan viemiseksi, rakentamiseksi sellaiseksi, millä yritetään muuttaa ihmiskuntaa, orjuuttaa-kin samalla, voin näinkin voimakkaasti sanoa.

Suomi on kulkenut — silloin en sitä tajunnut — siinä varsin voimakkaasti jopa ihan etunenässä, kärjessä, vaikka Suomessa ympäristöasiat ovat paljon paremmin kuin kenties missään muualla maapallolla hoidettu jo silloin ja tänä päivänä. Silti Suomen hallitukset ja ennen kaikkea vasemmistovihreät hallitukset ovat antautuneet tälle uudelle ideologialle, ja se on nyt kirjattu tämän hallituksen ohjelmaan niin, että Suomen pitää olla hiilineutraali vuonna 2035. Ruotsi 2040, Euroopan unioni 2050, eli Suomi antaa järjettömän etulyöntiaseman Ruotsille ja muille EU-maille tässä ilmastopolitiikassa ilman minkäänlaista järjestä perustetta. Niin kuin edustaja Hoskonen hyvin kertoi, me annamme sellaisia etuja, joista me itse kärsimme yksilöinä ja koko kansana, ja erityisesti meidän yritykset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Edustaja Purra ministerille antamassaan vastauspuheenvuorossa totesi, että perussuomalaisten linja on edetä kohti hiilineutraaliutta fysiikan ja järkevän talouspolitiikan ehdoilla — siinä on erittäin järkevästi sanottu. Otetaan realistisesti tilanne haltuun ja määritellään sen mukaiset toimenpiteet, jotta saavutetaan hiilineutraalisuus silloin, kun se on jär-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

kevästi saavutettavissa, ilman että ammutaan itseämme jalkaan ja kuritamme kansaamme ja yrityksiämme tarpeettomasti.

Suomen päästöt ovat niin pienet verrattuna siihen, minkälainen elintaso meillä on, minkälainen ilmasto meillä on, sijainti ja niin edelleen, että sehän tekee tietysti sen, että meillä ovat yksikköpäästöt isommat, mutta me jalostamme kalliisti paljon tuotteita, jotka kulutetaan muualla maailmassa ja me kannamme siitä taakan.

Arvoisa puhemies! Turve täällä on puhuttanut. Se on uusiutuva, hitaasti uusiutuva. Se on kotimainen. Se työllistää juuri siellä, missä muita työpaikkoja ihmisille ei ole, maaseudulla, syrjäisillä alueilla. Tätä ihmettelen, että keskusta ja tämä hallitus ovat olleet niin voimalla lyömässä turvetta ja turveyrittäjiä alas. Palauttakaa kiireesti turve pitkäjänteisesti yhdeksi muodoksi tuottaa energiaa.

Pelletit ja pilkkeet ovat tänä päivänä kovan kysynnän kohteena, ja saatavuus on heikko. Siinä tarvitaan toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että välikysymys on vahva ase, mutta tällä kertaa perustelut tälle välikysymykselle ovat Suomen kansan joukossa vallitseva suuri hätä [Puhemies koputtaa] tulevasta talvesta ja siitä eteenpäin, Fortumin Uniperin sotkut ja omistajaohjauksen onnettomat tyrimiset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

19.34 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Eurooppa on keskellä modernin historiansa vakavinta energiakriisiä. Ukrainan sota on johtanut Euroopassa fossiilisten polttoainoiden hinnan rajuun nousuun, kun niiden saatavuus on heikentynyt merkittävästi. Energiapula on tosiasia jo nyt. Lämmityskauden alkaessa tilanne hankaloituu, kun energiantarve edelleen kasvaa. Ympäri Eurooppaa säästetään sähköä. Myös täällä Suomessa varaudutaan kiertäviin sähkökatkoihin. Monet välikysymyksen huolet ovat aiheellisia.

Arvoisa puhemies! Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa. Joka kolmas suomalainen asuu maaseudulla, suurin osa maamme pinta-alasta on maaseutua, ja ennen muuta kaikki ruokamme tuotetaan maalla. Asumisen ja liikkumisen kustannusten nousu osuu kaikkein kipeimmin maaseudulle, missä välimatkat ovat pitkät ja lämmitettäviä neliöitä on runsaasti. Valtio on tullut toki jo hätiin. Ensi talvena otetaan käyttöön alennettu sähkön arvonlisävero, määräaikainen sähkövähennys ja pienituloisten sähkötuki. Jatkossa on pakko käydä läpi myös muita keinoja. Erityisesti maaseudulle ja maatalouteen tarvitaan uusia tukitoimia. Meidän tulee huolehtia koko maasta.

Arvoisa puhemies! Olemme kulkeneet viime vuosina kriisistä toiseen. Tämäkin akuutti energiakriisi tulee ratkaista. Suomalaisia tulee auttaa vaikeuksien yli. Samaan aikaan on syytä katsoa eteenpäin ja suunnitella, miten tämä kaikki aikanaan maksetaan. Sen pohdintaa on syytä odottaa meiltä kaikilta, niin hallitus- kuin oppositiopuolueilta.

Pohjoismaat pyrkivät olemaan maailman kestävin ja integroitunein alue. Suomen ja Ruotsin tuleva Nato-jäsenyys vauhdittaa tätä kehitystä. Meidän tulee pyrkiä niin suomalaiseseen kuin pohjoismaiseen energian omavaraisuuteen. Kuten edustaja Kulmuni tämän päivän parhaassa ryhmäpuheessa totesi, Suomen energiaomavaraisuus on parantunut ja riippuvuus tuodusta fossiilienergiasta on vähentynyt merkittävästi viimeisen 20 vuoden aikana. Voimme nostaa sähköntuotannon omavaraisuutta ydinvoiman, tuulivoiman ja toivon mukaan myös aurinkovoiman ansiosta, mutta kulutushuippujen aikana olemme riippuvai-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

sia Ruotsin tuonnista. Tarvitsemme myös norjalaista sähköä. Tarvitsemme edelleen myös turvetta, kuten edustaja Hoskonen on usein meitä täällä muistuttanut. Tarvitsemme myös uusia ratkaisuja, joita tulee aktiivisesti kehittää. Pyhäjärvelle kehitetään päättävään kaivokseen uudenlaista vesivoimaa: vesi syöksyy putouksena kaivoskuilun pohjalle, josta se pumpataan tuulivoimalla yläaltaaseen, ja sieltä se taas lasketaan kaivoskuiluun. Tällaisia uusia avauksia ja voimalaitoksia tarvitaan lisääkin. Ehtyvä kaivos saa uuden elämän. Näissä epävakaisissa oloissa meidän tulee joka tapauksessa turvata pohjoismaiset sähkömarkkinat ja yhteydet Ruotsiin ja Norjaan pohjoismaisen yhteistyön hengessä.

Arvoisa puhemies! Talvi on nurkan takana. Yhteiskuntarauhan ylläpitäminen lähtee siitä, että jokaisessa suomalaisessa kodissa on tulevana talvena leipää, lämpöä ja turvaa. Sen ratkomisessa kaikki kivet kannattaa kääntää. Koska tilanne on vakava, erityisesti nyt tarvitaan rakentavaa yhteistyötä. Kuten edustaja Kiviranta kehotti meitä edellä viisaasti: etsitään yhdessä toimivia ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tänä iltana on kuultu monta kertaa se, että hallitus ei ole missään olosuhteissa valmis tinkimään ilmastotavoitteistaan. Sitä myöskin hallituksen apupuolue kokoomus on tukenut, että niistä tavoitteista ei koskaan tingitä. Tämä ilmastopolitiikka on niin absurdia ja järjetöntä, että siitä riittäisi paljon anekdootteja, mutta otetaan tähän nyt kuitenkin vain kaksi.

Eli ensinnäkin sellainen havainto, että äsken kävin Fingridin sivuilta katsomassa, että tuulivoima tuotti nyt tällä hetkellä 2 239 megawattia tehoa. Jonakin toisena päivänä se on saattanut tuottaa siitä jopa vain sadasosan. Miten on voitu päästää maa riippuvaiseksi tällaisesta energiantuotannosta ilman säätövoiman rakentamisvelvoitetta? Satakertainen heitely energiantuotannossa ajankohdasta riippuen! En tiedä onko se edes kaikkein suurin, mitä on koskaan tapahtunut. Eihän tämän pitäisi olla aikuisten maailmassa, vakavasti otettavassa yhteiskunnassa, mahdollista, että tällainen päästetään tuotantokäyttöön.

Toinen esimerkki. Verkkouutisten uutinen vuodelta 2018: Intia hankkii yli 2 000 lentokonetta sisäisiin lentoihin. Äsken tieto Finnairin nettisivuilta: Finnairilla on yli 80 konetta. 80 on suomalaisella lentoyhtiöllä, 2 000 Intiaan. Tämä on tämä mittasuhte, missä me teemme näitä ilmastotoimia.

Tuo edustaja Laakson esimerkki hallintoneuvostoista oli kiintoisa, ja olisikin mielenkiintoista tietää, olivatko asianomaisten yhtiöiden, Fortumin ja Nesteen, hallintoneuvostot aikanaan tietoisia, informoituja näistä toimista, oliko siellä tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa. Miksi on niin, että hallintoneuvosto on täysin merkityksetön näiden omistajaohjauspäätösten tekemisessä? Onko tässä omistajaohjauksen toimimattomuudessa yleensäkin kyse siitä, että ministerit eivät ole alkuunkaan päteviä liike-elämän asioissa, että heiltä menevät täysin yli ne asiat, mitä siellä liike-elämässä tapahtuu, heillä ei ole mitään kompetenssia niiden tekemiseen eikä heidän poliittisesti valituilla avustajillakaan ole mitään kompetenssia niiden tekemiseen? Tästäkö on kysymys siinä, että näissä omistajaohjauspäätöksissä ei koskaan onnistuta?

Mitä tulee EU:n yhtenäisyyteen, niin on varsin hämmäntävää, että kun Suomessa puhutaan kylmässä ja pimeässä elämisestä, huonelämpötilan laskemisesta ja kahden tunnin sähkökatkoista talvella kylmässä, niin Kreikka, Kypros ja Malta tekevät samaan aikaan kovaa tiliä sillä, että ne vievät niihin maihin liputetuilla laivoilla venäläistä öljyä myyntiin. Perä-

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

lauta vuotaa EU:ssa. EU:lla pitäisi olla uskottavuutta sanoa vaikka kiinalaisille, että jos te teette yhteistyötä venäläisten kanssa, niin silloin me asetamme teille pakotteita. Mutta miten sellaista uskottavuutta voi olla olemassa, jos EU:n oma perälauta pakotteiden suhteen vuotaa näin karnealla tavalla?

Hallituksella tilannekuva tuntuu olevan siinä mielessä hukassa, että puhutaan toimista, mitkä vaikuttavat pitkällä tähtäimellä, mutta ongelma on käsissä juuri tässä hetkessä ja nyt eli ensi talvena. Asiat voivat mennä hyvin, mutta ne voivat myös mennä huonosti. Vielä viime keväänä Helsingin Sanomien toimittajia nauratti, meinasivat tehdä häväistysjutun siitä, kun minä esitin sosiaalisessa mediassa, että meillä voi olla ruokasäännöstelyä ensi talvena. No, nyt sellainen asia ei enää naurata ketään, eikä Helsingin Sanomatkaan yritä tehdä sellaisesta häväistysjuttuja.

Nämä hallituksen nopeat toimenpiteet, mitä ollaan tekemässä, ovat pistetoimia. Ne eivät riitä mihinkään, ja täälläkin on todettu, että niitä täytyy seurata ja niissä voi tulla väliin-putoajia. No, niitä täytyy seurata ja niissä voi tulla väliinputoajia siksi, että ne ovat pistetoimia. Kilometrivähennyksen kasvattaminen — eihän se toimi kuin niille, jotka saavat kilometrivähennystä. Siihen on hyvin tiukat ehdot, millä sitä kilometrivähennystä voi saada verottajalta. Jos ei tehdä tällaista yleistä energian hinnan alennusta, joka vaikuttaisi kaikkiin, niin silloin siihen väistämättä syntyy valtavasti byrokratiaa, se on tehotonta, siihen tulee väliinputoajia ja valvomisen tarvetta.

Pitkällä tähtäimellä, totta kai, kaikki tällaiset vetytalouden investoinnit ja vastaavat ovat tärkeitä. Pitkällä tähtäimellä meidän pitäisi rakentaa lisää ydinvoimaa, mutta se ei tule ensi talveksi. Pienydinvoimaloita täytyisi rakentaa — ne eivät tule ensi talveksi. Juuri tätä perussuomalaiset tarkoittavat, kun sanomme, että pitäisi tehdä käytännössä toimivia tämän päivän ratkaisuja näihin energiaongelmiin.

Kyllähän periaatteessa kaikki energiaongelmat voitaisiin ratkaista sillä, että kehitettäisiin tuotantokäyttöön fuusiovoima, sen jälkeen tehtäisiin esimerkiksi LUT-yliopiston teknologialla synteettistä metanolia, jota jaeltaisiin joka paikkaan. Sitä olisi rajattomasti käytettävissä, koska fuusiovoima on varsin rajatonta. Mutta nämä tulevaisuuden visiot eivät auta juuri tässä päivässä. Niiden ratkaisujen täytyy olla sellaisia, että me selviämme ensi talvesta yli. En tiedä, onko tämä tilannekuva vieläkin aivan ymmärretty hallituksen taholla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

19.44 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edellisessä puheessani kävin läpi näitä hallituksen mönkään menneitä Uniper-neuvotteluja. Tässä puheessani käsitelen nyt muutamia kysymyksiä, joita näistä neuvotteluista, Uniperista, Fortumista ja ministereiden toiminnasta yleensäkin on tullut mieleeni. Nämä on jätetty myös vastattavaksi kirjallisena kysymyksenä. Vastauksia odotellen siis, ja samaan aikaan toivon, että toisin kuin kyselytunnilla, näihin kysymyksiin sitten tulisi suora vastaus, eikä, niin kuin sanoin, kuin kyselytunnilla, että jätetään vastaamatta — mikä muuten onkin suurin aihe, josta saan palautetta jatkuvasti ihmisiltä, eli se, että ministerit eivät vastaa kysymyksiin.

Mutta sitten aiheeseen, eli muutamia tärkeitä kysymyksiä koskien Uniperia ja Fortumia ja ministereitten toimintaa.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Ensimmäinen olisi, että millä tavalla Berliinissä Saksan kanssa neuvotellut delegaatio edusti neuvottelujen onnistumisen kannalta välttämätöntä substanssiosaamista. Näissä aiheissa substanssiosaaminen on erittäin, erittäin tärkeää. On kysymys siitä, mitä investointipankkia ja/tai rahoitusjuridiikkaan erikoistunutta asianajotoimistoa Suomen valtio käytti neuvonantajina Uniper-neuvotteluissa ja miksi nämä neuvonantajat eivät olleet mukana näissä neuvotteluissa Berliinissä. Lisäksi olisi mukava tietää, mistä kaikesta Berliinissä sovittiin vielä tarkemmin. Julkisuuteen on myös kerrottu, että pääministeri Marinin rooli oli ehkä ratkaiseva, joten olisi mukavaa, tai enemmänkin tärkeää, tietää, mikä tuo rooli oli ja mitä muuta pääministeri teki kuin lähetti tekstiviestejä.

Julkisuuteen on myös kerrottu, että Marin lähetti viestin Saksan liittokansleri Scholzille, joskaan tätä viestiä ei ole suostuttu julkaisemaan. Jos ei viestiä voida julkaista, niin varmaan ehkä voidaan edes kertoa se, minä päivänä viesti lähetettiin, minä kellonaikana, mitä välinettä käyttäen ja montako sanaa ja lausetta viesti sisälsi.

Lisäksi tärkeää olisi myös tietää se, miksi Saksan kanssa tehty sopimus kieltää Uniperia vaatimasta Hollannilta oikeusteitse korvauksia hiilivoimaloidensa ennenaikaisista sulkeemisista. On myös kysymys siitä, paljonko Uniper ja välillisesti myös Fortum menettivät luopuessaan oikeudestaan vaatia korvauksia Hollannilta.

Lisäksi on ollut outoa seurata sitä, että samaan aikaan kun Saksassa Scholz keskeytti lomansa, niin meidän pääministerimme ei tehnyt niin, ja olisikin mukava tietää, miksi hän ei ottanut vetovastuuta tässä Uniper-kysymyksessä, vaikka kyse oli kymmenen miljardin euron tappioista valtionyhtiölle.

Lisäksi tarkemmin tulisi saada tieto siitä, millä tavalla — siis millä tavalla — pääministeri pyrki varmistamaan, että asia ratkaistaan Suomen ja Saksan välisissä neuvotteluissa Suomen edun mukaisesti.

Lisäksi on kysymys siitä, miten Suomi pyrki edistämään neuvotteluissa mallia, jossa nämä kriisiytyneet kaasuliiketoiminnot olisi erotettu Uniperista ja mahdollisesti kansallistettu Saksassa. Tämäkin olisi muuten ollut mahdollista.

Lisäksi on kysymys siitä, minkä vuoksi pääministeri ei kutsunut talouspoliittista ministerivaliokuntaa koolle heinäkuussa käsittelemään neuvottelutilannetta, vaikka keskustan valtiovarainministeri Saarikko piti sitä tarpeellisena.

Ja lisäksi kysymys siitä, oliko pääministeri millään muulla tavalla yhteydessä Scholziin kuin tekstiviestillä, on erittäin aiheellinen.

Vielä viimeiseksi: Ottaen huomioon nämä Uniperin valtavat tappiot, jotka ovat 12,4 miljardia, ja siitä Fortumille seuranneet 11,6 miljardin euron liiketappiot vuoden alkupuoliskolta, on kysymys siitä, olisiko pelastamisyritysten sijasta [Puhemies koputtaa] kannattavampaa pyrkiä rajaamaan riskiä ja antaa Uniperin mennä konkurssiin, kun otetaan huomioon, [Puhemies: Kiitoksia!] että Fortumin Uniper-investoinnin alkuperäinen hinta oli vain 6,2 miljardia euroa. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

19.49 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty hyvin moninaista keskustelua tärkeän teeman ympärillä, mutta haluan keskittyä nyt vain yhteen asiakokonaisuuteen eli ydinvoimaan ja sen rooliin Suomen sähköntuotannossa — siihen, että me itse asiassa tarvitsemme nähdäkseni vielä paljon enemmän ydinvoimaa Suomeen, jotta me voimme ensinnäkin lisätä fossiilitonta sähköntuotantokapasiteettia Suomeen ja voimme

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

turvata sen, että suomalaiset kotitaloudet, perheet, yritykset saavat myös tulevaisuudessa kohtuuhintaista sähköä saataville. Niin kuin me nyt näemme, tällä hetkellä sähkön hinnat ovat nousseet taivaasiin ja monet ovat hyvin vaikeassa tilanteessa omien sähkölaskujensa kanssa, ja jotta me voimme turvata tämän pitkäaikaisen, kohtuuhintaisen sähköntuotannon ja sähkönsaannin, meidän täytyy tehdä kaikki voitava, jotta Suomeen tullaan rakentamaan myös lisää ydinvoimaa tulevaisuudessa. Jo tällä hetkellä oma kotimaakuntani Satakunta kantaa tässä työssä merkittävän osan, koska tällä hetkellä Olkiluodon kolmessa ydinvoimalassa tuotetaan 40 prosenttia koko Suomen sähköstä.

Nähdäkseni nyt, herra puhemies, tässä pitäisi tehdä nyt muutamia toimenpiteitä. Ensinnäkin tämän talon ja maan hallituksen täytyy lähettää kaikille suomalaisille energiayhtiöille vahva viesti siitä, että me suhtaudumme laajasti ja vahvasti myönteisesti kaikkiin uusiin kotimaisiin ydinenergialupiin. Me haluamme, että pääomia suunnataan näiden uusien voimaloiden rakentamiseen, koska me haluamme, että tätä tuotantoa syntyy Suomeen vielä paljon lisää. Tämä on ensimmäinen asia.

Toisena asiana maan hallituksen ja eduskunnan täytyy tehdä kaikki tarvittava ja voitava sekä EU:ssa että kotimaassa, jotta näiden ydinenergiavoimaloiden, ja ydinenergian ylipäänsä, kilpailukyky voidaan turvata. EU:ssa tämä tarkoittaa sitä, että tämän taksonomiaselvityksen osalta tarvitaan vielä työtä ja toimenpiteitä, jotta voidaan varmistaa se, että ydinvoiman asema tulee säilymään tulevina vuosikymmeninä kannattavana ja myös turvattuna, koska tällä hetkellä nimenomaan EU-päätöksenteossa ydinvoiman osalta on kysymyksiä, joita ei ole pystytty ratkaisemaan kaikilta osin.

Herra puhemies! Uskon — ja toivon — että tästä salista, ja myös vaalien jälkeen seuraavan eduskunnan keskuudesta, löytyy erittäin vahva yksimielisyys siitä, että me tarvitsemme tätä kotimaista ydinvoimaa lisää, ja toki toivon, että näemme vielä tuolla Olkiluodossa, toivottavasti TVO:n toimesta, myös Olkiluoto nelosen ja miksei sitten myöskin näitä muita voimaloita sen jälkeen. Mutta tätä yksituumaisuutta [Puhemies koputtaa] ja laajaa yhteisymmärrystä tässä penään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sen ledamot Ollikainen, var vänlig.

19.52 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Det har förstås diskuterats en hel del i dag kring energikrisen, som ju är en följd av först coronan och sedan kriget, och det här berör väldigt, väldigt många av oss i vårt land. Här har ju regeringen redan reagerat på det här och kommer att sänka momsen på el från 24 till 10 procent och också införa olika system för skatteavdrag för förhöjning av elkostnaderna, men också ett stöd för de privathushåll som lider mest av det här. Men det oaktat kommer det förstås att vara en stor utmaning i vinter, då vi vet att elpriserna kommer att stiga. Jag kollade just vad elpriset just nu är, och det är faktiskt mellan 2 och 3 cent nu, eftersom det blåser och vi har ganska bra produktion på gång just nu, men vi vet redan att det kommer att stiga en hel del och det rör på sig.

Det väsentliga här är att vi måste fokusera på att bli oberoende av rysk energi, och det har vi redan gjort i många avseenden. Vi vet att vindkraften och solkraften kommer att bli starkare och fokus borde, tycker jag, i framtiden ligga förutom på kärnkraften — som ledamot Marttinen berättade om — också på utvecklandet av vätgasproduktion, men också kring ackumulatorer och så vidare. Det krävs många olika åtgärder för att gå vidare.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tässä on nostettu esille monta eri näkökulmaa, ja tässä yhdyn edustaja Marttisen näkemykseen koskien ydinvoimaa. Tässä aikaisemmin puhuttiin pienistä ydinvoimaloista, jotka itse asiassa niin pieniä eivät ole, mutta kuitenkin niitä tarvitaan paljon tulevaisuudessa. Hienoa, että Olkiluoto kolmonen on päässyt vauhtiin ihan kunnolla nyt, ja sitten sekin seikka tässä on tärkeä, olen ymmärtänyt, että Fortum on päättänyt hakea Loviisan ydinvoimalaitoksissa molemmille yksiköille käyttölupaa vuoden 2050 loppuun saakka. Tämä on tärkeä asia minun mielestäni, että he saavat jatkaa, kun me tiedetään, että tätä säätövoimaa tarvitaan. Tuulivoiman ja aurinkovoiman lisäksi myös vetyyn ja akkuteknologiaan tulee panostaa, ja toki myös koskien tätä Hanhikiveä, näen, että olisi tärkeää myös kansallisesti miettiä, kuinka tässä voitaisiin edetä sen suhteen.

Yleisesti ottaen vielä: Meillä on huoltovarmuus koskien sähkönsiirtoverkkoja. Ne ovat kansallisesti todella hyviä muihin maihin verrattuna, ja tätä tulee vaalia, ja tiedetään, että haasteellinen talvi tulee, mutta yhdessä se kyllä hoidetaan parhaalla mahdollisella tavalla. — Kiitoksia, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

19.55 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Energian hinta on ennätyskellisen korkealla. Hallitus vetoaa mielellään Venäjän aloittamaan hyökkäyssotaan ja sen vaikutukseen energian hintaan venäläisten energia- ja kaasutoimitusten keskeydyttyä Eurooppaan. Tällä hallitus haluaa kääntää katseen pois omista toimistaan, joita he ovat ideologisesti tehneet vihreän siirtymän nimissä ja jotka osaltaan ovat nostaneet energian hintaa sekä heikentäneet suomalaisten yritysten kustannuskilpailukykyä kilpailijamaihin nähden.

Niitä hallituksen tekemiä toimia ovat olleet muun muassa energiaveron korotus, joka osaltaan nopeutti hallitsematonta turvealan alasajoa. Tämän lisäksi tuotantokoneita romutettiin rahan voimalla jopa vielä Venäjän hyökkäyssodan alettua. Kun kotimaisen turpeen tilalle alettiin rahdata ulkomailta haketta, siirtyivät hiilidioksidipäästöjen lisäksi ulkomaille myös turvealan rahavirrat ja työpaikat.

Myös polttoaineen sekoitevelvoitteen nosto korotti polttoaineiden hintoja. Vaikka sitä on nyt väliaikaisesti laskettu, kuten perussuomalaiset ovat aiemmin ehdottaneet, on hallituksella suunnitelmia nostaa jakeluvelvoitetta tulevaisuudessa aiempaa korkeammaksi. Tällä on tarkoitus kiria kiinni nyt menetettäviä päästövähennystavoitteita, jotka hallitus on kunnianhimoisissa ilmastotavoitteissaan päättänyt. Tämän päästövähennysten jälkijättöisen kiinnikuromisen kustannukset tulevat maksamaan Suomen kansalaiset ja elinkeinoelämä.

Suomalaisten yritysten kustannuskilpailukyky on myös kärsinyt hallituksen toimista. Kun osa kilpailijamaista hyödyntää EU:n sähköistämistukiprosentit maksimaalisesti, asetti hallitus suomalaiselle teollisuudelle pienemmän tukiprosentin, mikä suoraan heikentää niiden kustannuskilpailukykyä verrattuna kilpailijamaihin.

Arvoisa puhemies! Energiakriisin edetessä moni suomalainen ihminen ja yritys etsii epätoivoisesti keinoja selvitä pilviä hipovista sähkölaskuistaan. Hallituksen vastikään julkaistu tukimalli on riittämätön. Tuet ja verovähennykset kohdistetaan vasta tammikuulle, vaikka monella alueella lämmitys on tarpeellista jo nyt. Monimutkainen tukimalli koostuu verovähennyksestä ja sähkötuesta. Se, kumpaan henkilö on oikeutettu, riippuu vuosiansioista sekä sähkölaskujen suuruudesta tammi—huhtikuussa. Huolena on kuitenkin, että

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

tukimalli johtaa jälkijättöisyyteen, eli vaikka tukea takautuvasti saisikin, laskujen eräpäivät olisivat liian pian vastassa ja matti kukkarossa.

Vaikka ministeri Tuppurainen on todennut oma kansa ensin -ajattelun olevan haitallista, tulee hallituksen nyt keskittyä ensisijaisesti suomalaisten kotitalouksien, elinkeinoelämän sekä maataloustuotannon selviämiseen kohonneista energiakustannuksista. Hallituksen tulee selkeästi vastustaa sellaisia EU:n suunnitteleimia tukitoimia, joissa suomalaiset asetetaan maksajan rooliin tukemaan muita EU-maita ja niiden kansalaisia.

Arvoisa puhemies! Täällä salissa ovat tänään hallituspuolueiden edustajat kyselleet, mitä toimia sitten pitäisi tehdä. Lyhytaikaisten ratkaisujen lisäksi nyt tulee energiapolitiikassa katsoa tulevaan ja keskittyä ideologian sijaan maalaisjärjen käyttöön. Suomen on pyrittävä täyteen perusenergian omavaraisuuteen, mutta se vaatii, että energiapaletissa käytetään monipuolisesti eri tuotantomuotoja. Turve tulee ottaa palettiin takaisin ja ydinvoiman roolia tulee kasvattaa merkittävästi.

Hallituksen onkin aloitettava välittömästi selvitykset ydinenergian lisärakentamisesta Suomeen ja tuotava asia eduskunnan päätettäväksi. Ydinvoima on päästötön energiatuotannon muoto, ja sen roolia on syytä kasvattaa ennen kuin nykyiset laitokset tulevat elinkaarensa loppuun. Vaikka Saksa on ideologisista syistä vastustanut ydinvoimaa, tulee Suomen osaltaan varmistaa EU:ssa, että ydinvoima säilyy taksonomian piirissä jatkossakin.

Uusiutuvan energiatuotannon osalta ongelmana ovat vaihtelevat tuotanto-olosuhteet ja puutteet varastoida tuotettua energiaa.

Arvoisa puhemies! Koska aika loppuu, varaan uuden puheenvuoron ja tulen jatkamaan puhetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

20.00 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Venäjän Ukrainaan hyökkäyksen seurauksena ja osana tätä sotaa olemme kärsimässä nyt Euroopassa, voi sanoa, yhdestä sodan välineestä, jota Venäjä käyttää, eli energiakriisistä. Voisi sanoa, että tässä kriisissä tärkeintä on, että me Suomessa pidämme nyt pään kylmänä ja kodit lämpimänä. Mitä tarkoitan, että pään kylmänä? Sitä, että meidän ei pidä lähteä ollenkaan antautumaan tai epäröimään niiden toimien kanssa, joilla me vastustamme Venäjän toimia Ukrainassa. Meidän pitää tukea ukrainalaisia, niin kuin olemme tehneetkin Suomessa — nyt yhdeksäs tukipaketti myös asevoimille on valmistumassa, mikä on aivan oikein — mutta samaan aikaan meidän pitää huolehtia tässä energiakriisin keskellä, että suomalaiset kodit pysyvät lämpimänä, ihmiset selviävät sähkölaskuista, ja niin hallitus on myös tekemässä. Tarvitaan lyhyen aikavälin toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että ihmiset pärjäävät arjessa. Poliitikassa se tarkoittaa paluuta niin sanotusti perusasioihin: kohtuuhintainen liikkuminen, [Petri Huru: Turpeeseen!] energia, sähkö ja kotimainen ruoka.

Samalla se tarkoittaa, että meidän pitää uskaltaa katsoa rohkeasti tulevaisuuteen, ja viimeistään nyt jokaisen pitää ymmärtää, että ne toimenpiteet, joita Suomessa on tehty fossiilisesta energiasta riippuvuudesta luopumiseen, ovat olleet aivan oikeita. Ja meidän pitää nyt katsoa myös tulevaisuuteen rohkeasti ja uskaltaa Suomea, yhteiskuntana, lähteä myös tukemaan ja kiihdyttämään niitä teknologioita, jotka meidät irtaannuttavat fossiilisista polttoaineista. Tarkoitan tällä esimerkiksi power-to-x-teknologioita, niitä prosesseja, joilla uusiutuvista energialähteistä tuotetaan sähköenergian avulla synteettisiä polttoaineita liikenteen ja teollisuuden käyttöön. Meillä on mahdollisuudet, meillä on osaamista, ja tämä ei

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

hetkessä tapahdu, mutta tämä on minusta ehdottomasti se, mitä Suomi voisi edistää. Ja yksi, mikä tähän liittyy, on tietenkin meillä hyvin voimakkaasti lisääntyvä tuulivoima, jonka ongelmana sähköjärjestelmässä on se, että silloin kun ei tuule, tarvitaan korvaavaa energiamuotoa. Tämä power-to-x-teknologia tarjoaa parhaimmillaan varastointimahdollisuuden ja sen, että me emme ole riippuvaisia Ruotsin tai Norjan säätövoimasta, tuonnista, joka tietenkin on silloin kallista, kun siitä sähköstä on pulaa, koska silloin kun tuulee koko Skandinavian alueella, silloin tuulee koko alueella, ja silloin kun ei tuule Suomessa, niin ei yleensä tuule missään Skandinavian alueella.

Arvoisa puhemies! Täällä on vähän kilpailtu siitä, kuka arvosteleo kovimmin [Puhemies koputtaa] hallituksen politiikkaa, mutta toivoisin, että voitaisiin kilpailla siinä, kuka keksii parhaimmat ratkaisut näihin tämän päivän ongelmiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä. [Sanna Antikainen: No nyt tulee ratkaisuja!]

20.04 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohi tuossa kaipaali ratkaisuja ja täällä on ennenkin kuulutettu yhteisten ratkaisujen perään, joten tästäpä niitä tulee. Yleisesti on sanottava, että myös energiakriisin suhteen perussuomalaiset ovat esittäneet ratkaisuehdotuksia jo ennen kuin hallitus edes horrahti hereille kriisiin. Perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra listasi kaikki nämä Twitterissä ja omassa blogissaan. Haluaisin antaa sellaisen neuvon, että ehkä hallituksen kannattaa seurata häntä enemmän, niin että heräisitte ajoissa toimimaan, olipa kyse sitten rajasta tai energiasta.

Syyskuussa 2021 eli yli vuosi sitten, perussuomalaisten puheenjohtaja Purra varoitti nousevasta energiakriisistä. Hän kuvasi tuumaustunnilla fossiilisten polttoaineiden tilannetta, sähkön hintaa ja sen tulevaisuutta Suomessa ja Euroopassa, päästökaupan aiheuttamia kustannuksia ja vaadittavia toimia. Perussuomalaiset ovat siis vaatineet sekä kansallisia että EU-toimenpiteitä jo viime syksystä asti.

Luettelen nyt Purran tekemiä perussuomalaisten virallisia esityksiä liittyen sähkön hintaan ja energiakriisiin.

Syyskuu 2021: Perussuomalaiset varoittavat lähestyvistä energiakriisistä. Vaatimuksia ilmastopolitiikan maltillistamisesta ja kustannusten alentamisesta. Verotuksen alentamisen vaatimus.

Sitten jo seuraavassa kuussa tulee lisää vaatimuksia. Eli lokakuu 2021: Suomen hiili-neutraaliustavoite siirrettävä vuoteen 2050 kuten EU:lla on. Kustannusten kasvun ja kilpailukyyn heikentymisen vuoksi lukuisia muitakin eri vaatimuksia liian kunnianhimoisesta ilmastopolitiikasta niin kansallisella kuin EU-tasolla koko syksyn ajan ja siitä eteenpäin.

Jatketaan, lokakuu 2021: Päästöoikeuksia lisäävä markkinoille markkinavakausvaranosta sähkön ja polttoaineiden hinnan alentamiseksi.

Sama kuukausi jatkuu ja vaatimuksena: Kotitalouksien sähkön ja lämmityspolttoaineiden verotusta on kevennettävä EU:n minimiin.

Edelleen lokakuussa 2021: Päästökauppatuloja ohjattava ilmastotoimista kärsivien kansalaisten auttamiseen kompensoimalla kasvaneita kustannuksia.

Siirrytään marraskuuhun 2021: Sähkön ja polttoaineiden verotusta laskettava 25 prosentilla.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Tämän vuoden helmikuussa: Päästökauppaan ja ilmastotoimiin kohdistuvien vaatimusten uudistaminen. Kansalaisten kallistuneita sähkölaskuja kompensoitava. Tätä siis esitettiin perussuomalaisista jo helmikuussa, sekä silloin tuli myös perussuomalaisten välikysymys energianhinnasta.

Maaliskuu 2022: Venäläisestä energiasta irrottauduttava, ilmastokunnianhimoissa jarrutettava, huoltovarmuus- ja omavaraisuusnäkökulmat on laitettava kaiken keskiöön. Vaatimus kohtuuhintaisen sähkön takaamisesta. Vaatimus ydinvoiman lisäämisestä.

Maaliskuu 2022: Vaatimus jäljellä olevien kivihiihivoimaloiden säästämistä.

Ja edelleen samassa kuussa: Vaatimus turvetuotannon palauttamisesta.

Huhtikuu 2022: Päästökauppatulojen ohjaaminen kotitalouksille ja teollisuudelle. Sähköistämistuki on liian alhainen.

Toukokuu 2022: Energian verotusta alennettava. Esim. alv ja valmisteverot. Useita ilmastopolitiikkaan liittyviä vaatimuksia ja entisten uudistamista. Vaatimus sinivalkoisen siirtymän energia- ja ilmastopolitiikasta. Selvää on, että Suomi ei tarvitse vihreää siirtymää, Suomi tarvitsee sinivalkoisen siirtymän.

Heinäkuu 2022: Useita energia- ja ilmastopoliittisia vaatimuksia ja niiden uudistamisia. Sekä elokuu 2022: Veronalennusvaatimusten uudistaminen.

Jatkan kohtaa vielä lisää. Tässä on vielä muutama vaatimus, mitä perussuomalaiset ovat ehdottaneet. — Kiitos, herra puhemies!

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

20.09 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Edellinen puheeni jäi kesken, jossa olin todennut tähän energiakriisiin tai energian korkeisiin hintoihin johtaneita toimia, lähinnä ehkä hallituksen toimia. Aiemmin tässä salissa kysyttiin, mitä sitten pitäisi tehdä. No, lyhytaikaisten ratkaisujen lisäksi pitäisi siis lisätä ydinvoimaa ja muun muassa kotimainen turve ottaa energiapalettiin takaisin.

Mitä taas tulee uusiutuvaan energiaan, niin uusiutuvan energian tuotannon osalta ongelmia ovat vaihtelevat tuotanto-olosuhteet ja puutteet varastoida tuotettua energiaa. Vaikka akkuteknologia ja muut energian varastointimuodot kehittyvät, ovat huolena muun muassa kriittisten mineraalien puute tai saatavuus sekä myös vedyn ja synteettisten polttoaineiden tuotanto, joka vaatii siis moninkertaisesti päästötöntä sähköä nykyiseen tuotantomäärään nähden. Uusiutuvan energian tuotantoa rakennettaessa onkin syytä huomioida myös mahdolliset laajat metsien hakkuut. Jos tuulimyllyjen ja sähkön siirtolinjojen alta kaadetaan laajalti metsää, niin se vähentää jäljelle jäävien talousmetsien pinta-alaa. Yhdessä kiristyvien EU-sääntelyiden kanssa tämä pahimmillaan vaikuttaa negatiivisesti myös metsäteollisuutemme toimintaedellytyksiin sekä metsänomistajien omaisuudensuojaan.

Arvoisa puhemies! Lyhyellä aikavälillä hallituksen tulee tarkastella uudelleen ilmastopolitiikkansa kunnianhimoa sekä tavoiteaikataulua pyrkiessään hiilineutraalisuuteen. Sekoitevelvoitetta edelleen pienentämällä on mahdollista laskea polttoaineen hintaa, mikä näkyy heti kuluttajien kukkarossa halvempina pumppuhintoina.

Tahkoluodon kivihiihivoimalan käyttöönoton lisäksi tulee selvittää mahdollisuus ottaa käyttöön tehoreservä vaarantamatta muutkin seisovat voimalat ja niiden vaikutus sähkön saatavuuteen sekä hintaan. Lisäksi lakkautusuhan alla olevia voimaloita, jotka ovat sähköntuotannon kannalta merkityksellisiä, ei tule sulkea ennen uuden kapasiteetin rakentamista.

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Arvoisa puhemies! Koska hallitus on osaltaan vaikuttanut energian hintojen nousuun ja kotitalouksien sekä teollisuuden ahdinkoon, kannatan edustaja Purran tekemää välikysymystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

20.12 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edellisessä puheessa luettelitin näitä perussuomalaisten esittämiä keinoja energiakriisiin. Taisimme jäädä heinäkuun kohdalle, vai oliko se elokuu, täällä on niin monta kuukautta ylhäällä, että en nyt muista, mutta heinäkuussa 2022 on tullut useita energia- ja ilmastopoliittisia vaatimuksia ja niiden uudistamisia. Sitten kun mennään elokuuhun 2022, niin tulivat veronalennusvaatimusten uudistaminen, vaatimus tuotannon lisäämisestä, tehoreservin käyttöönotosta ja siitä, että ei tulisi mitään alasajoja, vaatimus päästökaupan keskeyttämisestä väliaikaisesti kokonaan, vaatimus jälleen kerran siitä, että turve takaisin ja uusiutuvaksi: lakimuutoksia ja kannustimia asiaan, vaatimus siitä, että sähkökauppa on uudistettava niin, että sähköenergian ja päästöoikeuksien markkinat erotetaan toisistaan, ja tämä on sitten maksettava tuotantokustannusten mukaan, vaatimus kattohinnoista sähkölaskuun sekä lisäksi vaatimus siitä, että hallituksen on neuvoteltava energiateollisuuden kanssa sähkön vääristyneen hinnoittelun korjaamiseksi — ja tässä korostuu vaatimus siitä, että hinnat on saatava alas — sekä myös neuvoteltava Pohjoismaiden ja Baltian hallitusten kanssa siirtoyhteyksistä ja hintojen määräytymisestä.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että hallituspuolueet eivät enää toistele mantraa siitä, etteivät perussuomalaiset ole esittäneet toimenpiteitä, koska on aivan selvää, että toimenpiteitä on esitetty jo yli vuosi sitten. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen

Kansalaisaloite KAA 4/2020 vp

Lakialoite LA 54/2020 vp, 5, 8/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 121/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

5. Valkoposkikihnen metsästyksen salliminen

Kansalaisaloite KAA 3/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 74, 86, 105/2020 vp

Lakialoite LA 32/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2022 vp

Pöytäkirja PTK 104/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2022 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 4/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 6.10.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola